ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
8. 4. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 20 ДИН
БРОЈ 1632

НАЈДУЖИ ДВОБОЈ У ИСТОРИЈИ:

ДИПОН против ФУРНИЈЕА

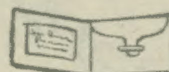
Ripley

Веровали или не!

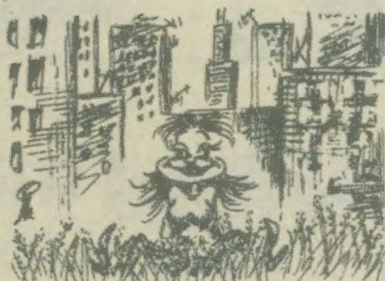

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● за ремек-дело америчке уметнице Егнис Денис проглашено је парче земљишта усред Њујорка на коме је она засејала жито које прописно пожњевено, самлевено и испечено у виду хлеба и кифли.

●●● утакмицу између два рагби-тима која је одржана на Новом Зеланду прошле године судија је морао да прекине, а један од тимова је дисквалификован и кажњен неиграњем до краја шампионата зато што играчи нису хтели да признају ко је од њих одгризао уво играчу противничког тима. Реч је о тимовима Ратане и Хантервил, а играч коме је откинуто уво зове се Ендру Миц.

●●● Аустралијанац Питер Клајн који тренутно живи у Берну згрнуо је огромно богатство књигом „Како не плаћати порез и живети срећно". Људи му се чак и директно обраћају за савете.

●●● становници острва Малдиви у Индијском океану толико воле да пуштају змајеве да је један запрепашћени туриста снимио поштанског службеника како једном руком пише, а другом држи канап змаја који је протурио кроз прозор поште.

●●● у многим музичким делима има кратких пауза кад се не оглашава ниједан инструмент. Најдужа таква пауза траје 4 минута и 33 секунде у делу америчког композитора Џона Кејџа.

●●● у Кини је произведен електронски мачор за хватање мишева. Реч је о једном малом роботу који емитује зелену светлост чим се појави миш а затим га убија електричном струјом. Чим обави посао, светлост се мења у црвену и мачор се оглашава једним победничким „мјау".

●●● већ више од годину дана између Специје и Савоне у Италији саобраћа воз на два спрата. Ради се о специјално конструисаним возовима за саобраћај на мањим релацијама. Вагони су дугачки 24 метра, примају 50 одсто више путника од стандардних, а воз се креће брзином од 140 км на час.

●●● болница Ка Гранда у Милану највероватније је једина на свету бактериолошки потпуно сигурна. У ствари, прва је увела непрекидну контролу бактеријске флоре пацијената, особља и ваздуха. Сви се истовремено подвргавају бројним анализама које откривају има ли бактерија или нема. Свакодневни резултати објављују се на огласним таблама и једном месечно шаљу санитарној инспекцији. Ако је потребно, врши се и одговарајућа дезинфекција.

●●● грчка породица Скари једина у свету држи исто предузеће већ две хиљаде година. Тако је ова фирма обезбедила мермер још за изградњу Партенона, храма на Акропољу у Атини. Ово је, вероватно, најстарије постојеће предузеће.

ХЛАДНО ОКО НЕБЕСКОГ ШПИЈУНА

ИРАС ОТКРИВА НЕВИДЉИВО

ОКО НАШЕ ПЛАНЕТЕ ОДНЕДАВНО КРУЖИ ФАНТАСТИЧАН АСТРОНОМСКИ РОБОТ КОЈИ МОЖЕ ДА РЕГИСТРУЈЕ ЧАК И СВЕТЛОСТ ЈАЧИНЕ ОБИЧНЕ СИЈАЛИЦЕ НА ПЛУТОНУ УДАЉЕНОМ ОКО ШЕСТ МИЛИЈАРДИ КИЛОМЕТАРА.

Почетком фебруара ове године у британској контролној станици у Чилтону владало је велико узбуђење: њихови командни уређаји разнели су заштитни омотач сателита који је од тог тренутка почео да ради мада се у орбити налази још од 25. јануара. Два кратка скенер-теста ради провере да ли сателит функционише како треба запљуснула су контролну собу у Чилтону таквим обиљем информација да су сви поскакали на ноге и са три пут „ура" поздравили новог вештачког Земљиног пратиоца.

Научници америчке НАСЕ (НАСА = National Aeronautics and Space Administration = Национална администрација за аеронаутику и простор) нису били ништа мање одушевљени. „Наши стручњаци су на седмом небу и никако да дођу себи", изјавио је представник НАСЕ. Никакво чудо пошто је тако нарочит сателит њихово чедо.

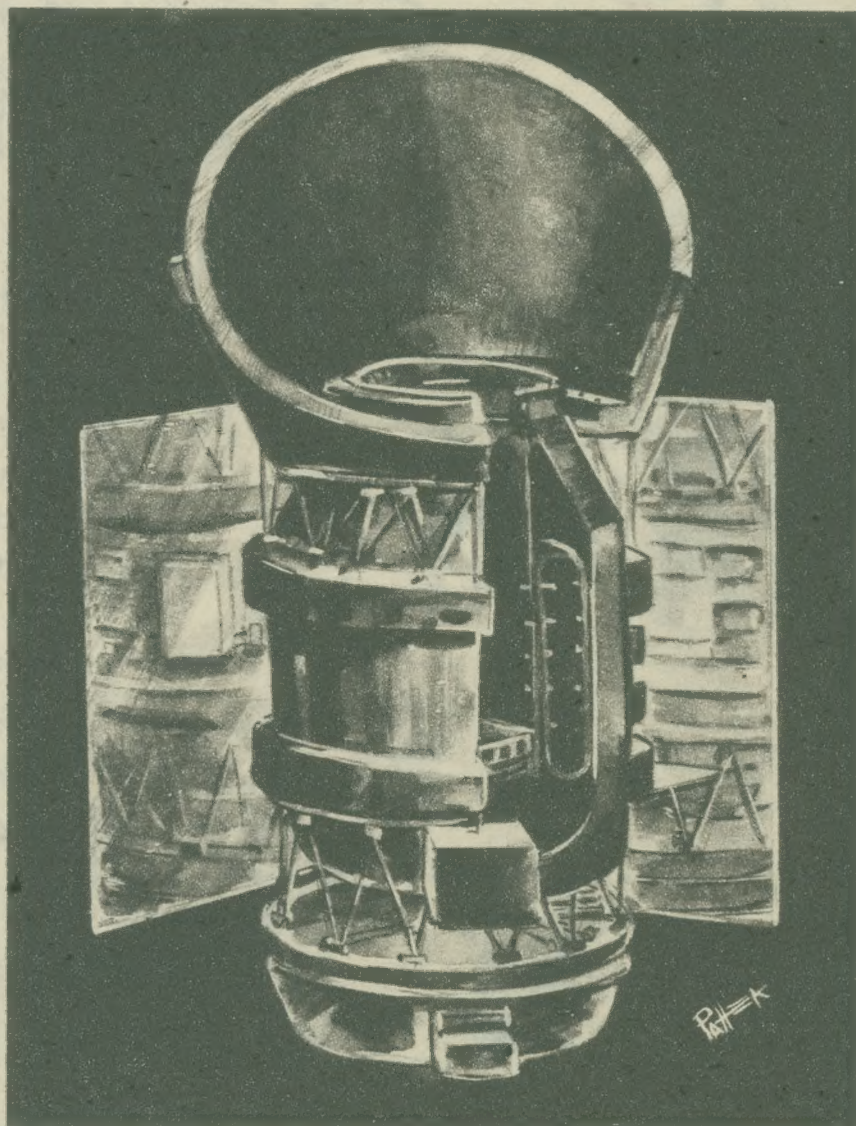
Давнашњи човеков сан

Чедо (или чудо) је предмет цилиндричног облика тежак једну тону, а стајао је 180 милиона долара. Име му је Инфрацрвени астрономски сателит (Infrared Astronomical Katellite), а надимак ИРАС. Он је првенац у овој врсти, небески шпијун покретан Сунчевом енергијом од кога се очекује да свемир прикаже у новом, досад неприступачном светлу.

Завирујући у тајне небеса са сигурног „гнездашца" у својој орбити овај драгоцени робот-опсерваторија види и оно што је давнашњи човеков сан — инфрацрвену светлост, односно топлотне таласе, врсту зрачења коју човеково око није у стању да види, а тако је и с огромном већином живих бића (изузетак су змије звечарке). Како чак и хладни предмети емитују извесну топлоту, ИРАС може да осети и региструје небеска тела којима апсолутно не може да се уђе у траг у другим деловима електромагнетског спектра.

До сада су покушаји каквог-таквог осматрања извођени уз крајње тешкоће. Пошто вода у Земљиној атмосфери апсорбује највећи део инфрацрвене светлости, астрономи су се довијали лансирајући ракете и балоне с инструментима, обављајући осматрања у специјално опремљеним авионима или опсерваторијама подигнутим на велике висине као што је астрономска осматрачка станица на врху хавајског вулкана Мауна Кеа, на 4.270 m надморске висине.

Сада је томе крај. Захваљујући најновијим научним достигнућима, чије се појединости држе у тајности али се изјављује да су толико револуционарне да је тешко поверовати да припадају овоземаљској технологији, ИРАС као од шале „прескаче" атмосферу.

Са златним сунцобраном

Да му сопствена топлота као и топлота околине не би сметала у осматрању далеких свемирских инфрацрвених извора, ИРАСОВИ осетљиви електронски уређаји морају увек да буду суперхладни. Низ његових телескопских детектора као и телескопска жижа — огледало од 55,88 cm — смештени су у посуду сличну термос боци која је напуњена течним хелијумом под притиском тако да се читав механизам налази на температури од само четири степена изнад апсолутне нуле (—273,16° C).

Детектори овог телескопа неверовантно су осетљиви — могли би, примера ради, да региструју мајушну електричну сијалицу чак на Плутону, планети удаљеној око шест милијарди километара! Њихова преосетљивост представља и извесну опасност: тренутан поглед на Сунце или Земљу — и телескоп би прегорео. ИРАСОВУ опсерваторију уништила би чак и јака одбијена Месечева светлост или зраци неке сјајне планете као што је Јупитер.

Да би се избегао ризик, ИРАС има високо политиран позлаћен штитник или сунцобран, али му ипак највећу безбедност пружа прецизна путања којом се креће. Обилазећи око Земље једном за сто три минута на висини од око деветсто километара по орбити од једног до другог пола, ИРАС приближно следи линију на Земљиној површини где се срећу дан и ноћ (ова линија се, разуме се, непрекидно помера између + 23° и — 23° око полова). На овој путањи телескоп може увек да буде окренут од Сунца за 90°, а да соларни панели сателита ипак добијају Сунчеве зраке, односно соларну енергију која се претвара у електричну.

Радови на нацртима телескопа инфрацрвеног астрономског сателита трајали су десет година. Телескоп је направљен у Сједињеним Америчким Државама, одакле је астрономски робот и лансиран, а остали његови делови израђени су у Холандији. У истраживањима су учествовали и британски научници.

Снимљене податке које на траци чувају његови компјутери ИРАС два пута дневно „сипа" у виду муњевитих радио-сигнала и то тачно док пролази изнад британске контролне астрономске станице у Чилтону. Одатле се, преко комуникационог сателита, ти сигнали преносе у Џет пропелшн лабораторију (Jet Propulsion Laboratory) у Калифорнији где их компјутери детаљно анализирају.

Можда ће набасати на планету X

Рад на инфрацрвеном истраживању свемира, који је ИРАС започео почетком фебруара, требало би да постане камен темељац за будућа осматрања. Очекује се да ће телескоп, пре него што потроши све резерве хелијума, открити и регистровати бар милион небеских тела.

ИРАС ће послати податке о такозваним младим звездама које су релативно хладне, а не могу се видети посматрањима са Земље јер их крију копрене ситних честица прашине, а неће заобићи ни древне звезде које су на путу да се угасе. Научници се надају да ће ИРАСОВА запажања помоћи да се коначно одгонетне тајна рађања и смрти звезда.

Када се буде налазио ближе Земљи, можда ће набасати и на толико тражену планету X за коју неки астрономи мисле да се крије иза Плутона, последње данас познате планете нашег Сунчевог система. Ово хладно око, како још зову ИРАС, помоћи ће и да се одреди права величина наше галаксије, Млечног пута, а открите и удаљене галаксије и квазаре.

Идентификовањем непознатих извора енергије у космосу као и новим подацима о маси свемира ИРАС ће можда допринети да се реши једно од најзначајнијих питања које вековима опседа и астрономе и филозофе: хоће ли се свемир бескрајно ширити или ће се једном обрушити у себе као жртва неумитне силе сопствене гравитације.

Уколико све ове загонетке не реши баш ИРАС, то ће у блиској будућности учинити неки његов потомак, савршенији од првенца који је победио тајанствено невидљиво инфрацрвено.

Б. Дожић

ОД ПЕШАКА ДО КОСМИЧКЕ ПОШТЕ

ПИСМО МОРА СТИЋИ

Једна од највећих новинских агенција на свету Ројтер, и данас поред супермодерних средстава користи — голубију пошту. Поруке су све донедавно преносили и коњи, камиле, бикови, магарци, пси, ирваси, мачке, па чак и — пчеле!

Пешачка пошта настала је пре више од 3000 година. У 2. веку пре наше ере пошта је стизала у све крајеве огромног Римског Царства, у већим насељима постојале су посебне зграде за одмор поштоноша. Те зграде назване су станице — statia. Римљани су обично говорили: „Станица се налази у том и том месту“ — statia posita in... Од латинске речи »posita« настала је, очигледно, реч „пошта“. Први пут се овај појам појавио у 18. веку. У Шпанији, Португалији и земљама Јужне Америке пошту називају »correo« од латинске речи »corret« — трчи. Римска пошта представља неку врсту прекретнице у историји поштанских веза. Од повременог и случају препуштеног преношења писама учињен је тада корак ка организованој служби која је имала своје станице. Пешачка пошта нестала је давно, али су у многим земљама и данас писмоноше-пешаци незамењиви.

Откуд рог?

У 16. и 17. веку трговци стоком који су своја крда терали кроз насеља узимали су од становника писма и пошиљке и уз одређену награду односили их до примаоца. О доласку и поласку трговаца стоком становници су били обавештавани дувањем у пастирски рог који је касније постао поштански амблем. Касније — крајем 17. и 18. века коришћена су теретна кола која су достављала храну и разну другу робу феудалцима.

У топовском ђулету

Приликом опсаде Тира 1322. године витезови који су га опсели свој захтев за предају доставили су у град помоћу стреле. Писма из опсађеног Нијеса 1475. године слата су у шупљим топовским ђуладима која су прелетала преко глава непријатеља. За време прве и друге опсаде Азова руски цар Петар I бацио је помоћу стрела у тврђаву 18 копија захтева за предају. Па и релативно скоро, у другом светском рату, коришћена су топовска ђулад да би се у непријатељску позадину доставили разни леци и други материјал који је имао за циљ да поколеба морал становништва.

Оксфорд - Кембриџ

Столећима је постојала универзитетска пошта у Оксфорду и Кембриџу. Године 1656. енглески Парламент је потврдио да оба колеџа могу да користе своје старо право и писма шаљу преко курира. Крајем прошлог века за ту локалну кореспонденцију пуштене су у оптицај нарочите коверте, марке и дописнице.

Шверцована пошта

Крајем прошлог века, кад је у Европи такса за отпрему писама и поштанских пошиљака била веома висока, настала је „шверцована пошта“. Међу трговцима је постало уобичајено да се на једном листу пише више писама намењених различитим личностима. Адресат чије је име стајало на коверту изрезао би писмо на комаде и достављао их онима којима су поједини комади били упућени. Оваква злоупотреба поште постала је за неке људе основно занимање. Један манчестерски управник поште тврдио је да половина пошиљака између Манчестера и Ливерпула иде незаконитим путем. Један трговац из Глазгова је 1836. године добио преко поште 2068 писама, а другим путевима — 5861.

По сваку цену

За преношење поште човек је од памтивека користио разне животиње: камиле, бикове, магарце. Пси и ирваси преносили су пошту на северу Европе и Америке. У Русији су у 19. веку псеће запреге с поштом прелазиле дневно 75 до 100 километара. Ипак, међу животињама — поштоношама почасно место заузима коњ кога су за тај посао користили у Кини и Персији још пре почетка наше ере. У Европи су коњи, тачније речено коњаници, преносили пошту све до краја 19. века. Шездесетих година прошлог века у Сједињеним Америчким

Државама једину поштанску везу између источне и западне обале одржавала је пошта названа „Пони експрес". Девиза свих поштара, који су за десет дана преваљивали у седлу и по 3000 километара, била је: „Пошта се мора доставити по сваку цену". Догађало се, чак, да јахач погине али да коњ и без јахача догалопира с поштанском врећом до најближе станице. И у нашим крајевима пошту су у прошлости преносили коњаници, такозвани, „татари". Године 1879. у Белгији су пробали да за достављање поштанских пошиљки користе мачке. Тридесет седам мачака било је из Лијежа одвезено у разна места удаљена од града отприлике 30 километара. Тамо су им за врат привезали мале торбице с писмима и пустили их на слободу. Све мачке су се у року од 24 часа вратиле у Лијеж.

Сналажљиви јапански репортери

Према тврђењу археолога још пре 5000 година у Египту су голубови преносили пошту. Године 1815. када је у бици код Ватерлоа Наполеонова војска поражена, један предузимљив човек је већ после неколико часова примио о томе вест захваљујући раније организованој голубијој пошти. Он је добијено обавештење искористио за обављање неких пословних трансакција и тиме се веома обогатио. Био је то Ротшилд. За време француско-пруског рата 1870 — 1871. голубови су пренели из Тура у опсађени Париз и обратно 150 хиљада службених и око милион приватних депеша! Јединствена редовна голубија пошта постојала је од 1898. до 1908. године на Новом Зеланду између града Окленда и острва Отеа и Гутуре — које се налазе на растојању од око 100 километара. За време француске револуције 1848. године поштански голубови омогућили су белгијским новинарима да новости из Париза објаве скоро истовремено кад и њихове француске колеге. И данас једна од највећих новинских агенција на свету, Ројтер, упоредо с најсавременијим средствима веза користи и голубију пошту! И јапански репортери служе се овом врстом везе.

Било је покушаја да се за достављање поште користе чак и пчеле. Године 1895. у Француској је један пчелар, неки Теинак, привезао пчели на леђа депешу исписану на свиленој хартији. Али све је остало само на покушају. Пчеле могу да нађу пут до свог дома само на малим растојањима, не већим од 25 километара.

Вагончићи јуре

У Њујорку је 1892. године почело слање писама кроз подземне цеви помоћу компримираног ваздуха. Између важнијих пошта у граду и берзе почели су да јуре вагончићи-цилиндри у које је могло да стане 600 писама. Касније је у Берлину пнеуматична пошта повезала све градске железничке станице и поште, а у Бечу је 1889. било постављено 60 километара цеви подземне пнеуматичне поште. Поштански „метро" у дужини од 10,5 километара и на дубини од двадесет метара постоји у Лондону од 1927. године. Линија повезује шест поштанских установа и две железничке станице. Сваке седмице подземни возови превезу до 250 хиљада врећа с поштом.

Чак до Норвешке

Преношење поште ваздушним балонима први пут је изведено у Данској када су за време Наполеонових ратова Енглези блокирали мореуз Велики Белт те је поштанска веза између острва Фин и Зенланд била прекинута. Аеростати су знатно коришћени када су Пруси опседали Париз и Мец. У Париз је балонима било упућено писама у тежини од 11.561 килограм. Један балон с поштом стигао је чак до Норвешке прелетевши 1460 километара. У фебруару 1911. године на изложби уметности и занатства у индијском граду Алахабаду познати француски пилот Пегу у демонстрационим летовима узимао је писма са изложбе и достављао их првој пошти. Тако се родила авионска пошта. Прва поштанска авионска линија била је отворена 1912. године у Немачкој. Године 1928. с француског пароброда „Ил д Франс", који се налазио 480 миља далеко од обале, узлетео је хидроплан који је на копно доставио пошту 48 часова пре но што је брод упловио у луку (у то време бродови су од Америке до Европе пловили 6 дана и ноћи). Касније је ту „катапултирану" пошту много користила Немачка. Хидроавион „јункерс 46" могао је узлетети са 800 килограма поште на 1669 километара испред Њујорка.

Војничко писмо на микрофилму

За време другог светског рата Енглези и Американци су за слање војничких писама кућама из далеких гарнизона у Азији, Африци и Аустралији, па и у Европи, користили аерографску пошту. Писма су са нарочитих бланкета преснимавана на микрофилмове који су слани у места опредељења. Тамо су с микрофилма правили фото-копије, стављали их у коверат и слали даље обичном поштом. Тридесет хиљада писама на филму била су тешка свега један килограм (тежина тих истих, само обичних, писама износила би 360 килограма).

Космичка пошта рођена је 16. јануара 1969. године. Тог дана су совјетски космонаути Хрунов и Јелисејев доставили на космички брод „Сајуз-4" писма и листове. Осмог марта 1978. на орбиталној станици „Саљут-6" било је отворено прво на свету орбитално одељење за везе.

НАЈДУЖИ ДВОБОЈ У ИСТОРИЈИ

ТВОЈ ЖИВОТ

Све је почело у француском граду Стразбуру 1794. године. Један младић по имену Блум изазвао је нехотице срџбу хусарског капетана Фурнијеа. Тај напрасит човек увек оран за кавгу захтевао је од младића да поделе мегдан. Сироти Блум морао је да пристане и, наравно, пао је прободен сигурном хусаревом руком.

Двобој је огорчио честите Стразбуржане због изразито неједнаких снага (у корист Фурнијеа), а и зато што је Блум био једини хранитељ сиромашне и многочлане породице. Да би тој ојађеној породици показали своје саосећање, Стразбуржани су у непрегледној поворци испратили Блумово тело. Тиме су уједно испољили и негодовање према капетановом поступку.

Исте вечери када је сахрањен Блум генерал француске војске Моро приредио је пријем у својој приватној резиденцији. Били су позвани сви официри из града, али генерал није желео да се ту нађе и Фурније. Наредио је свом посилном, капетану Дипону, да стоји на капији и не допусти Фурнијеу да уђе.

Када се Фурније појавио, Дипон му је препречио пролаз и наредио му да се врати кући, по заповести генерала. Али је Фурније, чију пргаву нарав ни убиство Блума нимало није променило, просиктао.

— Вараш се ако мислиш да смо завршили разговор.

Неочекиван исход

— Пошто не могу да нападнем генерала који ме је увредио и залупио ми врата — наставио је Фурније — изазивам тебе! Хоћу да те наградим за посредовање — исцерио се на Дипона.

Дипон није ни трепнуо већ му је хладно одговорио:

— Тући ћемо се кад год хоћеш. Већ одавно ми твоје хвалисање иде на живце и сврби ме рука да те ућуткам..

Двобој је уговорен за сутрадан, на једном скровитом месту.

Обојица су били тачни. Укрстили су мачеве по свим прописима и жестоко насрнули један на другог. После једног муњевитог напада Дипон је успео да рани свог изазивача и то прилично озбиљно. Пришао је Фурнијеу који је пао и тада, на своје запрепашћење, видео како овај мења болну гримасу на лицу у изазивачки смех:

— Тек ћемо се упознати!

— Зар хоћеш још да добијеш? — одговорио је цинично Дипон, а Фурније узвратио:

— Добићеш ти, и то ускоро.

„Реванш" је заказан чим се Фурније опоравио, а то је било за месец дана. Овога пута коло среће се окренуло у корист хусара. Падајући, рањени Дипон је, међутим, узвикнуо:

— Сада је нерешено, али следећи пут ће бити одлучујући!

Тако су се и трећи пут нашли на истој пустој пољани изван града. Опет су присуствовала два сведока, противници су одбројали кораке и измењали уобичајене витешке фразе, а онда је гвожђе зазвечало. Додуше, пре двобоја Фурније је предложио да овога пута користе пиштоље и тако брже реше свој спор.

МИ ПРИПАДА!

— узвикнуо је један од противника после деветнаест година колико је трајало њихово укрштање мачева. Али, тиме овај необично дуг двобој није окончан...

али је Дипон то одбио. Не зато што је био рђав стрелац. Исувише је добро била позната фама о непогрешивом Фурнијеу који је обожавао да се забавља избијајући метком лулу из уста својих коњаника! Тако су поново укрстили мачеве којима су подједнако добро баратали.

Уговор који се не сме раскинути

И, догодило се право чудо: ранили су се узајамно, пали и један и други, а резултат је и даље остао „нерешен"!

Сведоци су предложили да се противници рукују и сматрају спор изглађеним. Али и Дипон и Фурније су као по команди одмахнули главом и сложно изјавили да ће се борити све до коначне победе једног од њих.

Како су и један и други волели ред, прецизирали су ствари до савршенства. Установили су правила међусобних двобоја и све лепо записали:

1) Кад год се господе Дипон и Фурније нађу на тридесет врста један од другог, они ће прећи по половину те раздаљине како би се сусрели с мачевима у рукама.

2) Ако један од њих због службе буде спречен да пређе половину пута, други ће прећи целу раздаљину како би се ускладили задаци војне службе и захтеви овог уговора.

3) Никакав изговор осим војничких обавеза неће бити прихваћен.

4) Будући да је сачињен добровољно, овај уговор не може се раскинути.

Необичан уговор не само да је постао саставни део живота двојице официра него је учинио и нешто још чудније: претворио их је у пријатеље. Срећни што се виде, Дипон и Фурније би после сваког двобоја чврсто стегли један другом руку и поразговарали. Између њих се родила чак другарска интимност. Рецимо, почели су да размењују оваква писма:

„Драги пријатељу,

Проћи ћу кроз Стразбур 5. новембра око поднева. Чекајте ме у хотелу Пошта, па ћемо изменити неколико удараца мачевима..." Или:

„Драги пријатељу,

У време ручка бићу заузет због обавеза према ловачкој регименти града Линевила. Пошто си ти у Линевилу на одмору, ако се слажеш, искористићемо ту прилику да укрстимо мачеве..."

Изненађење у Швајцарској

Тако су два пријатеља-непријатеља укрштала мачеве већ небројено пута и увек са нерешеним резултатом. Тон њихових писама постајао је све приснији. Када је Дипон унапређен у чин бригадног генерала, добио је од Фурнијеа топло писмо у коме му од срца честита чин и — радује се што ће то бити нова прилика да се још жешће окушају.

Време је пролазило. Фурније је и сам добио чин генерала, али и прекоманду, упућен је у швајцарско место Гризон. Касарна се налазила далеко изван градића, а генерал Фурније стигао је усред ноћи. Био је гладан и жедан као пас, а нигде у близини гостионица. Тада је угледао осветљене прозоре малог замка који се налазио на планинској коси недалеко одатле. Одјахао је тамо.

Када је стигао пред замак, до Фурнијеа су допрли гласови: унутра се налазило неко расположено друштво. Ушао је и ступио у салу одакле је долазила бука. Обухватио је погледом све присутне али очи му се укочише на једном генералу који се нагло подигао и полетео му у сусрет:

— Фурније!

— Дипон!

За трен ока њих двојица исукали су мачеве и пред запањеним скупом насрнули један на другог не престајући да воде пријатељски разговор, пресрећни што су се после вишемесечног обостраног ћутања тако неочекивано нашли. После двобоја Дипон и Фурније су пали један другом у загрљај и изљубили се.

Пролазиле су године, а жестина с којом су се Дипон и Фурније сукобљавали у двобојима нимало није спласнула. И ко зна колико би трајала њихова борба, да се после деветнаест година Дипон није — заљубио. Заљубио се толико да је хтео и да се ожени. Фурније се у то време налазио у Паризу, па је Дипон отпутовао у главни град да га пронађе.

Чим се појавио, Фурније је спремно посегао за мачем, како је већ било утврђено њиховим уговором. Али, Дипон га заустави:

— Прво ме пажљиво саслушај. Ја сам пред венчањем и хоћу да прекинем ону свађу. Дошао сам да те се ослободим. Како бих постигао коначан резултат, нудим ти двобој пиштољима.

Тактична досетка

— Пиштољима? Па изгубићеш главу! — одговорио је Фурније. Али, Дипон је спремно наставио:

— Знам начин на који ћемо бити изједначени. Има у близини Нејиа једна мала ограђена шума којом могу да располажем. Отићи ћемо тамо и удаљити се један од другог док се не изгубимо из вида, а затим ћемо се тражити. Ко први угледа другога — пуцаће.

— Слажем се — одвратио је Фурније — али, упозоравам те: немој се много надати женидби!

Отишли су у шумицу и поступили по договору. Шуњали су се између дрвећа наћуљених ушију и напрегнуто осматрајући околину. У једном часу њихови су се погледи укрстили између лишћа и обојица су се муњевито заклонила иза дрвећа. Дипону је срце лупало у грлу. Били су тако близу један другоме и знао је да најмања грешка за њега значи смрт. После неколико минута напрегнуте тишине он се одлучи на акцију. Један крај свог реденгота пребацио је преко дугачке цеви пиштоља и малкице га истурио кроз жбуње. Из Фурнијевог заклона одјекнуо је хитац.

Како се ништа није чуло, ни јек ни пад тела, било је јасно да је зрно промашило. Фурније се томе бескрајно чудио, али имао је још један метак, па када се Дипонов шешир помолио, он опали и шешир одлете... Био је натакнут на грану и тако подигнут!

Дипон се сада без страха указао пред Фурнијеом који је стајао блед, са пиштољем који се пушио.

— Твој живот ми припада — обратио му се — али ја га нећу узети.

— Како год хоћеш — рекао је Фурније. Дипон је наставио:

— Припази шта ћу ти рећи: не одричем се свог права. Зато, чувај се добро да ми се било када не испречиш на путу јер ћу ти просвирати главу са два метка баш као што имам право на то у овом тренутку!

Тако се окончао вероватно најдужи двобој у историји, на који су противници утрошили бар по трећину својих живота. И оставили нас у недоумици: да ли су бранили своју част као витези или као обичне кавгаџије.

М. К.

ПОМОЗИМО ЗООЛОШКОМ ВРТУ

●●●●●●●●●●●

СЛИКАРИ ЗА ЖИРАФУ

●●●●●●●●●●●

У акцију „Помозимо ЗОО врту" недавно се укључила и Колонија сликара београдске Скадарлије. Они су у корист жирафе поклонили 25 слика и скулптура које ће бити продате на пригодним аукцијама. Цео приход иде у фонд за куповину жирафе.

Београдско позориште „Бошко Буха" се такође укључило у акцију. Цео приход од једне представе поклањају за жирафу!

Прилози школа и радних организација:

Основна школа **„Војвода Мишић", одељење VII/1**, уплатила је 176,70 динара, Основна школа „Браћа Барух", IV/3 са учитељицом Светланом Димитријевић 940,00, ученици Дома „Отон Жупанчич", Љубљана са управником Андријом Пајтаком 700,00 и Главни телефон Београда одељење Међународно сравњење 350,00 динара.

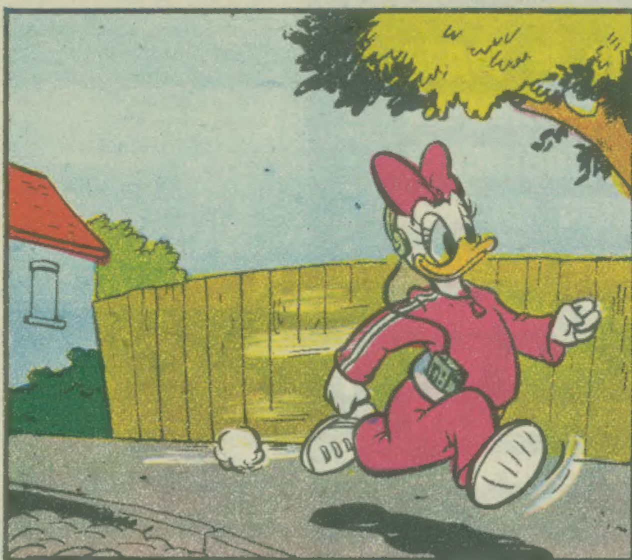
Уплате појединаца:

Милош Рашумовић из Ивањице уплатио је 100,00 динара, Огњен Аранђеловић, Београд 200,00, Александра Тодоровић, Београд 50,00, Белма Будимировић, Јаково 100,00, Марија и Никола Шубарановић, Параћин 100,00 и Ненад Максимовић, Врчин 50,00.

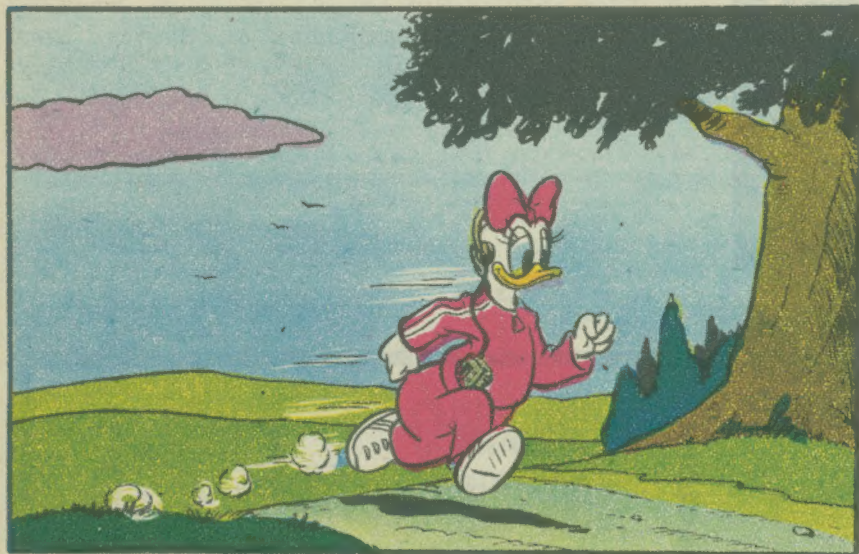
Прилози се уплаћују на адресу: ЗООЛОШКИ ВРТ ГРАДА БЕОГРАДА, жиро рачун: 60806-603--**60806-603-8334.**

Walt Disney

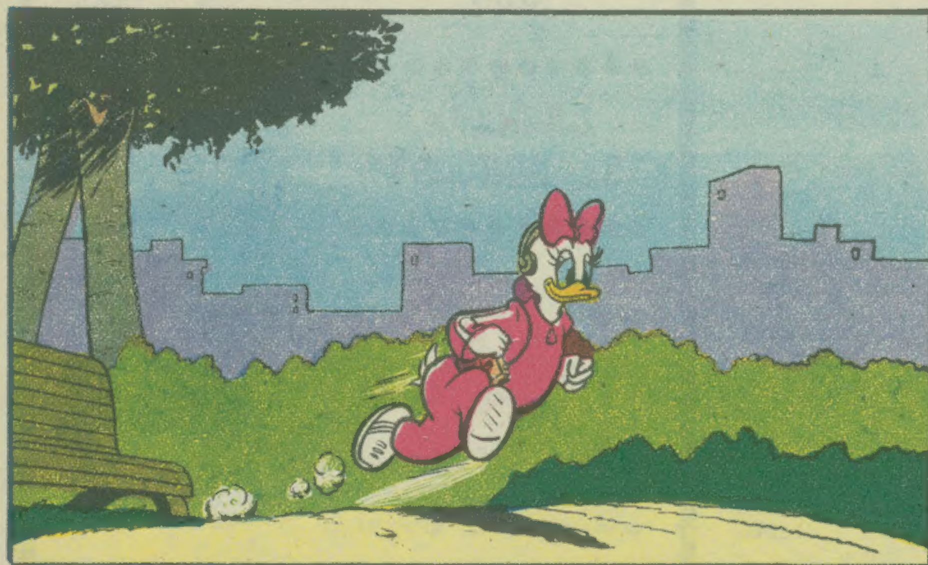
ПАЈА ПАТАК

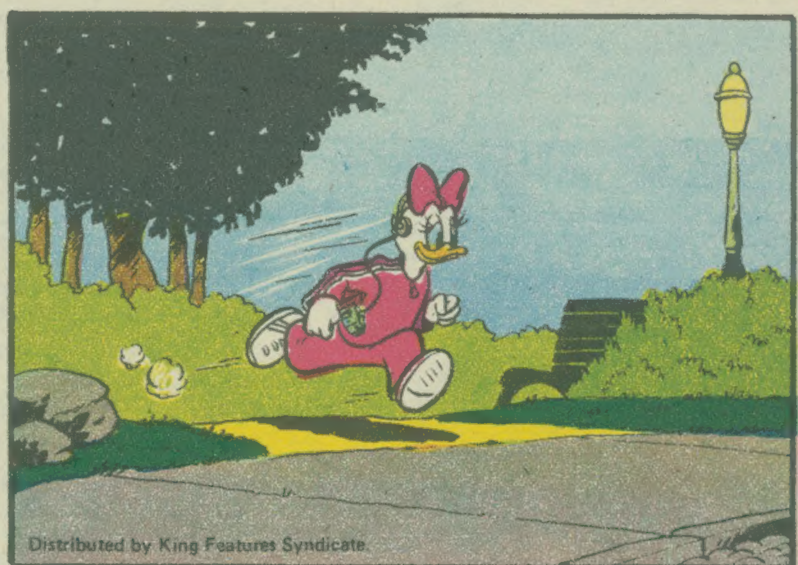

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

НЕГАТИВАЦ

ВИК МОРОУ ЈЕ УВЕК ДОБИЈАО УЛОГЕ „ЧОВЕКА БЕЗ СРЦА". У ФИЛМУ „ЗОНА СУМРАКА" ПРВИ ПУТ ЈЕ ОДИГРАО ПОЗИТИВЦА — ИЗВАН СЦЕНАРИЈА.

Вечерали су уз светлост свећа. Њене велике тамне очи гледале су га са пуно љубави. Енглески је говорила доста слабо, споразумевали су се и рукама и цртежима и успевали дивно да се забаве. А ко је била глумица која је смекшала педесет четворогодишњег глумца? Мала Рене Шин Чен, шестогодишње сироче вијетнамског рата, девојчица коју је усвојила једна америчка породица. Заједно са седмогодишњим Ма Ка Дин Лиом она је ангажована за филм о рату у Вијетнаму „Твајлајт Зоун" (Зона сумрака) који је сниман прошле године. Није само Вик заволео децу, и она су њега, поготову мала Рене.

Био је 22. јул а сутрадан је заказано снимање најузбудљивије а уједно и најтеже сцене. Знајући то Вик је пожурио децу да што пре све поједу и пођу на спавање. Требало је добро да се одморе. Док их је пратио до колибе, присећао се сценарија. Из запаљеног села он спасава двоје деце и са њима под мишком трчи кроз ватру док около падају бомбе. Бежи ка реци и у тренутку кад је већ мислио да је све готово чује спасоносни звук хеликоптера који им се приближава и спасава их.

Мороу је играо у много филмова са ратном или криминалистичком тематиком. Знао је да се увек ангажују врсни пиротехничари, мајстори свог заната и није се плашио. Проблем је био само како ће се деца снаћи у тој драматичној сцени, да ли ће се уплашити кад виде ватру и чују експлозију бомби. Од самог почетка кад су Рене и Ма Ка Дин изабрани међу стотинак вијетнамске деце, и режисер и остали чланови екипе припремали су их за најтеже сцене. Објашњавали су им да ништа не може да се деси, да све изгледа баш као у правом рату, а и да се у том „филмском" никоме не догађа никакво зло.

Режисер филма био је Џон Лендис, перфекциониста у раду, код њега је све морало да изгледа као право. Кад се прихватио рада на филму „Зона сумрака", одлучио је да у близини Лос Анђелеса подигне вијетнамско село. Оно је у свим детаљима изгледало као право.

За сцену у којој Вик спасава двоје деце ангажовао је искусног ратног пилота тридесет петогодишњег Дарси Винга који је и сам учествовао у вијетнамском рату. У својој каријери имао је 4 и по хиљаде часова лета хеликоптером од чега 900 сати у најжешћим окршајима.

Када је 23. јула рано ујутру почело снимање, све је било припремљено. Пиротехничари су само чекали знак да запале село и почну да симулирају бомбардовање. Џон Лендис, два сниматеља — Роџер Смит и Раднал Робинсон, и продуцент Дени Алингем укрцали су се у хеликоптер. На његов знак Дарси Виг се спремио да узлети, а Вик Мороу је потрчао ка колиби из које је требало да извуче двоје деце. Све је текло по плану. Док је он трчао са њима под мишком, хеликоптер је требало да лети што је могуће ниже. Вик је храбрио Рене и Ма Ка Дина:

— Издржите само још ово, већ сам поручио велики сладолед од вишања и јагода, чекаће нас кад завршимо снимање!

Главни камерман Роџер Смит готово је висио на вратима хеликоптера чврсто држећи камеру у руци. Није смео да погреши. У тренутку кад је осетио да је хеликоптер задрхтао од експлозије, како је касније испричао, мислио је да је то нормално, да тако стоји у књизи снимања. Били су у центру „рата". Али, када се хеликоптер убрзо после тога занео и накривио на једну страну и кад је чуо успаничен глас пилота, било му је

Глумац Вик Мороу није појео последњи сладолед са својом миљеницом, малом Рене Шин Чен. Страдао је на снимању.

јасно да је све кренуло непланирано. Чврсто стежући камеру једва је успео да се увуче у кабину. Ушао је у последњем тренутку, у том моменту тачно испод летелице распрснула се бомба и потпуно га скренула са курса. Искусни Дарси Виг и даље је био прибран. Трудио се свим силама да обузда хеликоптер и поново успостави команде. Међутим, све је већ било исувише касно.

— Имао сам утисак као да сам се поново нашао на вијетнамском бојишту — испричао је касније пилот. — Били смо у смртној опасности, а сва моја настојања да поново „загосподарим" летелицом остајала су без успеха. Страшан је то осећај кад не можеш ништа да урадиш а сигуран си да заједно са осталим људима у хеликоптеру идеш у смрт!

— У кабини је настала општа пометња — додаје Смит. — И поред покушаја да останемо мирни, једва смо се уздржавали да не вриштимо, тражимо спас. Знам, нико нам није могао помоћи, али свеједно смо се надали да не можемо погинути тако бесмислено. Чинило ми се као да тај смртоносни лет помахниталог хеликоптера траје читаву вечност, касније су нам посведочили да је све трајало петнаест секунди.

Шта се у међувремену дешавало са Виком и децом?

Глумац је очигледно схватио да са хеликоптером нешто није у реду. Летелица је ишла тачно на њих. Да се врати натраг није могао, читаво село направљено од бамбуса било је у пламену, једино му је преостајало да трчи напред, ка реци. Избезумљена деца вриштала су од страха. Када је стигао до реке, хеликоптер им се већ опасном брзином приближавао. Није могао да га избегне, у питању су биле секунде. Да се ротор који покреће елису хеликоптера није откачио, можда би се све добро и завршило. Овако, ротор је пао тачно на њих троје. Вик Мороу заштитио је Рене и Ма Ка Дина својим телом.

Из хеликоптера је први успео да се извуче Робинсон и потрчао да укаже помоћ Вику и деци.

— Наишао сам на језив призор. Ово више није био филм, преда мном је текла права крв. Вик је био мртав. Деца су остала жива захваљујући његовој храбрости.

— Читав свој филмски век — рекао је режисер Џон Лендис — Вик је играо неосетљиве, хладне типове и негативце. Умро је као херој!

Успех хирурга из Пизе показује да се отвара нова епоха у развоју медицине. Али, има и научника који дижу глас против пренаталне хирургије, како се нова грана медицине назива.

Доктор Пјеро Фјорети је директор Универзитетске гинеколошке болнице у Пизи. Операција коју је извршио граничи се са чудом и свакако ће ући у историју хирургије.

Овако шприц за оперисање бебе у утроби продире кроз зид материце до места у мајушном телу где треба извршити захват.

ИЗЛЕЧЕНО ПРЕ РОЂЕЊА

У операционој сали све је било спремно: неопходни апарати, инструменти поређани крај стола, лекарска екипа у стерилним оделима и са маскама. А на столу, будућа мајка. Требало је да се оперише беба у утроби!

До пре неколико година ово би могло да се види можда само у неком филму научне фантастике. Данас је то стварност. Примењује се само у изузетним случајевима али пренатална хирургија — што значи оперисање детета пре рођења — добила је статус нове гране медицине. Операције се обављају и то не више експериментално. Последњи такав случај забележен је у Пизи 7. јануара ове године, значајан и по томе што је први пут у свету извршена операција на мајушној уретери, каналу који спаја бубрег са бешиком и који је готово микроскопски ситна и код већ рођене бебе, а камоли код оне која још није ни угледала светлост дана!

Оперисати или не — један ризик

Необичан мали пацијент из Пизе имао је зачепљену десну уретеру и она је почела све више да се увећава. То је запажено на екографу (апарату за преглед ултразвуком) у 23. седмици трудноће и лекари су сматрали да би тај недостатак могао бити кобан по новорођенче. Једино решење представљао би мали катетер уметнут испред зачепљења који би се извадио кад се дете роди и чеп одстрани. Међутим, таква операција још нигде у свету није била обављена, па ни у САД где је први хируршки захват на беби у утроби извршен још 1979. године.

У случају малог Италијана оперативни захват представљао је готово исто тако велики ризик као да је наставио да расте са препреком у мокраћном каналићу. Јер, на месту где тај каналић излази из бубрега налази се и главна артерија људског организма. Ако би игла којом хирург врши операцију пробила артерију, или сам бубрег — исход би био фаталан. А с друге стране, ако се операција не би обавила, дете би се могло родити мртво или — са бубрегом који би већ на рођењу морао бити одстрањен.

Лекари су данима на екографу пратили развој малишана. Обављене су све могуће анализе и показало се да је дете у свему осталом иначе здраво и напредно. Тада су предложили родитељима операцију у мајчиној утроби. Наравно, предочили су им све добре и лоше стране захвата.

Пацијент немиран, одлаже се . . .

Родитељима који за сада још не желе да се њихова имена објаве било је, разуме се, још теже него лекарима. Ипак, после много размишљања, храбро су се одлучили на операцију каква још никада и нигде у свету није била обављена!

У Универзитетској болници у Пизи тада се приступило детаљним и изузетним припремама јер су хирурзи били свесни да од исхода ове операције можда зависи будући развој целе ове гране науке. Најзад је захват заказан за 6. јануар. Међутим, мали пацијент у утроби тог дана био је изузетно живахан, као да је и сам узнемирен. Непрестано је мењао положај и екипа лекара на челу са примаријусом доктором Пјером Фјоретијем морала је све да одгоди за сутрадан.

Неизвесност се продужила. Срећом, следећег јутра положај бебе у материци био је идеалан и мајка је добила благу анастезију — благу да не нашкоди детету, али ипак довољну да се и оно успава и остане у истом положају.

Тада се приступило операцији. Трајала је пола часа и завршила се сасвим добро. Најједноставније речено, хирург је шупљим шприцем увукао у материцу мајушни катетер, специјално израђен у САД. Детету је шприцем тај катетер намештен на сам излаз мокраћног каналића из бубрега, а други крај је морао оста-

ти изван његовог тела, како би мокраћа могла да излази из организма. Али, пошто се дете миче и прети опасност да тако „провизорно" постављен катетер испадне или га чак повреди, он је израђен на специјалан начин: чим је постављен, обавио се око цевчице тела са обе стране, у облику латиничног слова С и тако се учврстио.

Већ следећег дана после операције на ехографу се показало да је операција успела, а наредних дана мокраћни каналић није више отицао.

Шта кажу противници

Од 1979. године, кад је у Бостону први пут уопште извршен један оперативни захват на нерођеној беби, у свету је на- случајеви, са постављањем катетера у бешику, дали су више позитивних исхода.

Међутим, као и свака нова ствар, пренатална хирургија изазива и неке сумње. Има научника који са јаким разлозима дижу глас против ње. Они сматрају да не треба спасавати оне јединке које би природном селекцијом, као сувише слабе или ненормалне, морале да испадну из животне трке још пре рођења. С друге стране, већи број недостатака који се јављају код плода у утроби мајке нестају сами од себе, па неки лекари сматрају да су оперативни захвати на плоду — сувишни. А трећи разлог против пренаталне хирургије који наводе њени противници је у томе што се она обавља у последњим недељама

Кардиохирург Марио Марћелети

ПОДВИГ

Из Италије је стигла вест о још једном хируршком подвигу изведеном први пут у историји медицине. Реч је о операцији срца на тек рођеној беби, 12. јануара у дечијој болници „Бамбин Безу" у Риму. Тога дана хирург Марио Марћелети положио је на операциони сто малог Алесандра Бјанки Ватерлинија старог само један дан! Дечкић се родио са тумором у левој срчаној комори великим као лопта за голф који је хитно морао да се одстрани.

Доктор Марћелети каже:

— У случају малог Алесандра нисмо имали избора. Чим се родио, нашао се у критичној ситуацији. Тумор је испуњавао готово целу срчану пумпу остављајући простор од само једног милиметра, тако да је она сасвим слабашно радила. Морали смо одмах да га оперишемо.

Био је то изузетно ризичан посао. Ипак, све се добро завршило и мали пацијент је већ после три недеље отпуштен из болнице. Доктор Марћелети сматра да ће се дечак нормално развијати, пошто врста тумора коју је имао обично не израста поново.

чињено двадесет таквих интервенција. Од тога половина успешних: дете је спасено смрти, или инвалидитета, седам операција није дало повољан резултат, а три бебе тек треба да се роде.

Углавном су ове операције рађене у случајевима кад расте плод са водом у глави (хидроцефал, тешко ментално оштећење) или са зачепљеним мокраћним каналима. Код хидроцефала се цевчица поставља у главу, како би вода истекла. Међутим, ове операције нису увек биле успешне. Други трудноће. Зар се онда не би могло сачекати још мало, па оперисати само новорођенче?

На све ово професор Фјорети одговара:

— Човек непрестано сам себе надмашује, то је стара истина. Сада смо у стању да многе недостатке отклонимо већ у мајчиној утроби и тако спречимо неугодна изненађења на рођењу, каквих је раније било. Пренатална дијагноза и хирургија омогућују нам да излечимо бебу пре него што се роди и да „изненађења" буде све мање и мање!

М. К.

МОЈ КУЋНИ ЉУБИМАЦ

УПОМОЋ!

Брика сам купио са гаранцијом да је уведен у лов, да поседује врхунска својства енглеског поентера, да је интелигентан, да чврсто стоји на дивљачи...Продавац увек хвали своју робу, па и ловци своје керове. А у ствари, лов са Бриком био је немогућ. Можда је и стајао чврсто на дивљачи (маркирао), само ја то нисам видео јер је увек као сумануг јурио што даље од мене, команде није слушао и увек водио рачуна да ми се не приближи. У воду није хтео ни да загази а камоли изнесе одстрељену дивљач.

Те далеке 1958. године Брик ми је загорчао оно дивно ловачко задовољство, служио сам за подсмех ловцима који су кришом смејуљили а ја сам то и видео и осећао. Ко зна колико сам пута помислио: „Превари ме онај ловац!" Али нисам се предавао.

„Научићу ја тебе идуће лета да идеш у воду, па не био ја уча. Испраће теби Морава ту ману". Не одох ни на море, остадох да обучавам Брика. А те године врућине почеше већ крајем јуна. Упали се земља, ваздух, небо — све гори, јара поиграва, Морава сахне, тањи се, успорила ход, песак се усијао.

Покушавам да преварим Брика да загази, али не помаже. Мамим га, зовем — ништа. Гледа ме бело. Запливам, прати ме. По читав километар иде поред саме воде, не испушта ме из вида али у воду неће. А онда се намести на неколико метара од нас, легне потрбушке, главу стави на испружене шапе, жмирка и прати сваки покрет. Одлучих се на још један потез: деца се играју с њим на песку, ја се приближих, узех га у наручје, однесох на пола Мораве и бућ у воду. Брик заплива, пресече матицу и изби на спруд, али тек сада постаде обазрив, више се ни деци не приближава — права псећа обазривост. И кад сам мислио да је све изгубљено и да га се треба што пре ослободи-

ПОЗИВ ЧИТАОЦИМА

Имате ли у кући неког љубимца: јежа, корњачу, канаринца, папагаја, мачку, пса, јаре, мајмуна или, можда какву још ређу егзотичну зверку? Памтите ли неки необичан, узбудљив, весео или тужан догађај везан за њих? Ако је прича заиста занимљива, напишите је, дужина не треба да прелази 3 — 4 куцане странице и пошаљите на адресу: Политикин забавник, Македонска 29, 110001 Београд, поштански фах 124, са обавезном назнаком „КУЋНИ ЉУБИМАЦ".

Не заборавите и лепу фотографију, боље црно-белу, на којој се ваш љубимац добро види. Фотографије не враћамо.

Најинтересантније радове ћемо објавити и хонорисати!

ти, деси се нешто неочекивано, невероватно. Као да је прислушкивао разговор између мене, жене и деце.

Ови су ме осуђивали што сам га насилно однео у воду.

— Није то педагошки поступак, мој учо — каже жена — са њим треба поступати као са дететом. Ти не примећујеш — он је везан за тебе, воли те. Посматрај како прати сваки твој поступак: ти устајеш — устаје и он, ти пливаш он те прати, упорно иде крај обале паралелно с тобом. Размисли, можда треба мењати однос према њему.

Следећег дана заиграо сам на последњу карту, потегао сам своје педагошко знање. По договору са кућним „саветом" запливао сам. Брик ме је по обичају пратио спрудом не испуштајући ме из вида. Једног момента почео сам да запомажем.

Брик се узнемири, поче да јури спрудом горе-доле. Дојурио је до жене и деце, цичао узбуђен, није знао шта да чини. Једног момента скочио је у воду и запливао. Брзо је секао Мораву мени у сусрет. Избацио сам руку према њему и лагано пливао. Допливао је до мене, чељустима ухватио моју надлактицу и почео да ме вуче ка спруду. Помагао сам му и пливао. Осетио сам песак под ногама, усправио се и загрлио га. Гледао ме нетремице. Никада нисам видео срећнији израз. Излетео је из воде, одјурио до породице, скочио је међу њих, помазио се мало и поново дојурио мени. Усправио се на задње ноге и наслонио главу на моје груди. Чврсто сам га загрлио.

И никада се више није одвојио од мене. Годинама смо крстарили поморавским равницама тражећи дивљач. Били смо нераздвојни, разговарали смо. Никада се нисмо посвађали. Бољег кера није било.

Драгослав Ђорић,
Смедерево
(хонорар: 1500,00)

ШТА СЕ ДЕСИЛО НА ЈЕДРЕЊАКУ »ИРИ«

Гордон је у затвору покушао да се отрује стрихнином. Успели су да га одрже у животу до петка, 21. фебруара у подне: часа погубљења.

САМО ЈЕ ЈЕДАН ЈЕДИНИ ЧОВЕК У АМЕРИЧКОЈ ИСТОРИЈИ ОПТУЖЕН ДА ЈЕ ПРЕКРШИО ЗАКОН О ЗАБРАНИ ТРГОВИНЕ РОБЉЕМ. НА ПРВОМ СУЂЕЊУ ПОРОТА НИЈЕ МОГЛА ДА СЕ СЛОЖИ. НА ДРУГОМ ЈЕ БИЛА ЈЕДНОДУШНА ИАКО СУ ИЗЈАВЕ СВЕДОКА И ОВОГА ПУТА БИЛЕ ПОТПУНО ОПРЕЧНЕ.

Све је почело оног дана 1860. када је једрењак „Ири" упловио у хаванску луку. Брод је био власништво три америчка држављанина: Ралфа Поста, Формена Луиса и С. А. Кнудсена. Марта те године „Ири" је преко посредника продат. Бивши власници нису знали ко је или ко су нови власници, али их је сума од 13 хиљада долара које су добили на руке излечила од непотребне радозналости.

Ко год да је тај нови власник био, тај је Натанијела Гордона најмио за капетана. Натанијел је одрастао у Портланду у америчкој држави Мејн[1] његов отац био је капетан, а Натанијелова мајка често га је пратила на путовањима: Гордон је чак тврдио да је рођен насред пучине — тврдња која ће касније добити и те какав значај.

Педесетих година прошлог века Гордон је почео да тргује робљем. Амерички конгрес је још 1807. донео закон по коме је Натанијелов „занат" проглашен злочином кажњивим смрћу; закон је ступао на снагу и када је особа која је начинила прекршај амерички држављанин и у случају да кривац служи на броду који је власништво америчког држављанина.

Упркос свему трговина робљем је цветала. Дешавало се да неки брод који превози робље и буде ухваћен, али дошла је и 1860. година, а да ни једна једина особа није била оптужена, а камоли осуђена на основу закона о забрани трговине робљем.

Тајанствени путници

Вратимо се на почетак приче, у Хавану 1860. године. Крајем марта или почетком априла Натанијелу Гордону понуђена је команда „Ирија". Ко му је то понудио? То Натанијел никада није открио.

Било како било, априла те године „Ири" је испловио из хаванске луке са Натанијелом Гордоном као капетаном. Први официр: Вилијем Ворен. Други официр: извесни Хол. На брод су се укрцала и четири Шпанца. Посади није било јасно каква је њихова улога на „Ирију".

Тек када су се нашли на отвореном мору морнари су открили 250 свежњева дасака и гвоздених обруча за бурад за воду. Чему толика бурад, упитали су капетана. Овај је, узнемирен, кратко одговорио да нико нема права да му поставља таква питања. Тиме је разговор био окончан.

Остатак путовања протекао је мирно и „Ири" је јуна или почетком јула допловио до ушћа Конга, реке која је у оно доба била део португалске територије. Четрдесет и пет миља узводно једрењак се усидрио и на том месту остао месец дана, а да посади није било јасно на шта се то чека. Коначно, једног дана, запловили су низводно до места званог Ајкулин рт.

Описи онога што се од тог тренутка дешавало веома се разликују. Први официр Ворен тврдио је на суду да је управу над бродом тада преузео путник по имену Хил који се укрцао још у Хавани. Хил је, тврдио је Ворен, позвао посаду на крму и обавестио је да од тог тренутка он преузима команду. Капетан Хил је, међутим, умро око првог августа, па је на његово место дошао Шпанац Мануел. Тада је, по Ворену, на брод доведена и нова посада, а Мануел и Шпанци узели су ствар у своје руке. Тако је сведочио Ворен.

Морнар Вилијам Мартин тврдио је другачије: Гордон је команду задржао све време, надгледао је укрцавање робља, нико га ни у једном тренутку није заменио. Шпанци су, објаснио је, довели црнце на брод; када је „Ири" поново запловио, четири-пет њих а можда су то били и Португалци није сишло са брода, остали су се задржали на обали.

Два сведока нису се сложила још у једном: броју робова. Помињале су се две цифре: 847 и 897.

Долар за сваког живог црнца!

Чим је робље укрцано, посаду су позвали на крму. И о томе постоје две верзије. По Мартину, морнаре је окупио Гордон који их је питао да ли су спремни да служе и на повратном путовању; пристану ли, исплатиће им се по долар за сваког црнца који жив стигне до Кубе. Воренова верзија: тачно је да се посади обратио Гордон, али „у име нових власника" чије је писмо и држао у руци док им се обраћао Цена иста: долар за сваког црнца. Ниједан од сведока није споменуо колико је чланова првобитне посаде пристало на ову понуду.

Изјутра 8. августа 1860. „Ири" је — под командом Гордона или Мануела? — запловио у правцу Хаване. Између 7.00 и 8.00 пред њим је искрсао амерички војни једрењак „Мохиканац". Једно топовско ђуле испаљено с „Мохиканца" које је прелетело прамац „Ирија" било је довољно да га заустави.

Поручник Хенри Тод посведочиће касније да је „Ири" пловио под америчком заставом и да се у тренутку заплене налазио на отвореном мору, педесет миља од ушћа Конга. Под командом Тода и у пратњи „Мохиканца", „Ири" је запловио у правцу Монровије у Либерији. Црнци су добили двопек и воду, али очигледно никоме није пало на памет да их врати кућама.

Гордон је из Либерије пребачен у Њујорк и смештен у градски затвор под оптужбом да је починио кривично дело гусарства и прекршио закон о забрани трговине робљем.

Више је него извесно да Натанијел у том тренутку још није био нарочито забринут за себе. А и зашто би? Па до тада још нико није осуђен због дела које је починио... У први мах чак се чинило да је његова безбрижност оправдана: из канцеларије Окружног јавног тужиоца САД потекао је предлог да се оптужени ослободи. Образложење: јавно мнење још није спремно за такво суђење.

Испоставило се, међутим, да је Гордон био и жртва околности које му никако нису ишле наруку: на помолу је био грађански рат у коме су индустријски север и робовласнички југ решавали управо питање укидања ропства, а баш у то време за дужност окружног јавног тужиоца јужног округа Њујорка наименован је Делафилд Смит. Смит је на посао ступио чврсто решен да Натанијела Гордона погуби.

Где је власник брода?

Суђење је заказано за 18. јун 1861. године, а одређено је да се одржи у Савезном првостепеном суду. Председавајући: судија Шипман. Гордона су бранили адвокати Гилберт Дин и Јоакимсен. Оптужбу су заступали окружни јав-

ОМЧА ЗА КАПЕТАНА ГОРДОНА

ни тужилац Смит и његов помоћник Вилкоксон.

Први је сведочио извесни Ричард Крокет који је изјавио да су Гордон и његова породица већ годинама грађани Портланда и да он, Крокет, никада ни од кога није чуо да је Натанијел рођен негде ван Портланда.

Као главни сведок оптужбе појавио се поручник Хенри Тод који је до детаља описао заробљавање брода, број и стање у коме су робови затечени. Његовим сведочењем окончан је први дан суђења.

Следећег дана одбрана је позвала свог сведока Силвануса Спенсера из Вилијамсбурга у држави Њујорк. Спенсер је и сам пловио Конгом. Плиме и осеке у широком ушћу реке нема, па је према томе ушће део реке, а не отвореног мора, односно део португалске територије која не спада под јурисдикцију САД, одлучно је изјавио сведок Силванус. Другим речима, амерички војни брод на том месту није имао никаква права да предузме акцију коју је предузео.

Потом је дошао ред на Гордоновог првог официра Вилијама Ворена: од тренутка када су црнци укрцани, команду је преузео Шпанац, изјавио је први официр не трепнувши.

Следећег дана завршна реч судије Шипмана недвосмислено је показала његово мишљење о читавој ствари. У погледу наводне продаје „Ирија" Шпанцима обратио се пороти речима:

— Добро размислите... има ли у изнесеним чињеницама икаквог доказа о продаји брода? Било какав документ? Где је тај власник брода? Ако је Гордон био само путник, онда он не подлеже кривици, ако је деловао као члан посаде, онда је крив.

Одбрана је, разуме се, баратала Гордоновом тврдњом да је рођен на пучини, те да према томе није амерички држављанин. Уколико би им пошло за руком да докажу било да се „Ири" налази у власништву странаца, било да Гордон није грађанин САД, њему тада не би могао да суди амерички суд.

Судија Шипман је оба ова покушаја одбране лако отписао:

— Било би сасвим оправдано да — обратио се пороти — изведете закључак како одбрана поменуте тврдње није поткрепила апсолутно никаквим доказима.

Што се тиче места на коме је робље преузето, порота је требало да се одлучи за једну од две могућности: да део ушћа на коме се налази Ајкулин рт припада отвореном мору те да према томе Натанијел Гордон подлеже америчком закону, односно да је рт део португалске територије, што би га ослободило кривичне одговорности. Шта је на то имао да каже судија Шипман?

— Ако је робље преузето на Конгу, у самом ушћу или близу њега, с обзиром да је ушће ове реке широко 40 километара, то је већ отворено море, па према томе потпада под јурисдикцију САД.

Порота је већала читавог дана, ноћи и пола следећег дана. Пред крај 21. јуна вратили су се у судницу да објаве како нису успели да се сложе око пресуде. Порота је распуштена, читав поступак проглашен ништавним, а ново суђење заказано за новембар. Тек тада се сазнало како је неодлучна порота гласала — 7:5 да се Натанијел Гордон прогласи кривим.

Ново суђење почело је 6. новембра. Од првог се разликовало по томе што су му заједнички председавали судија Шипман и судија Врховног суда Семјуел Нелзон. С изузетком неколицине нових сведока оптужбе и одбране, на клупу за сведочење седали су редом исти сведоци да би поновили већ речено.

Овога пута порота се повукла у 7.00 увече. Двадесет минута касније донела је одлуку: крив као што стоји у оптужници. Казна: смрт вешањем.

Гилберт Дин је одмах затражио одлагање извршења казне и ново суђење. Његов захтев је одбијен, а за дан погубљења Натанијела Гордона одређен је 7. фебруар 1862. године.

Последња карта браниоца Дина

Њујоршке новине биле су једнодушне. „Тајмс": „Трговина робљем претрпели је ударац од кога се, надамо се, неће опоравити". Слично је било и мишљење „Хералда": „... осуда капетана Гордона пресудно ће утицати на нехуману трговину робљем".

Упорни бранилац Дин није, међутим, био спреман да призна пораз: још се надао да ће успети да се избори за замену смртне казне доживотном робијом или чак за помиловање. Како је Гордонов процес вођен у савезном суду, помиловање је могло да дође од једног јединог човека: председника Абрахама Линколна.

Двадесет и осмог јануара „Тајмс" пише: „Створен је бројан и снажан покрет грађана који се боре да од председника изнуде помиловање за Гордона... но упозорење, управо овако драстично какво је ово, потребно је да би се одвратили сви они које би пожуда за златом могла да наведе да се баве тим нечовечним послом".

Фебруара 1862. године на столу председника Линколна лежала је петиција са пет хиљада потписа оних који су тражили да се Гордону смртна казна замени доживотном робијом. Најзад, 4. фебруара, три дана пре заказаног погубљења, председник је објавио своју коначну одлуку: помиловања неће бити! Но, у жељи да Гордону омогући „да се припреми за страшни час који га чека", Абрахам Линколн је извршење казне одложио за петак, 21. фебруар, између поднева и три по подне.

Две додатне недеље живота за Натанијела Гордона и онда смрт. Јавни тужилац Смит је победио.

Но, Гилберт Дин још није хтео да се преда. Четрнаестог фебруара затражио је од Врховног суда САД да поништи пресуду првостепеног суда због неправилно вођеног процеса. Из ондашњих новинских извештаја не види се на какве се то неправилности Дин позивао, али су зато све веће новине 17. фебруара објавиле одлуку Врховног суда: захтев одбијен!

Гилберт Дин је тада извукао последњу карту коју је још имао: на наредби о погубљењу нема службеног печата суда, па је она према томе неважећа. Одговор суда: непотребна и неважна формалност.

Натанијел Гордон и његови браниоци изгубили су игру.

Увече уочи погубљења Натанијела су посетиле жена и мајка. Остатак вечери провео је пишући писма. Када је с тим завршио, попушио је неколико цигара. На спавање је отишао у 1.30 изјутра.

Оставите ме на миру...

Око три ујутро стражри су приметили да Гордон има јаке грчеве. Одмах су позвали др Симонса, но када је овај стигао, Натанијел Гордон се већ укочио, пулс му се једва осећао. Пошто му је доктор испумпао стомак и у грло сасуо неколико чашица брендија, затвореник је почео да даје прве знаке живота. Сат касније Гордон је промрмљао прве речи, али је др Симонс тек у осам ујутро могао са сигурношћу да изјави да ће Натанијел преживети. И преживео је, али је све до самог погубљења имао нападе несвестице.

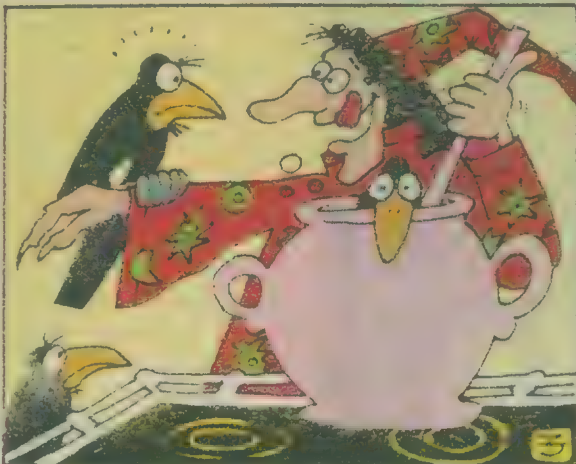
Симонс је утврдио да је Гордон покушао да се отрује стрихнином (мишомор) који се, највероватније, налазио у цигарама. Никада се није сазнало ко му је цигаре дотурио. Мада потпуно исцрпљен, Натанијел је смогао снаге да доктору и окупљеним стражарима каже да га оставе на миру, јер — како је сутрадан писао „Хералд" — више воли да страда од сопствене руке него да доживи понижење да га јавно погубе.

Из бојазни да им затвореник ипак не издахне на рукама, управа затвора одлучила је да погубљење са два по подне помери на подне. Упркос томе, у часу када се Гордон, слаб и посрћући између два стражара која су га придржавала, појавио у затворском дворишту, чекала га је огромна гомила. Тачно у 12.20 процесија је кренула ка вешалима.

Док се Натанијел Гордон пео степеницама на подијум, у дворишту је владао мук. У часу када су му намакли омчу на врат, затвореник се готово онесвестио, затетурао и сигурно би пао да га један од стражара није на време придржао и помогао му да се усправи. Пре него што је могао поново да падне, даске под ногама су му се измакле и Натанијел Гордон остао је да виси у ваздуху.

Био је то крај јединог човека у америчкој историји који је погубљен зато што је прекршио закон о забрани трговине робљем.

М. И.

ВРАНЕ ОПСЕЛЕ ГРАД

У Холдриџу у Небраски тренутно је оваква ситуација: 5620 становника према 100 хиљада врана које су овај град из непознатих разлога изабрале за своје стециште. Ситуација је постала тако озбиљна да је градски штаб за здравствену заштиту издао наређење да се уљези убијају. Процењује се да је до сада уништено око 2200 врана, али се стање још није битно поправило. Можда ће акција локалне радио-станице бити успешнија: слушаоци су позвани да пошаљу рецепте како се све могу припремити ови пернати нападачи. Првонаграђенсм следи награда од 25 долара (око 1575 динара).

ЛОВАЧКА ПРИЧА

Ко каже да сви риболовци ? измишљају приче? Дону Хјузу из Кливленда у Тенесију, рецимо, на памет није пало да испреда уобичајене бајке када се на свеопште дивљење осталих пецароша једнога дана појавио у кућици за мерење улова вукући за собом циновског гргеча од 17 килограма.

Поштени Хју је без двоумљења описао како је грдосију улсвио док се копрцала у плићаку покушавајући да дође до ваздуха. Како Хју није само истинољубив већ и сналажљив, одмах је схватио да му штап и удица у овом случају уопште не требају. Otрчао је до торбе, извукао из ње велика клешта за савијање жица и њима „упецао" насуканог дива.

ЧУДО ОД ЗУБА

Тахери Кхатун из једног села недалеко од Даке израсли су зуби. Не би било ништа необично да Тахера није недавно напунила тачно 110 година. Старица је пресрећна јер су јој нови зуби омогућили да се препусти старом уживању: чврстој храни. Једино што јој смета су радозналци који се свакодневно окупљају око њене куће да виде чудо од зуба.

ОДМОР У ФЛАШИ ВИСКИЈА

Понуда за бесплатни одмор у Мајами Бичу, која је пре осамнаест година прво убачена у једну (празну) флашу ирског вискија, а потом бачена у море, завршила је ових дана у рукама једне касирке из Масачусетса.

Срећница се зове Барбара Карас, има четрдесет и две године и за сада је једина особа која је нашла једну од стотину запечаћених флаша вискија које је на дан ирског свеца Патрика власник демолираног хотела „Мартиник" 1964. године бацио у море у нади да ће их голфска струја однети до обала Ирске. Оптимистички расположен власник „Мартиника" био је чврсто уверен да му је рекламни потез одличан и да ће у његов хотел похрлити срећни налазачи боца, а за њима и остали становници удаљеног острва. У свакој флаши вискија налазило се писамце са датумом (17. март 1964) и минијатурна ирска застава.

Барбара је своју боцу нашла заглављену између две стене док се једног дана шетала са сестром по бостонској луци:

— Прво сам мислила да се то неко нашалио. Онда више нисам била сасвим сигурна ...

Било како било, у писамцету је стајало и име власника хотела Џека Гренцера. Барбару није мрзело, нашла је именик Мајами Бича, у њему Гренцеров телефонски број, те га је назвала. Запрепашћени Џек јој је рекао да ће јој се јавити за пар дана. И јесте: дванаест дана у Мајами Бичу, додуше не у „Мартинику" јер је хотел у међувремену пропао и плаћени путни трошкови госпођице Карас, рекао је хотелијер. Ко онда каже да поштења више нема?

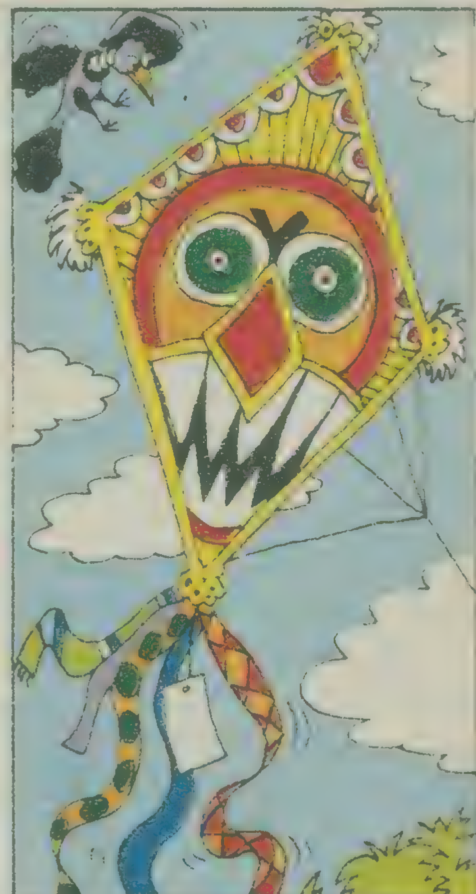

ЗАШТО, ЧОВЕЧЕ?

Шта ће свиње у солитеру (додуше напуштеном) усред града Њујорка? Колико свиња? Дванаест ... утврдили су запрепашћени полицајци пошто су три представнице поменутог рода некако успеле да нађу пут из свињца, односно из солитера па право на улицу.

Свиње су, испоставило се, власништво извесног Џона Холмса, родом из Јужне Каролине. Зашто, побогу човече, питали су га. Јер ме подсећају на родни крај, одговорио је носталгични Џон који је у прилог свом мишљењу да његове свиње никоме не сметају и да и њима у солитеру ама баш ништа не фали с поносом изјавио да његове мезимице теже свака бар по 300 килограма.

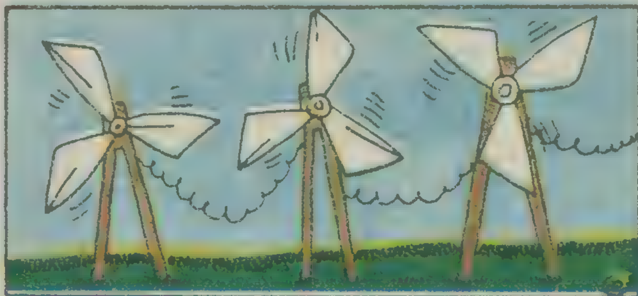
КО ЧИСТИ, СТРАДА

У невољу, каткада, може да вас ували и добро дело. Џим Елкен из Маунт Клеменса у Мичигену недавно је ухапшен зато што је прекршио закон по коме пешаци не смеју ни да шетају поред, а камоли да као он прелазе ауто-пут. Шта је грешни Џим тражио тамо где му није место? Скупљао је отпатке које су његови несавесни суграђани побацали дуж ауто-пута 94 који лежи северозападно од Детроита.

Када се све узме у обзир, Џим је у ствари имао среће. Пуне три године, сваког викенда, проводио је по неколико сати у овом добровољном раду, јер, како каже, „воли да све буде чисто и уредно". Ухваћен је на делу тек треће године једног недељног поподнева ...

ФАРМА ВЕТРА

Недалеко од Сан Франциска у САД саграђена је недавно „Фарма ветра" — тако су назвали комплекс на којем се налази сто генератора који користе енергију ветра за добијање електричне струје. Пречник крила сваке ветрењаче износи 18 метара, а јачина генератора 50 киловата. Струја која се овде добија само је нешто мало скупља од оне из хидроцентрала.

ПЕШЧАНИ ЗАМКОВИ

Четрдесетогодишњи Холанђанин Питер Вирсма по занимању је архитекта, специјалност му је очување и рестаурирање старих споменика културе, а хоби — грађење замкова од песка. Сваки слободан дан и цео годишњи одмор он проводи на морској обали где од раног јутра до касне вечери подиже необична здања с покретним мостовима, кулама, заштитним јарковима и високим торњевима.

Замкови Питера Вирсме не живе по правилу више од дана и ноћи, заправо док их морски таласи, udари ветра или непажљиви пролазник не сруши. Међутим, ове грађевине кратког века настављају да живе на фотографијама јер Вирсма сваку од њих сними са свих страна. Један француски издавач недавно је објавио књигу „Замкови од песка", посвећену Вирсминим пешчаним здањима.

Подизање својих пешчаних кула Вирсма је поставио на научну основу: он сакупља узорке песка од кога је градио. На свакој боци с песком пише датум и место с кога је узет, а назначена су и својства. За подизање замкова Вирсма се служи минимумом инструмената: ножем, дрвеним, пљоснатим штапићем, танком бамбусовом палицом и распршивачем, да би готову грађевину фиксирао морском водом.

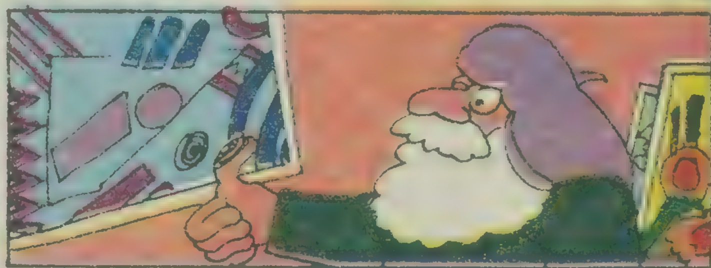

ЗМАЈЕВИ ЗА СИГНАЛИЗАЦИЈУ

Маори с Новог Зеланда користе ваздушне змајеве и као средство за сигнализацију и као амајлију. Ако изнад села, високо на небу, лебди змај од хартије, значи да је доле на земљи све у реду. Ако се змај отргне и ветар га однесе — то је лош предзнак и становници села крећу у потрагу преваљујући при том и по неколико десетина километара.

Корејци, пак, воле када се пуштени змај отргне и одлети незнано куда. Они на комадићима папира исписују своје невоље и несреће, везују та писамца за ивице змаја, а затим пресецају врпцу. По старом веровању, које је сада више игра, све несреће одлећу заједно са змајем.

СЛИКЕ ПОТПИСАНЕ ОТИСКОМ

Да би заштитио своје слике од фалсификатора, шведски уметник Лингстрем одлучио је да их убудуће не потписује, него обележава — отиском прста. Такав начин „потписивања" препоручио му је, можда и у шали, полицијски инспектор коме је била поверена истрага поводом три случаја фалсификовања Лингстремових слика. Уметник је предлог схватио сасвим озбиљно и верује да ће се на њега угледати и друге колеге. Тако би се, каже овај сликар, знатно олакшао рад не само полицији него и историчарима уметности у будућности!

РОЂЕНДАНСКА ЖЕЉА

На свој седамдесет и трећи рођендан Морис Ценкинс из Исакуа у држави Вашингтон одлучио је да коначно испуни једну своју давнашњу жељу: да бар једном доживи скок падобраном.

Живахном седамдесет трогодишњаку друштво су правили четрдесет шестогодишњи син Адриан и осамнаестогодишњи унук Глен. Скок три генерације Ценкинсових срећно је окончан, на велику радост маме-баке Сју која је повредила ногу док је на земљи увежбавала безбедно спуштање. Храбра Сју одбила је да је одведу у болницу све док јој се читава фамилија није неповређена спустила на чврсто тло.

ДО ГРОБА ЗАХВАЛНИ БЕНЏАМИН

Амерички физичар, писац, политичар, штампар, књижар, новинар и борац за независност Бенџамин Франклин (1706—1790) направио је кобну грешку у животу: једног врелог летњег дана док се купао у Атлантику отпливао је даље него што је смео. Несмотреног Бенџамина је ухватио грч, али се поред њега на своју срећу на време нашао странац који му је спасао живот.

Захвални Франклин богато је наградио свог спасиоца који га је потом годинама мало-мало па подсећао на захвалност коју му Бенџамин дугује. Бенџамин је на свако подсећање одговарао издашно новчаном упутницом.

Двадесет година је дављеник плаћао своме спасиоцу а онда је овај умро. Само неколико недеља касније Франклин је од ожалошћене удовице добио писмо у коме га је обавештавала о тужном губитку али је уверења да ће сада њој наставити да исплаћује оно што је дуговао покојнику.

Бенџамин је показао писмо једном свом колеги и рекао:

— Одувек сам веровао да заслужујем да будем спасен, али нисам ни сањао да вредим баш оволико...

ЈЕВТИН, ХВАЉЕН И ГРЕШАН

ШЉУНАК И ВЕЧНИ ЛЕПАК

САВРЕМЕНА ЦИВИЛИЗАЦИЈА НЕ МОЖЕ БЕЗ БЕТОНА. А ОН ИМА СВОЈЕ БУБИЦЕ. ПА СЕ, НА ПРИМЕР, БЕТОНСКИ МОСТ НЕПРЕСТАНО ПОМЕРА. ДОК СЕ ЗА ВРЕМЕ ГРАДЊЕ БОЉЕ СУШИ ДЕО СТУБА ПОД ВОДОМ НЕГО ОНАЈ НАД ЊОМ.

За време грађења палате „Београђанка", виши спратови — кула и нижи спратови — база чинили су две одвојене целине. Затим су се слегли један на други у монолит.

Има га свуда, у градовима, селима, уз реку, преко реке, пободеног у море. Бетон, градитељски материјал овог века број један. Има особине челика а далеко је јевтинији, с њим се лакше и брже ради, трајност му је вечна.

Бетон није изум човека већ — природе! Она је открила тајну: кад се шљунак помеша са водом и лапорцем, готов је бетон. Баците поглед поред Неретве и уверићете се. Река уз пут „закачи" стене лапора које се повремено јављају уз обалу и понесе део. Чим наиђе на спруд, извесна количина воде заостане и створи се такозвана мртваја. Већ растворени лапорац веже се за шљунак, вода временом испари и пред вашим очима је бетонска маса. Тако се начине читаве наслаге. Нека вас не збуњује што су разнобојне, то долази од различито обојеног лапора чија боја опет зависи од тога да ли је још у природном облику дошао у додир са оксидом магнезита, гвожђа или неке друге руде. Познато је, на пример, да оксид магнезита боји лапор мрко или сиво, а оксид гвожђа црвенкасто.

Данас се не може без бетона, али ни он без шљунка, воде и цемента. Недостаје ли само један од та три елемента — нема бетона!

На 1500°C

Вода за справљање је јевтина, али мора да буде хемијски чиста, иначе од везивања нема ништа. Не долази у обзир ни мутна: муљ ће око сваког каменчића створити опну и опет исто — цемент и шљунак се неће сјединити у заједничку масу.

За шљунак треба одвојити извесну количину новца. Пре мешања са цементом треба га опрати да би се уклонила прљавштина. Многи који то нису учинили градили су поново.

Најскупљи је цемент, али у односу на челик с којим се бетон равноправно носи — права је багатела. Природа је била више него издашна дарујући човеку тај необични лепак. Колико је само византијским неимарима чувене Аја Софије у Истанбулу требало нојевих јаја да начине везивно ткиво за грађење! За дивно чудо, иако је јаје органска материја и трпи разарајући утицај атмосферске воде, ваздуха или сунца, грађевина се у пуном сјају одржала до данас. Није тешко замислити како се тек понаша цемент који је неорганска материја. Он је вечан лепак, а кад се уз помоћ воде идеално обједини са шљунком настаје и вечан бетон.

Цемент је вештачка творевина. Добија се из лапорца, јачег, очврслог лапора, седиментне стене која се најчешће јавља у табличастим танким слојевима. Лапорац чине једна четвртина глине и три четвртине кречњака. Кад се испече на температури од 1500 Целзијусових степени, и самеље у ситни прах, пред нама је цемент. Пакује се у џакове или држи у великим силосима.

Данас је највише у употреби нормалан, портланд цемент. Име је добио по енглеском граду Портланду где је око 1820. године први пут начињен.

У процесу справљања бетона шљунак се назива — агрегат, а цемент — хидратацијско везиво. Подражавајући природу, човек вештачки боји цемент па се продаје бели, црвени, сиви, плавичаст...

У ствари, цемент измешан са водом и песком или шљунком гради кашу која се брже или спорије, на ваздуху или под водом, стврдњава у каменасту масу — бетон.

Брана од 130 милиона џакова

Предмет „Бетон и бетонске конструкције" на било ком грађевинском факултету загорчава живот студентима. Онај ко ту науку испече може у градитеље, али ни до смрти неће проникнути у све њене тајне.

Истина је да бетон има своје „бубице". Може да издржи страховит притисак, али и да прсне без „најаве", као стакло. Познато је да од Београда до Кладова нема ни три метра пада. Зато у том делу Дунав споро тече па је изградњом Ђердапске бране настало вештачко језеро дугачко око 280 километара. Да би брана издржала огроман притисак воде, било је потребно да се потпуно испуни бетоном. У круни је дебела око 10, а у темељу око 30 метара. Заривена је у дубину тла око 8 метара и ослоњена на стеновиту подлогу. Израчунато је да је у брану уграђено око 120—130 милиона џакова од по 50 килограма.

Ђердапска брана није попустила али су неке на разним странама света, а и код нас, напрсле. Срећом, то је увек на време примећено. Није помогла дебљина. Промакло је оно с чиме сви градитељи муче муку — температурна разлика. Наиме, у средишту тек справљене бетонске масе топлота износи и до 70 Целзијусових степени. Она се ослобађа током хемијског процеса који се јавља за време спајања цемента и воде. Научници називају овај процес хидратацијом. Он траје највише осам часова и за то време кашаста смеша полако се окамењује, редовно од периферије према средишту. Окамењивање је праћено хлађењем, па на периферији бетонске масе температура може пасти испод нуле а у срцу бетона порасти до плус 70 Целзијусових степени. Разуме се да код великих маса тада долази до напре-

зања а тиме и стварања напрслина.

Ако се оне одмах уоче, лек су ињекције бетонске смеше. За експертизу уклањања температурне разлике приликом грађења значајне бетонске конструкције, страни стручњаци узимају и до 350 милиона старих динара. Најчешће примењују систем цеви којима се „прошара" бетонска конструкција, а затим кроз њих пушта неко сд средстава за хлађење. Неколико наших стручњака, међу њима и професор грађевинског факултета у Београду Милорад Ивковић, раде обрнуто: они бетон не хладе већ настоје да топлота из њега не „побегне". То чине тако што масу облажу душецима од ражане сламе. Температура бетона је онда равномерно распоређена и подједнако опада до тачке хлађења. Да се после рата толико обраћала пажња на температурну разлику у току стезања бетона, не би се срушио тек изграђени стадион ЈНА у Београду, познатији као „Партизанов". Изјутра је било минус три, у подне плус двадесет Целзијусових степени и... лом! Срећа у несрећи: није било утакмице, па ни гледалаца. Убрзо је подигнут садашњи стадион. Комисија је утврдила: грешка у арматури.

Да није ваљана

Процес окамењивања бетона завршава се 3—5 дана после справљања смеше. Бетон може да издржи нападне силе већ после 28 дана. У том погледу право је чудо. Сваки квадратни центиметар подноси и до 1200 атмосфера. У нашој земљи не иде се даља од 600 атмосфера. За поређење: бојлер у стану има свега неколико атмосфера, али кад прсне просторија је демолирана!

Јединица мерења бетонске смеше је кубни метар и одговара тежини од 2400 килограма. Шљунак се меша са цементом у сразмери 5:1, а грађевинари и данас негују однос 3:1. Непотребно троше цемент!

Процес окамењавања, стезања или сушења бетонске смеше је кратак али буран. Пошто сув ваздух брзо узима воду из ње, а она треба да је задржи како би се везивање за шљунак обавило несметано и до краја, долази до скупљања, потом и пуцања. Зато за време окамењавања смешу треба стално поливати водом. У томе је и тајна зашто се бетон боље суши под водом, него на ваздуху. Непосредно изнад реке влажност је велика због сталног испаравања воде и мостовне конструкције се по правилу не рву с тим проблемом. Ко би рекао да за Тигар у Ираку то не важи. Један наш угледни универзитетски професор урадио је пројект за прелеп мост на тој реци, али када га је послао Енглезима на ревизију и од њих добио одговор да се мосту црно пише због будућег скупљања конструкције јер није узет у обзир сув ваздух изнад реке, професор се згрануо.

Скупљање предмета на хладноћи и ширење на топлоти природни је закон. Од тог правила није изузет ни бетон. Да ли сте знали да се на дневној температури од тридесет степени изнад нуле популарни мост „Газела" у Београду растегне и за више од десет центиметара? Зими се скупи, лети издужи и тако стално! Али, мост није тесто. Десет сентиметара је довољно да се поремете сви статички моменти и он заврши у реци. Да се то не би догодило, испод тачака ослонаца, а то су првенствено стубови при обали, постављају се јаки челични ваљци. Тако се мост током целе године на њима шета лево-десно! Осим тога, постоје и такозвани дилатациони спојеви. Налазе се изнад стубова у греди, односно хоризонталном делу моста на којем се одвија саобраћај. Греда је састављена из блокова, а између блокова остављa се размак у облику латиничног слова „з" — дилатациони спој. Стоји на челичним ваљцима. Ваљци се померају и мост „шета". Празан простор се прекрије металном плочом. Отуда оно периодично лупкање које изазива аутомобил када прелази преко моста.

Муке с терасом

Бетон је изузетно отпоран на притисак, али осетљив на затезање, смицање и увијање. Тај природни недостатак отклања се мешањем бетонске смеше са гвозденим или челичним шипкама. Тако се добија армирани бетон који је по техничким својствима готово раван челику. И не само то: бетон и челик имају исти коефицијент топлотног ширења те се у напрезању и одбрани од нападних сила понашају као једно. Истина, смицање, затезање и увијање није сасвим избегнуто, али бетон и челик братски се одупиру.

Кога занима грађевинарство лако ће научити да постоји нормалан (портланд), хидротехнички и сулфатноотпорни цемент, али за пројектовање и рад бетоном на конструкцији попут бране, вишеспратне зграде типа „Београђанке" у Београду, телевизијског торња на Авали или моста који спаја копно с острвом Крком, потребне су године науковања, велики таленат, беспрекорни математички прорачуни о дејствујућим силама, вртложним струјама, ветровима, тежини падавина, статичким моментима и још много тога. Све то, међутим, не значи да само импресивна дела захтевају шуму прорачуна, зуби се ломе и на најједноставнијој конструкцији — балконској плочи. Изгледа невероватно, али је она једна од најосетљивијих конструкција.

У свету су формиране многе школе и правци. У нас је доста постигла београдска школа стручњака за бетон. Сматра се да је академик Ђорђе Лазаревић из Београда највећи зналац бетона. У стопу га прати бивши ученик, професор Милорад Ивковић.

Грешке људи

У свету се хвале само успела решења, ретко се чује о грешкама у пројекту. Конструкције су се и рушиле, срећом без већих жртава. Најчешће, све се заврши на поправци која „поједе" огроман новац. Бетон има „бубице", али је грешан онолико колико га таквим учине људи. Јер, грешке потичу од њих.

Најчешће озледе конструкције настану од неодговарајућег темеља, ређе због несолидне статичке анализе. И, кад је она и урађена беспрекорно, деси се да човек забрља. Довољно је да мисли одлута-ју на трен па да се број не пренесе верно приликом уписивања података на конструкцијски цртеж. У Скопљу на Работничком дому цртач је — причало се — схватио арматуру стубова из рачунских прорачуна професора Лазаревића по нормама из сасвим других приручника и уграђена је двоструко већа арматура. У овом случају грешка није нашкодила.

Скеле и оплате често су разлог рђавог бетонирања. За иоле већи распон моста и висину над тлом, скела је примарни део. Догодило се више ломова на мостовима преко дубоких долина у Швајцарској и Италији, нарочито на познатој „Аутостради сунца". На аутопуту Бар—Улцињ скела се бочно извила током бетонирања обједињавајућег носача. Спретном интервенцијом недостатак је отклоњен. А могло је да се заврши и друкчије. Један од главних узрока рушења хала железаре у Никшићу било је оптерећење снегом.

Примера људских грешака има још. Занемарује се прецизно спирално армирање бетона, његово слегање у стубовима, понашање на мразу, крутост система у односу на хоризонталне силе земљотреса...

Бетон... Свуда је око нас.

Милешко Тодоровић

Телевизијски примопредајник на Авали код Београда је витка бетонска конструкција са две гондоле укупне висине 136 метара. Остатак од 66,85 метара је челично-решеткасти антенски систем. Цео ТВ-торањ ослања се на три тачке, а при јаким ударима ветра врх се „љуља" лево и десно за по шездесетак центиметара.

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

Мишел Вајан: БЕЛИ ПРИНЦ II ДЕО

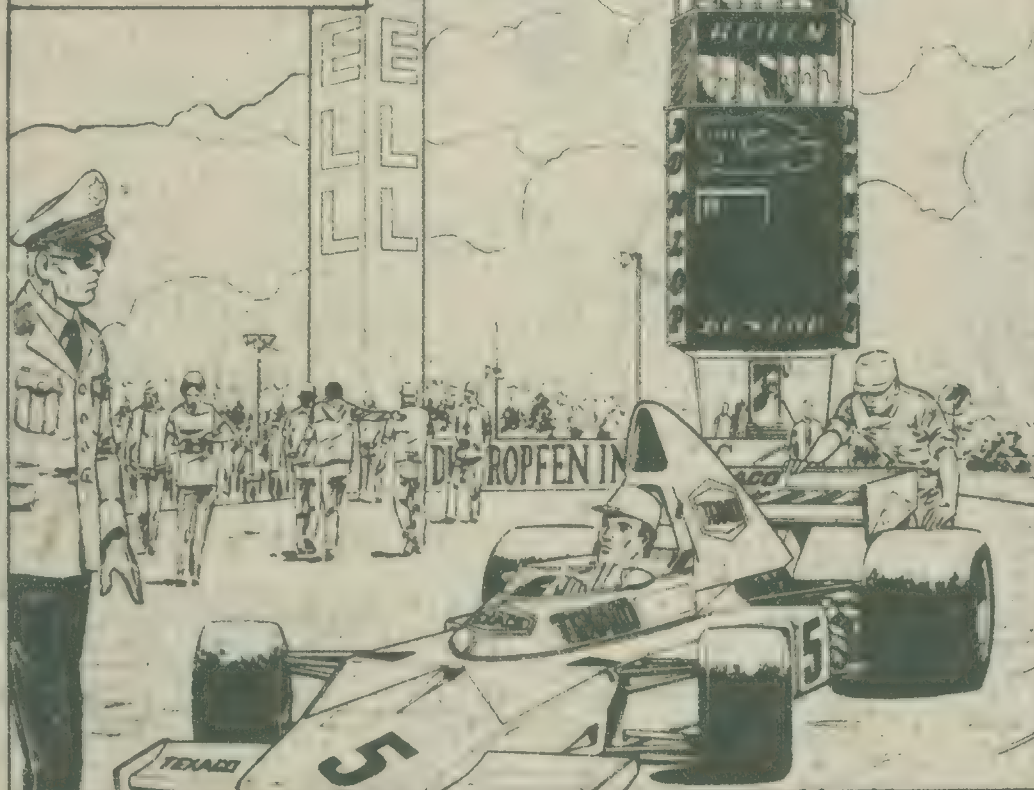

ДЕСЕТ ДАНА КАСНИЈЕ НА ПИСТИ У НИРБУРИНГУ ОДВИЈАЛЕ СУ СЕ ПРОБНЕ ТРКЕ ЗА ГРАН ПРИ...
SHELL
DUNLOP
ROPFEN IN
TEXACO
5

ТУ СУ ПРЕДСТАВНИЦИ ШТАМПЕ И ШАМПИОНИ КАО ШТО СУ ФИТИПАЛДИ, ВАЈАН, ЛАУДА...

УВЕК СЕ О НЕЧЕМ ЗАНИМЉИВОМ ПРИЧА...

БЕЛИ ПРИНЦ СЕ СВЕ БОЉЕ СНАЛАЗИ И ОТПОЗДРАВЉА ОДУШЕВЉЕНОЈ ПУБЛИЦИ...

... А ОРГАНИЗАТОРИ МУ УКАЗУЈУ ПАЖЊУ КАО ПРАВОЈ ЗВЕЗДИ...

... ШТО МУ ВЕОМА ГОДИ...

МЛАДИ ЖЕЛЕ ДА СЕ СЛИКАЈУ С ЊИМ...

МЕЂУТИМ, ЗА НОВИНАРЕ ЈЕ МОМАК КОЈИ ВОЗИ САМО ЈЕДНУ ДО ДВЕ СТОТИНКЕ БРЖЕ ОД СВОЈИХ СУПАРНИКА...

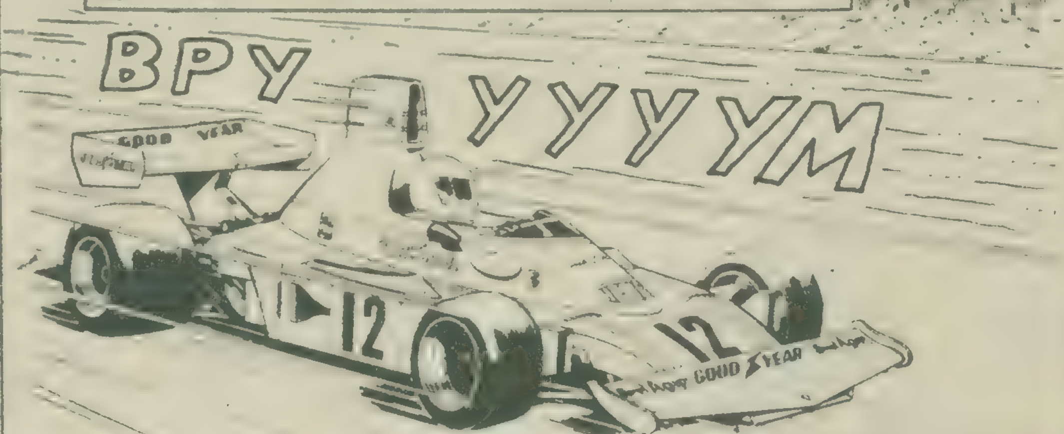
ПОСЛЕ ПРВОГ ИЗНЕНАЂЕЊА, ВОЗАЧИ СУ БЕЛОГ ПРИНЦА ПРИХВАТИЛИ КАО СЕБИ РАВНОГ...

ТРЕНУТНО, ЗАНИМАЛО ИХ ЈЕ ДА СЕ ШТО БОЉЕ ПРИПРЕМЕ ЗА СТАРТ...

ПРОБЕ СУ ТЕКЛЕ ПО ПЛАНУ...

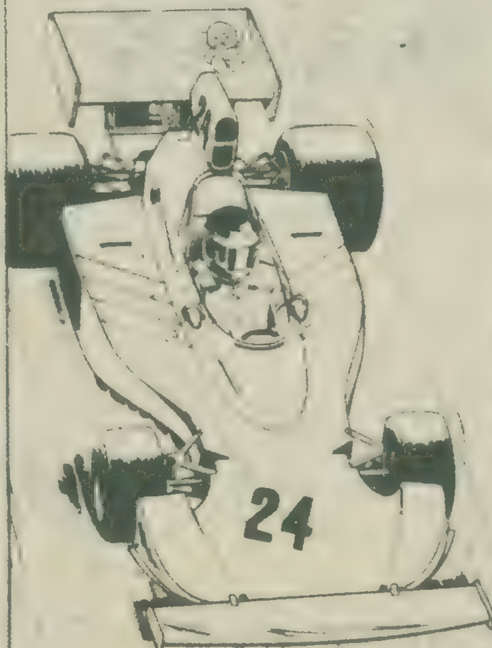
... А РЕЗУЛТАТИ СУ СЕ СМЕЊИВАЛИ КАО НА БЕРЗИ...

ЖАРИЈЕ	7' 1" 76
ВОРСОН	7' 0" 92
ИКС	6' 59" 45
ВАЈАН	6' 58" 85
ВАЈТ	6' 56" 60

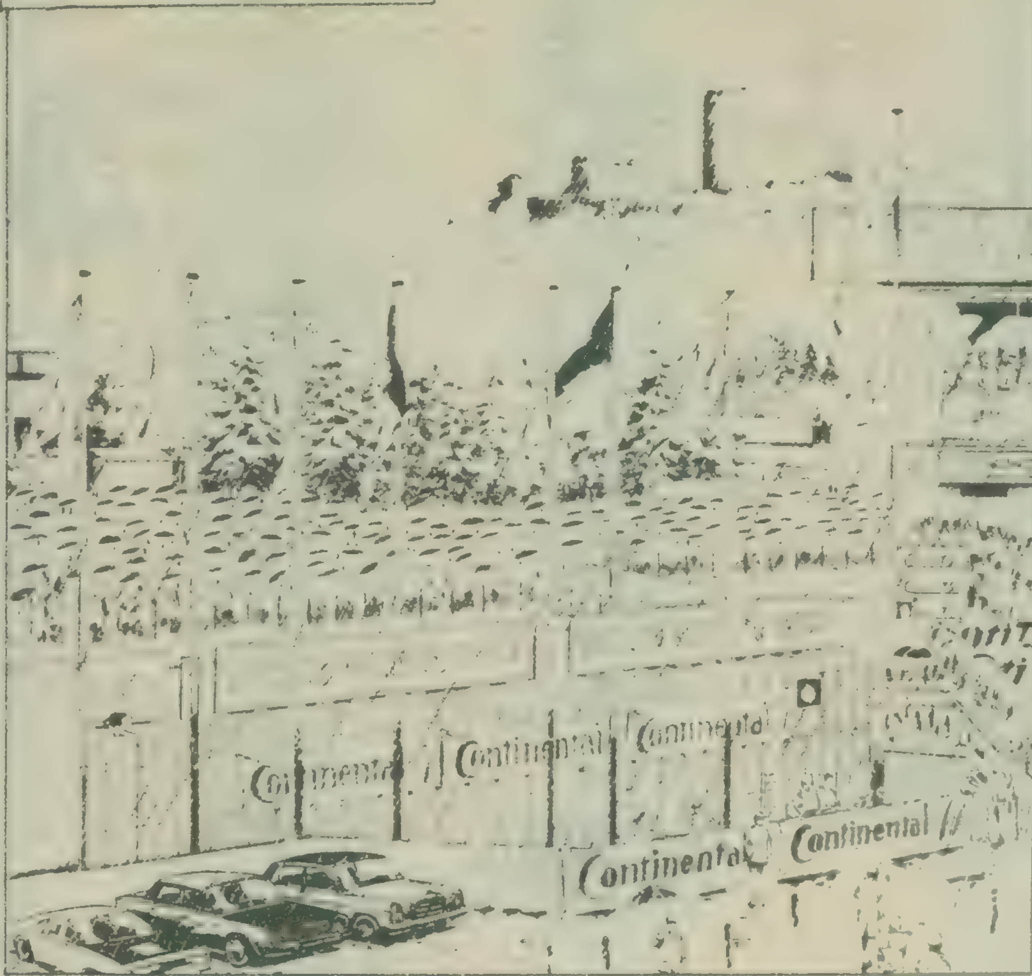
БИТКА ЗА ЦЕНТИМЕТРЕ НАСТАВИЛА СЕ И СУТРАДАН...

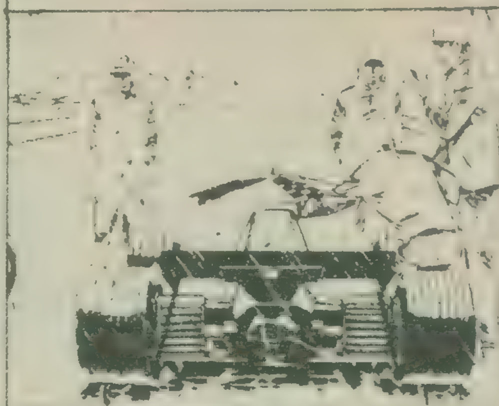
ХАНТ	6' 55" 53
ВАЈАН	6' 55" 26
ВАЈТ	6' 55" 06

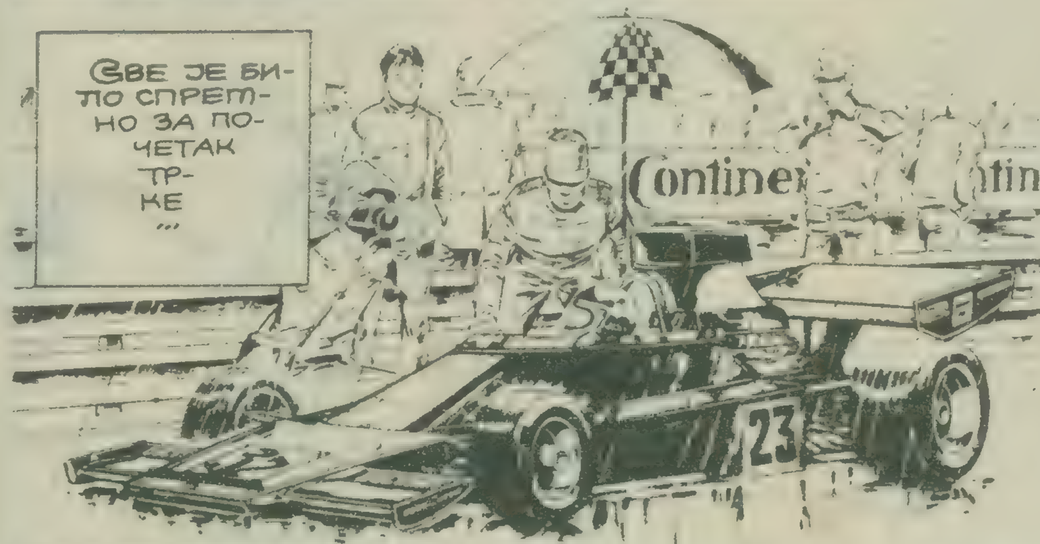

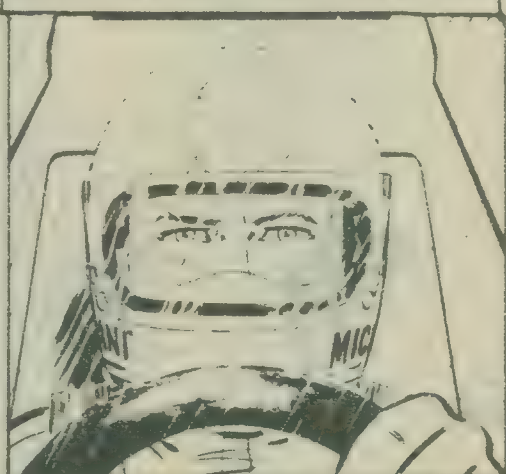

А у недељу, на дан трке, спустила се киша...
Continental
Continental
Continental
Continental
Continental

Такмичари су заузели места освојена на пробама. Вајт је био на челу...

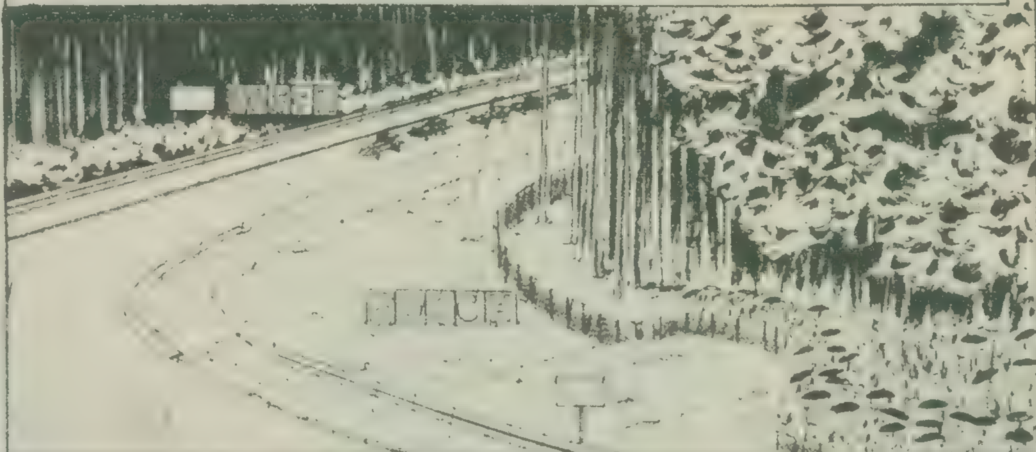

... а Мишел Вајан други...

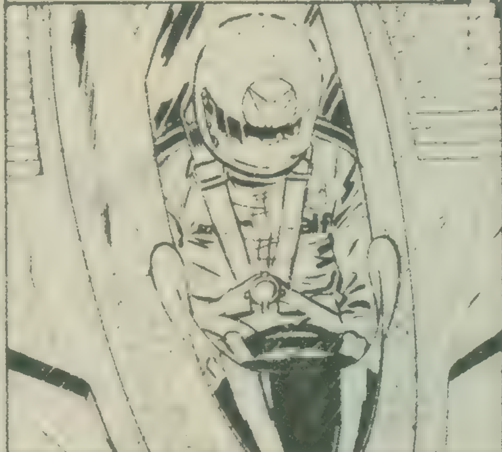

Све је било спремно за почетак трке...
23

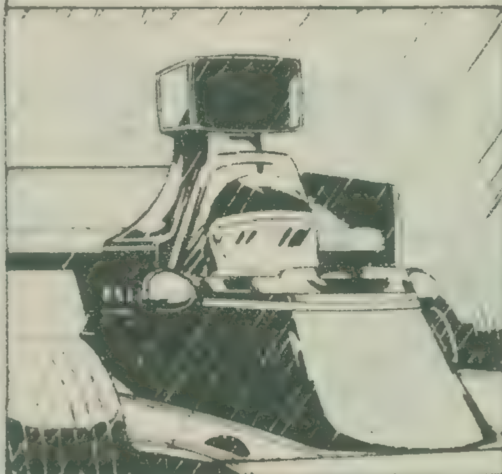

Још један минут...
3 5

...тридесет секунди...

Мотори су стартовали...
ВРППП
ВРУУУМ
ВРУМ
DUNLOP

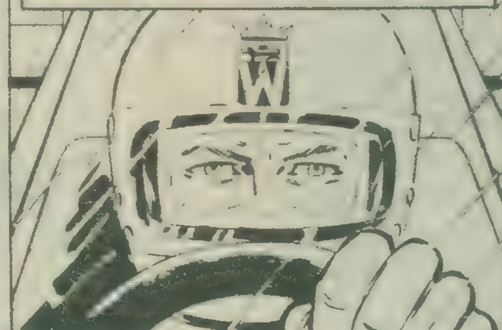

... ДА БИ УСКОРО НЕСТАЛИ ИЗА КРИВИНЕ. СПИКЕРИ СУ ОБЈАВЉИВАЛИ РЕДОСЛЕД...

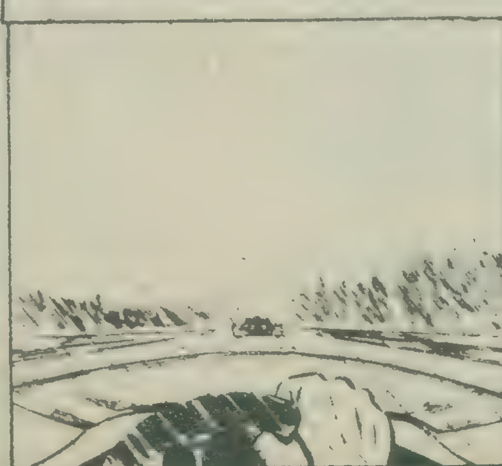

ВАЈАН ЈЕ БИО НА ЧЕЛУ...

ИЗА ЊЕГА ЏЕКИ ИКС...

... ЗАТИМ ФИТИПАЛДИ, ЛАУДА, ШЕКТЕР...
TEXACO

БЕЛИ ПРИНЦ ЈЕ БИО НА ОСАМНАЕСТОМ МЕСТУ...

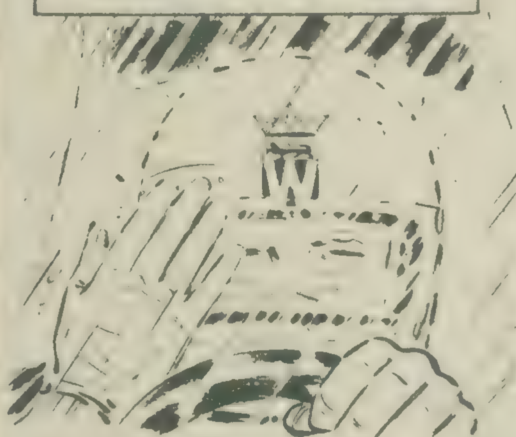

ДА ЛИ ЈЕ ТО БИЛА ТАКТИКА БЕЛОГ ПРИНЦА?

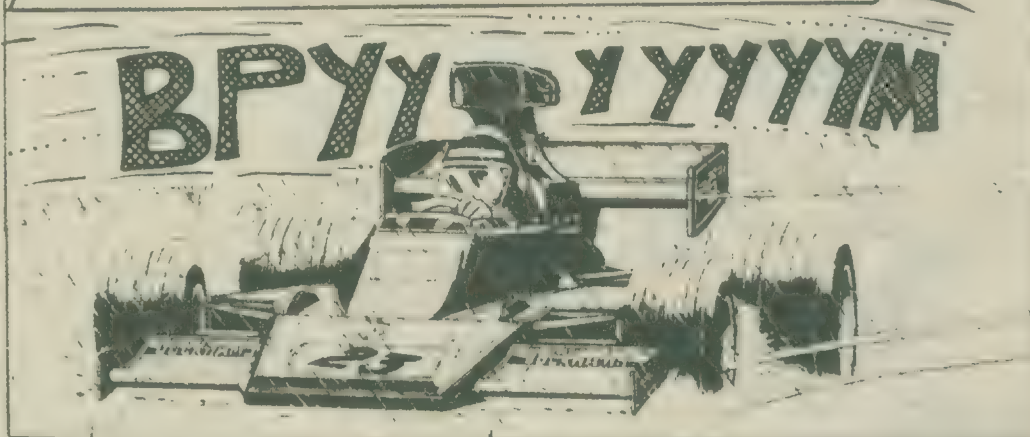

ДА, РАЗМАК СЕ У СВАКОМ КРУГУ СМАЊИВАО...

И ДОК СУ СЕ ПЕТОРИЦА БОРИЛА ЗА ВОЂСТВО...
BPPPPP
ВРРРУМ

...БЕЛИ ПРИНЦ ИМ СЕ ПРИБЛИЖАВАО...

ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ НЕВЕРОВАТНО ДА ЋЕ УСПЕТИ ПО ТАКВОМ ВРЕМЕНУ...

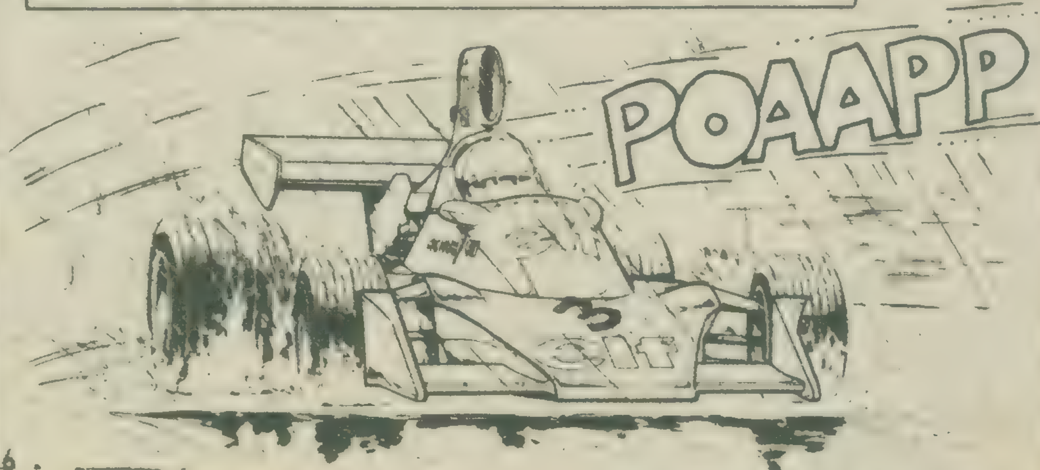

...ПОГОТОВУ ШТО НИЈЕ БИО НАРОЧИТО ВЕШТ...

ТРЕБАЛО ЈЕ ЗНАТИ МНОГО ВИШЕ НЕГО ШТО ЈЕ ЗНАО БЕЛИ ПРИНЦ...
ВРУУ УУУУМ

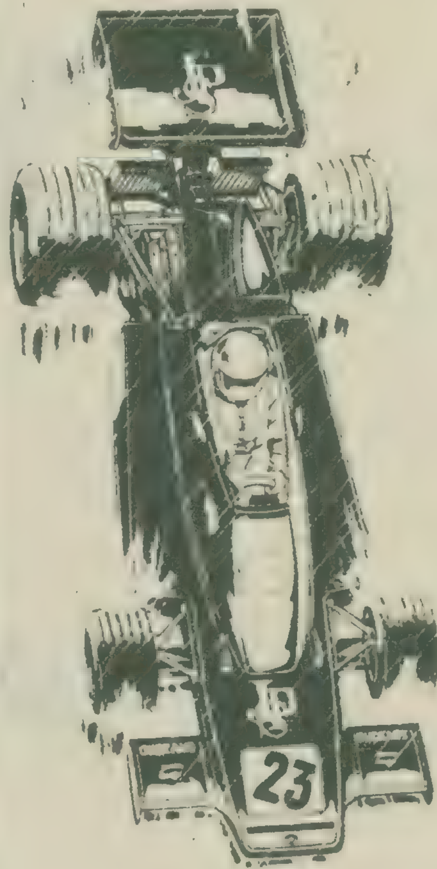

ПОПУТ ОГРОМНЕ ВОДЕНЕ ЗАВЕСЕ, НА ПИСТУ СЕ СТУШТИО ПЉУСАК...
ВРУУУУМ
ВРУУУМ
TEXACO

У ТАКВИМ УСЛОВИМА УПОРЕДНА ВОЖЊА БИЛА БИ ПАРТИЈА РУСКОГ РУЛЕТА...

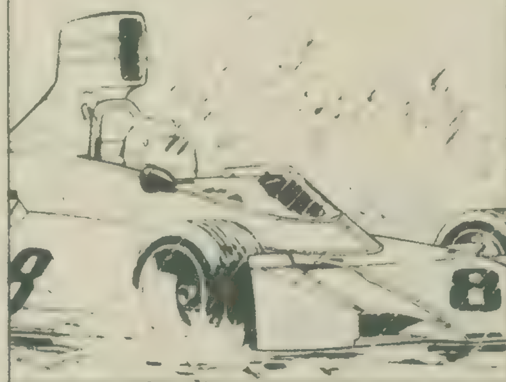

САМО ОНИ СА НАЈЈАЧИМ НЕРВИМА И СИГУРНОМ ТЕХНИКОМ МОГЛИ СУ ИСТРАЈАТИ...
SCHECKTER/CIT

ПОСЛЕДЊИ КРУГ ТРКЕ...
РОААРР

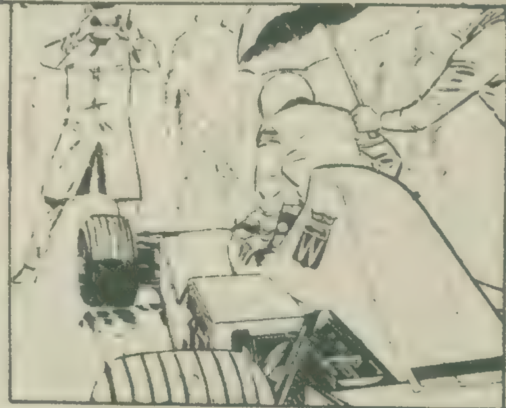

ПОБЕДНИК ЈЕ СТИВ ВОРСОН...

... ИСПРЕД ИКСА...

...МИШЕЛА ВАЈАНА...
ВРРРУМ

... КАРЛОСА

ПОСЛЕДЊЕ, ДВАНАЕСТО МЕСТО ЗАУЗЕО ЈЕ БЕЛИ ПРИНЦ...
ВРУУУ

МАДА ОВОГ ПУТА НИЈЕ ИСКОРИСТИО СВЕ МОГУЋНОСТИ "ПРИНЦЕЗЕ", ЗАСЛУЖИО ЈЕ...

... КАО И СВИ КОЈИ СУ УЧЕСТВОВАЛИ У ОВАКВОЈ ВОЖЊИ, ПРИЗНАЊЕ...

КАКВИ СУ ВАШИ УТИСЦИ?
ПА, НЕДОСТАЈАЛО ТИ ЈЕ ВИШЕ ИСКУСТВА У ВОЖЊИ ПО КИШИ...

ХМ... А САД... ПОСТАВИО БИХ ВАМ ЈЕДНО НЕЗГОДНО ПИТАЊЕ... ВАШ МОТОР ЈЕ ПОДЕШЕН НА ВИШЕ ОД ТРИ ХИЉАДЕ КУБНИХ ЦЕНТИМЕТАРА?!

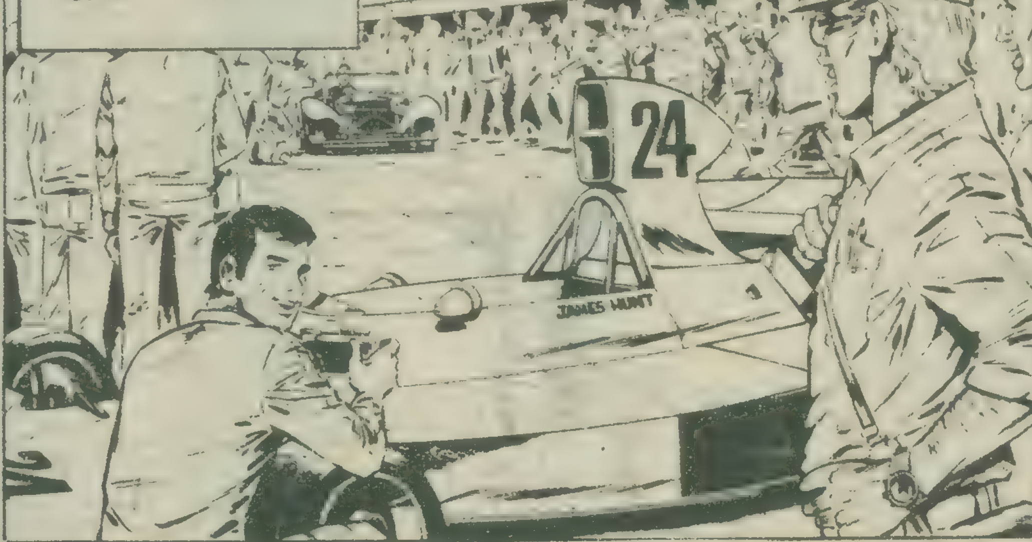

ДА МОЖДА НЕЋЕТЕ ДА ТРАЖИТЕ ДЕМОНТИРАЊЕ?! САМО ИЗВОЛИТЕ!
МА НЕ! НИСАМ МИСЛИО...

НАПИШИТЕ У НОВИНАМА ДА ЋУ ПРЕУЗЕТИ СВЕ ТРОШКОВЕ ОКО ДЕМОНТАЖЕ АКО НЕКИ ОД МОЈИХ ПРОТИВНИКА ТО ЗАТРАЖИ!

НАПИШИТЕ ЈОШ ДА ПРЕЗИРЕМ СВЕ ОНЕ КОЈИ МИСЛЕ ДА БИХ ТАКО НЕШТО УРАДИО!

СМАТРАО САМ ДА "ФОРМУЛУ 1" ВОЗЕ САМО ЏЕНТЛМЕНИ! СВИМА ЋУ У АУСТРИЈИ ПОКАЗАТИ КАКО СЕ ОСВАЈА ГРАН ПРИ!

БЛЕФИРА! НАЈОБИЧНИЈИ БЛЕФЕР!
ТО ЈЕ БИЛА РЕАКЦИЈА ВАЈАНОВОГ ОЦА КОЈИ ЈЕ ЧУО БЕЛОГ ПРИНЦА...

И ПОРЕД ЛОШЕ СРЕЋЕ У НЕМАЧКОЈ БЕЛИ ПРИНЦ ЈЕ И ДАЉЕ БИО ЉУБИМАЦ ПУБЛИКЕ ЗБОГ СВОЈЕ САМОУВЕРЕНОСТИ И СМЕЛИХ ИЗЈАВА.
НИКО ОД ПРИСУТНИХ СУПАРНИКА НИЈЕ СЕ УСУДИО ДА ТРАЖИ ДЕМОНТИРАЊЕ МОТОРА.
ПЕТНАЕСТ ДАНА КАСНИЈЕ НА ПИСТИ ЦЕЛТВЕГ У АУСТРИЈИ...
БРАВО БЕЛИ ПРИНЦ БРАВО!
24
JAMES HUNT

ШТЕТА ШТО НИСТЕ УЧЕСТВОВАЛИ НА ПРОБНИМ ВОЖЊАМА ОД ПОЧЕТКА! БИЛИ БИСТЕ ПРВАК СВЕТА!

СЛЕДЕЋЕ ГОДИНЕ! ЗАСАД САМО УЧИМ ЗАНАТ! ВИДЕЋЕШ ШТА ЋЕ СЕР ВАЈТ УЧИНИТИ ДОГОДИНЕ!

Изјаве белог принца допрле су до његових супарника...

... поготову што је "принцеза" постигла рекорд од један, тридесет четири, осамнаест...

ВРУУУУУМ

... са два секунда предности над Фитипалдијем и Мишелом Вајаном...

GOOD
TE
EMERSO
XACO - Marlboro

Овог пута време је било лепо, а и остали услови погодовали су белом принцу...

Спектакуларни старт за Гран при Аустрије...

ВРООООААААР
ВРОАР
ВРРРУУУ

Мишел, Фитипалди, Ворсон и Регацони покушали су да заграде белог принца од старта...

РООООААА ООООРРР
ААААА

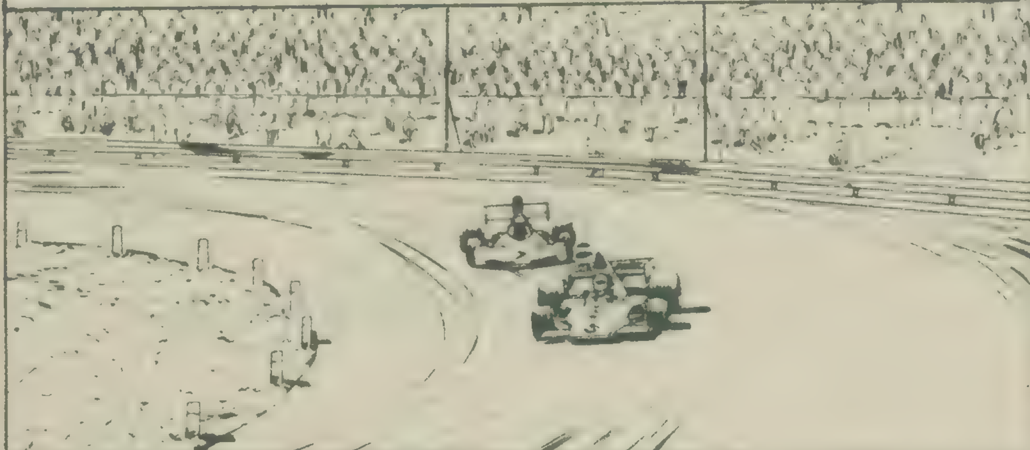
... али узалуд. На првој кривини он је успео да се пробије на чело...

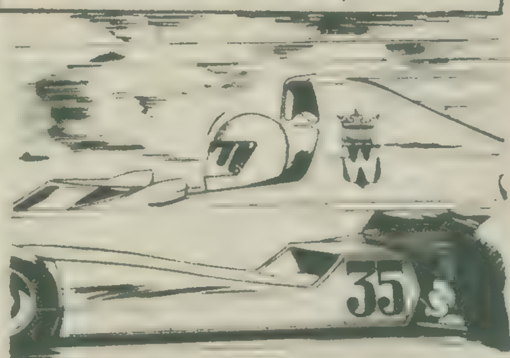
ВРУУУМ

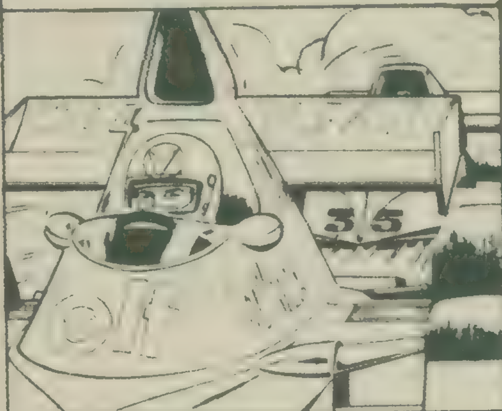
Гле, изгледа да има мотор као и остали?

После тога трка се претворила у дуги лов на белог принца...

ОААА

Временом, његови противници су заоста-јали...

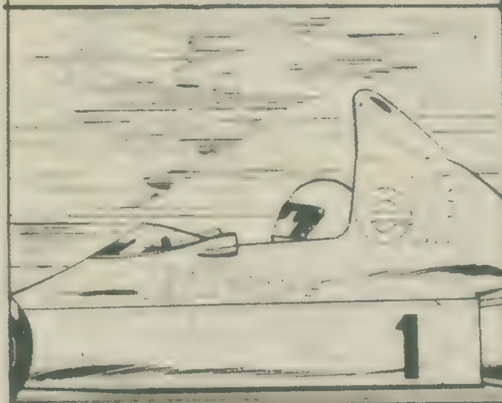

Никад бели принц није тако суверено владао пистом...
35

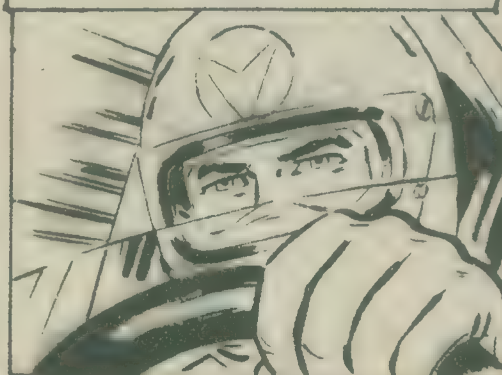

Користећи Вајтову грешку, Вајан је у једном кругу избио на чело...
35

...али бели принц је ускоро повратио вођство...
ВРУУУМММ
35

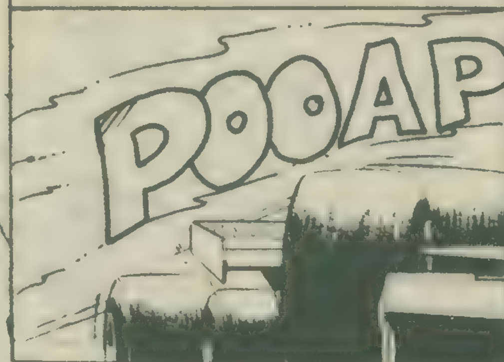

И даље, током трке, бели принц је све више повећавао размак...
ВРРРРРУУУУМ

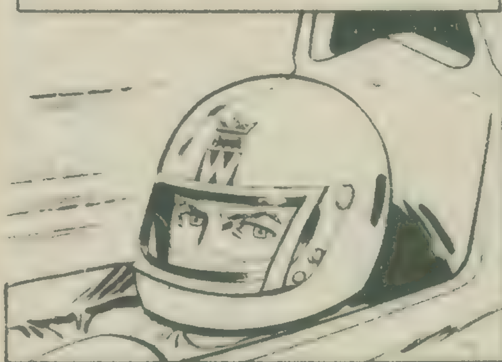

Мишел је улагао последње напоре...
ВРОААААА

Он је једини возач који је био за петама невероватној "Принцези"...
1

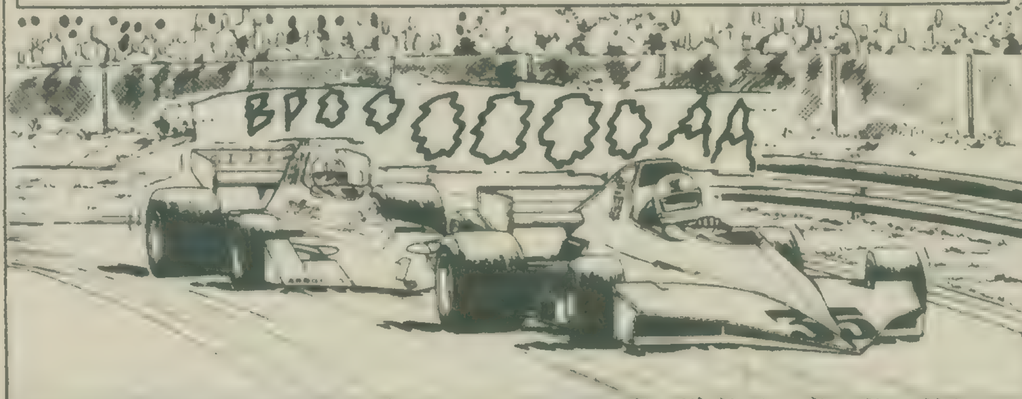

Али два круга пред крај Мишел је знао да никад неће савладати размак од сто метара који их раздваја...

До циља је остало још тристо до четиристо метара...
ВРОООА
РООААААР

На последњој кривини пре трибине Мишел се налази сасвим уз "принцезу"...
РООАР

Бели принц је схватио да му Вајан увраћа за Зандворт...

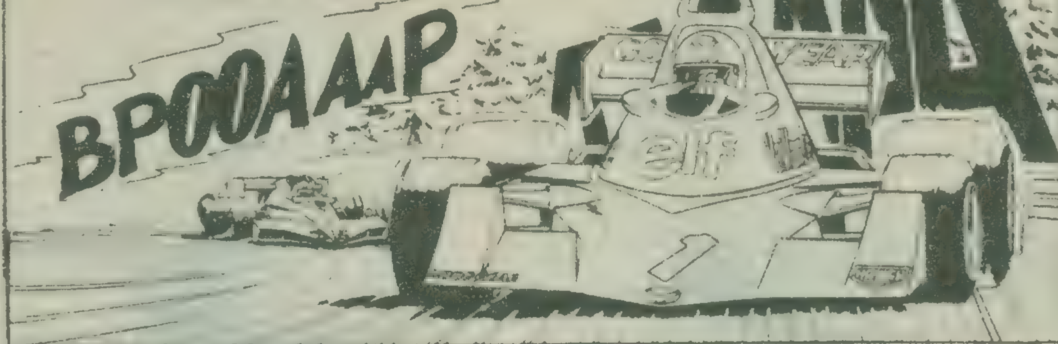

Он се труди свим силама да нешто смисли...
То му нећу дозволити...

Одлучио је да у широком луку уђе у кривину, а онда пређе на леву страну и збуни противника...
ВРООООООАА

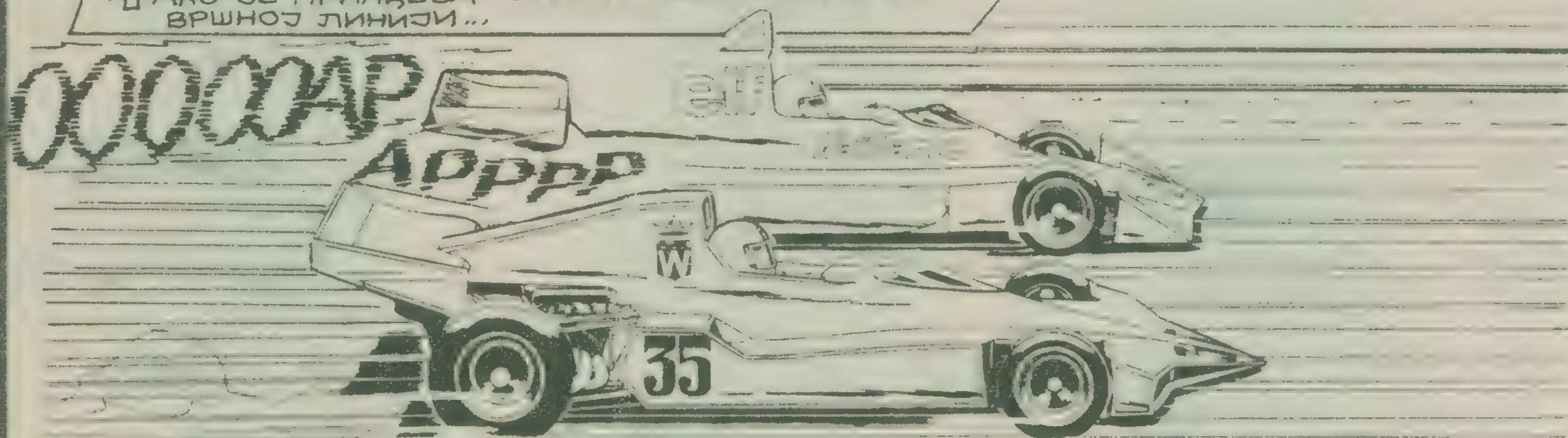

Пошто је "принцеза" нагло скренула лево, створио се пролаз...

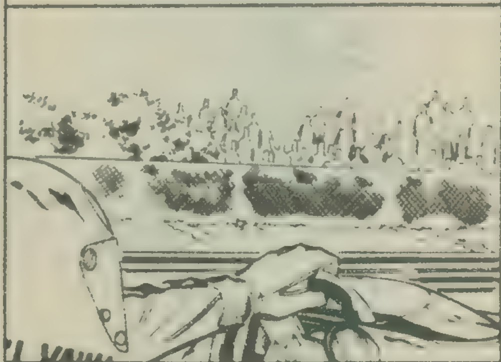

... и Мишел је решио да искористи прилику...

У делићу секунда, пре него што је "принцеза" убрзала, Вајан је дао гас...
РОАААР

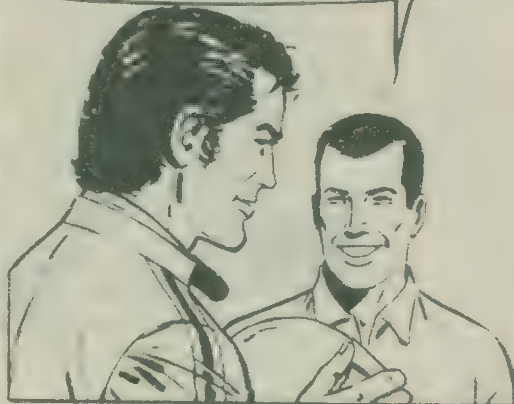

БЕЛИ ПРИНЦ ОСТАО ЈЕ ИЗА ВАЈАНА...
ВРООАААР

ИГЛА БРЗИНОМЕРА ОБЕЈУ КОЛА ОДАВНО ЈЕ ПОКАЗИВАЛА ЦРВЕНУ ЗОНУ ДОК СУ СУПАРНИЦИ ПОСЛЕДЊЕ МЕТРЕ ПРЕЛАЗИЛИ УПОРЕДО...

ТАКО ЈЕ "ПРИНЦЕЗА" СТИГЛА ВАЈАНА НА ЗАВРШНОЈ ЛИНИЈИ...
ООООАР
АРРРР
... И ДВОЈА КОЛА СУ ЈЕ ПРЕШЛА У ИСТО ВРЕМЕ...

МИШЕЛ ВАЈАН ЈЕ НАСТАВИО ВОЖЊУ НЕ ЗНАЈУЋИ ДА ЛИ ГА ЈЕ БЕЛИ ПРИНЦ ПРЕСТИГАО...

ТЕК КАДА ГА ЈЕ ПУБЛИКА БУРНО ПОЗДРАВИЛА ДОК ЈЕ ПРОЛАЗИО ПОРЕД ТРИБИНА, СХВАТИО ЈЕ ДА ЈЕ УСПЕО...

ПОТУКАО СИ ГА ЗА ЧЕТРДЕСЕТ ЦЕНТИМЕТАРА, МИШЕЛ!

БЕЛИ ПРИНЦ НИЈЕ УСПЕО ДА ОБУЗДА БУЈИЦУ БЕСА...
САМО НЕКА НЕКО ПОТЕНЕ МОЈ МОТОР! ШТА САД ТРЕБА РЕЋИ ЗА ВАЈАНОВ?!
12

ЗА ЋУ ПОМЕНУТИ, ГОСПОДИНЕ! И ТРАЖИЋУ ДА СЕ ВАШ МОТОР ШТО ПРЕ ДЕМОНТИРА И ТО О МОМ ТРОШКУ!

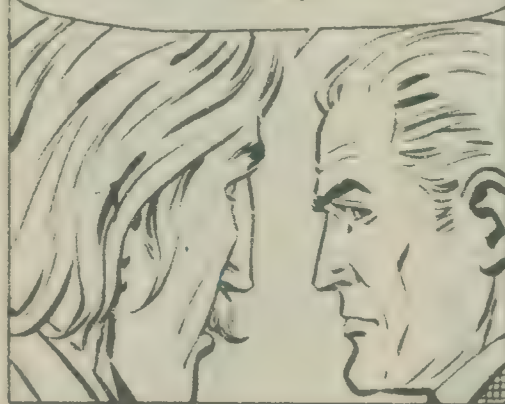

БЕЛИ ПРИНЦ ЈЕ БИО ЗАПРЕПАШЋЕН ДА СЕ НЕКО УСУДИО ДА СУМЊА У ЊЕГА...
КО СТЕ ВИ? И ШТО СЕ МЕШАТЕ?!

УСКОРО ЋЕТЕ ДОЗНАТИ КО САМ!

ТРАЖИО САМ ЗВАНИЧНИ ПРЕГЛЕД ВАШЕГ МОТОРА ЈЕР НИЈЕ У РЕДУ!

ГОСПОДО КОМЕСАРИ ТРКЕ, МОЛИМ ВАС, ШТО ПРЕ ПОГЛЕДАЈТЕ ЦИЛИНДРЕ ОВОГ АУТОМОБИЛА!
ИЗ ОВИХ СТОПА, ГОСПОДИНЕ ВАЈАН!
?!

ЧУВШИ ПРЕЗИМЕ, БЕЛИ ПРИНЦ ЈЕ СХВАТИО ОПТУЖБУ...
СЛУШАЈТЕ, ГОСПОДИНЕ...

ПОТПУНО ВАС СХВАТАМ, АЛИ ЗАШТО МЕ ПОНИЖАВАТЕ ПРЕД СВИМА?

ЗАР НЕ МОЖЕМО ДА СЕ СПОРАЗУМЕМО КАО ЏЕНТЛМЕНИ...

ДОСТА ПРИЧЕ! ОДГОВОРАН САМ ЗА ЈЕДНУ МАРКУ АУТОМОБИЛА!

ТАКАВ КАО ВИ НЕЋЕ МЕ ПРЕВАРИТИ!
ГОСПОДИНЕ! ВИ НЕ МИСЛИТЕ ШТА ГОВОРИТЕ!

ИПАК, ДА СЕ НАГОДИМО...
ДОСТА ПРЕНЕМАГАЊА!

АКО МОЈИ ВОЗАЧИ ДОПУШТАЈУ ДА БУДУ ИЗИГРАНИ, ТО ЈЕ ЊИХОВА СТВАР!

УОСТАЛОМ, И САМИ СТЕ ПОНУДИЛИ ДА ВАМ СЕ ПРЕГЛЕДА МОТОР!

ХАЈДЕ, ДЕМОНТИРАЈТЕ!

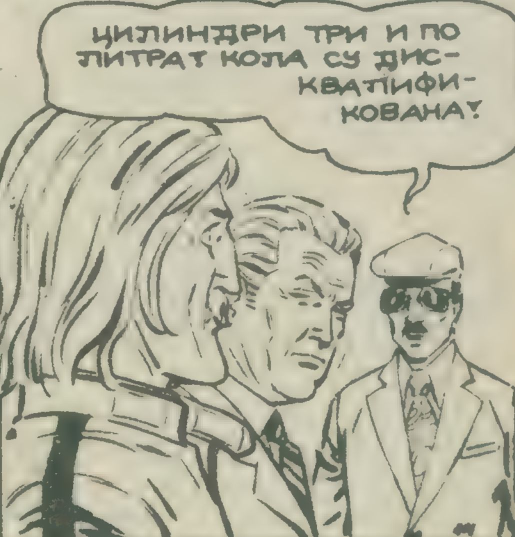

БЕЛИ ПРИНЦ И ДАЉЕ НАСТАВЉА ИГРУ...
ГОСПОДИНЕ, МОРАЋЕТЕ ЈАВНО ДА МИ СЕ ИЗВИНИТЕ...

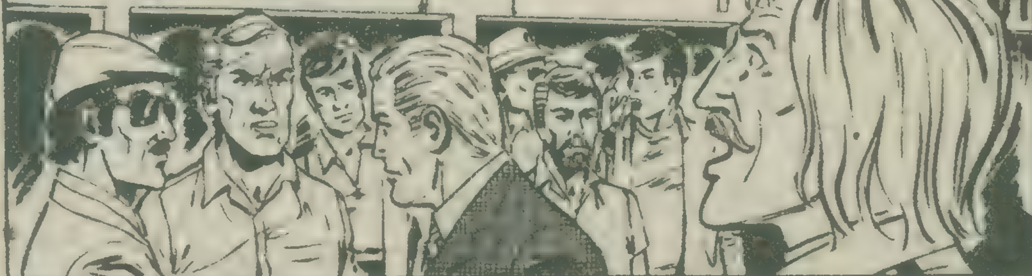

РАЗМИСЛИТЕ ПРЕ НЕГО ШТО НАПРАВИТЕ ТАКООЗБИЉНУ ГРЕШКУ!

НИКАД НИКО НИЈЕ СУМЊАО У ЈЕДНОГ ВАЈТА!

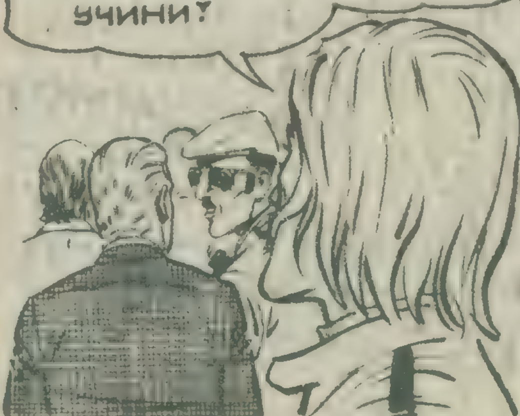

АЛИ, ВАЈАН СТАРИЈИ БИО ЈЕ НЕУМОЉИВ...
ЗАХТЕВ ЈЕ РЕГИСТРОВАН И ДЕМОНТИРАЊЕ ПОЧИЊЕ!

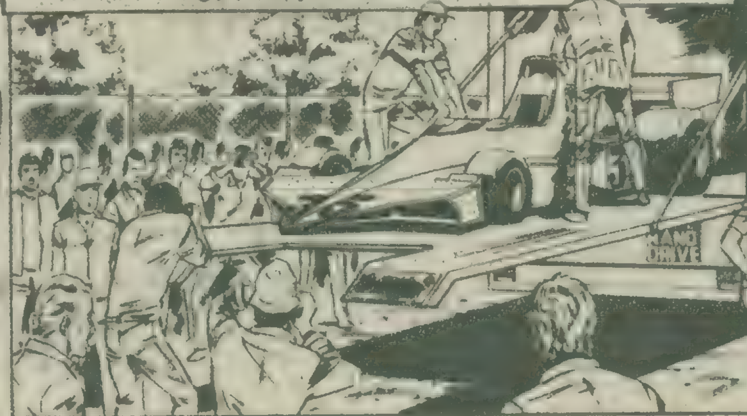

МОТОР НИЈЕ БИО У РЕДУ...

ЦИЛИНДРИ ТРИ И ПО ЛИТРА! КОЛА СУ ДИСКВАЛИФИКОВАНА!

ОТАЦ ВАЈАН СЕ УДАЉИО БЕЗ КОМЕНТАРА А СЕР ВАЈТ ЈЕ ДОБИО НАПАД БЕСА...
МИСЛИТЕ ДА СТЕ МЕ ПОТУКЛИ?! СРЕШЋЕМО СЕ У МОНЦИ ГДЕ ЋУ ИМАТИ ТРОЛИТАРСКИ МОТОР!

МОЖЕТЕ ДА ПРОВЕРИТЕ ПРЕ ТРКЕ! СВЕ ЋУ ВАС ПОБЕДИТИ, ДА ЗНАТЕ!

У МОНЦИ ЋУ ПОКАЗАТИ ШТА ЈЕ ЈЕДАН ВАЈТ У СТАЊУ ДА УЧИНИ!

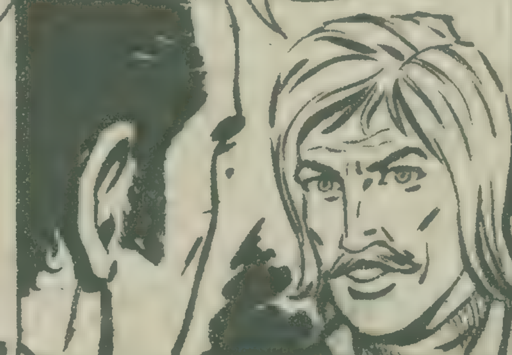

И ДОШАО ЈЕ ДАН ТРКЕ ЗА ГРАН ПРИ ИТАЛИЈЕ У МОНЦИ... БЕЛИ ПРИНЦ ЈЕ БИО ОКРУЖЕН НОВИНАРИМА И РАДОЗНАТЛИЦИМА...

ГОСПОДО, МОЈА КОЛА СУ ВАМ НА РАСПОЛАГАЊУ!

НИЈЕ ПОТРЕБНО! ОВОГ ПУТА ВАМ ВЕРУЈЕМО!

ДИРНУТ САМ ВАШИМ ГЕСТОМ! САМО, ХТЕО БИХ ДА ЗНАТЕ ДА САМ УЗЕО ИСТЕ МЕХАНИЧАРЕ КОЈИ СУ ТИ И ДО САДА ПОДЕШАВАЛИ ЦИЛИНДРЕ!

ПРИЗНАЋУ ВАМ ДА ПОЈМА НИСАМ ИМАО ДА ВОЗИМ С ПОДЕШЕНИМ МОТОРОМ...

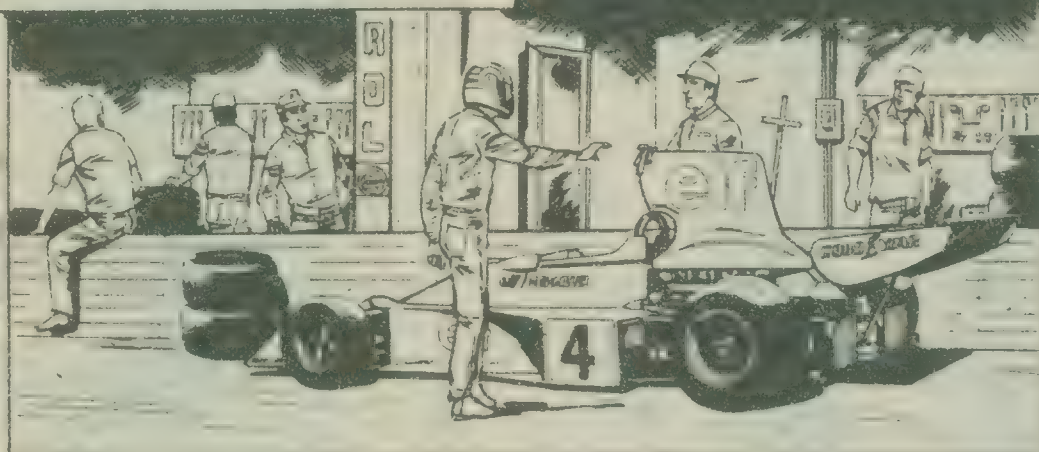

МОЈИ МЕХАНИЧАРИ СУ, ИЗГЛЕДА, И ЗА СЕБЕ ОЧЕКИВАЛИ ВЕЋУ КОРИСТ АКО ЈА ПОБЕДИМ!

МОЛИМ ВАС ДА МИ ВЕРУЈЕТЕ... ПОТПУНО РАЗУМЕМ РЕАГОВАЊЕ ВАШЕГ ОЦА У АУСТРИЈИ... ХТЕО БИХ ДА ЗНАТЕ ДА ЈЕДАН ВАЈТ НИКАД НИЈЕ ОКРИВЉЕН ЗА ПОДВАЛУ!

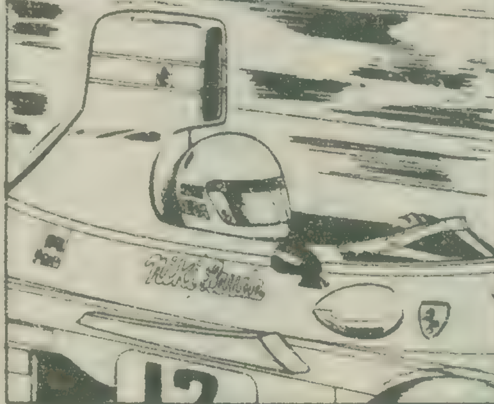
ШТА КАЖЕШ?

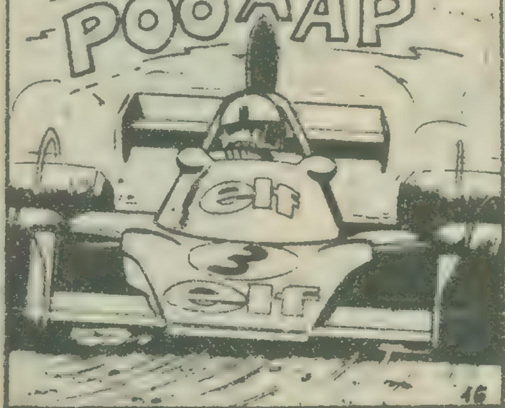
НЕ ВЕРУЈЕМ У ЊЕГОВУ ПРИЧУ! ТАЈ ЈЕ СВЕ ЗНАО...

МОГУЋЕ! ВИДЕЋЕМО СУТРА!

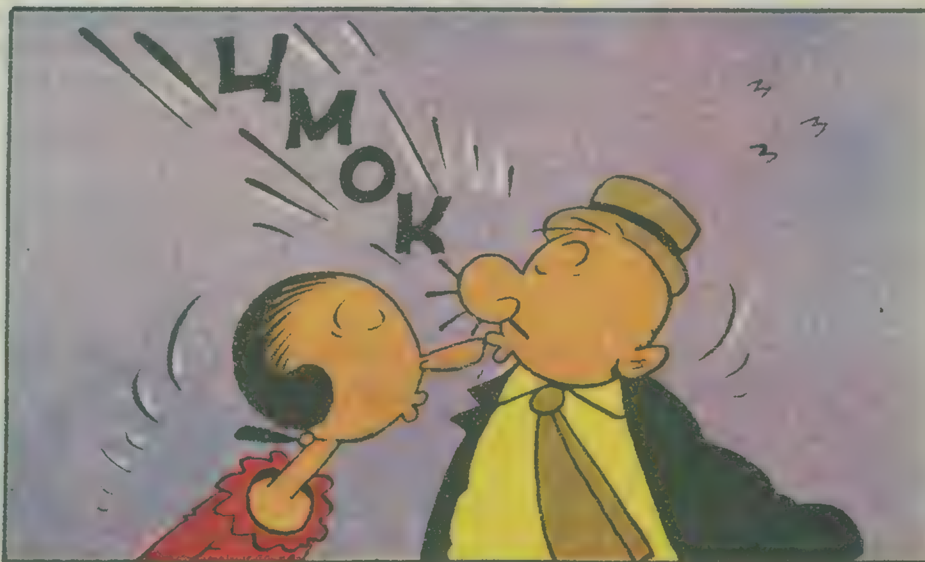

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

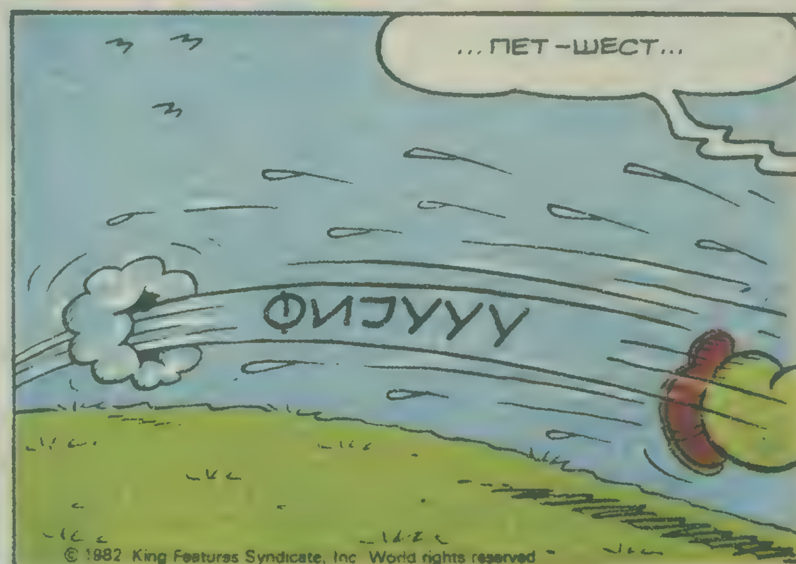

ПОПАЈ
BUD JAGENDORF

ОХ, КАКО САМ СРЕЋНА ШТО ТЕ ВИДИМ!
ЈЕ Л' ВИ ТО **МЕНИ** ГОВОРИТЕ?

ДАЈ МИ, ПЕРО, ЈЕДАН МАЛИ ПОЉУБАЦ!
?

ЦМОК

ЈЕДАН-ДВА-ТРИ-ЧЕТИРИ...
?

...ПЕТ-ШЕСТ...
ФИЈУУУ
© 1982 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

...СЕДАМ!
КО ТО ЉУБИ **МОЈУ** ДЕВОЈКУ?

?
?
?
?
ОБОРИО ЈЕ СОПСТВЕНИ РЕКОРД НА ТРИСТА МЕТАРА ЗА ДВЕ СЕКУНДЕ!
?
12-12
BUD SAGENDORF

ЗАСЛУЖИ СТЕ ОПКЛАДУ

АГЕНТ У ОСИЊЕМ ГНЕЗДУ

ШАРЛ ЛУЦИЈЕТО ЈЕ БИО КАО РОЂЕН ЗА ШПИЈУНА: ПРОНИЦЉИВ, ХРАБАР, ПРЕДУЗИМЉИВ. ОВОГ ПУТА ПОЛА ПОСЛА ОБАВИО ЈЕ У КРЧМИ ГДЕ ЈЕ УПОЗНАО БРБЉИВОГ НЕМАЧКОГ ПОЛИЦАЈЦА.

Фронт у Белгији. Сектор Вискоте — Лангемарк 22. априла 1915. године. Тек што се раздањило, Немци су почели да туку из топова. Урнебесна паљба трајала је сатима а онда је, потпуно неочекивано, престала. На гранатама изровану равницу спустила се тишина: није се чуло ништа осим грактања неке изгладнеле свраке.

— Ови као да спремају нешто — прогунђао је командант 87. територијалне дивизије, једне од две које су држале положај. Ипак, предах им је добро дошао — требало је извући рањенике.

Сунце је већ високо одскочило а затишје је још трајало. Нервоза се увлачила у људе: ишчекивање је најтеже падало. Подељен је и ручак. Седећи у заветрини војници су жвакали готово скамењени хлеб. Одједном, зачуо се узбуђени глас једног од стражара:

— Људи, шта је оно?

Стотине глава окренуло се према њему. Човек је показивао преко, ка немачким линијама одакле се ваљао туст, жућкаст облак.

— До ђавола, хлор — узвикнуо је капетан Монтењ.

И заиста, ветар је према Французима носио отровне облаке овог загушљивца. Једино могуће наређење у тим тренуцима, док је смртоносни талас постојао све ближи, било је — повлачење. Па ипак, 5000 људи остало је да лежи у рововима.

НЕПОУЗДАНИ И ОПАСНИ

Упркос томе што су 1899. године потписали Хашку конвенцију којом су се обавезали да неће користити бојне отрове, Немци су их ипак употребљавали на западном фронту. Последице те употребе осетили су и на сопственој кожи. Наиме, испуштајући из металних боца гасове намењене непријатељу они су се пре свега уздали у ветар. Међутим, показало се да је он прилично непоуздан и опасан савезник: једноставно би променио правац па су отровни облаци уместо француских и енглеских косили — немачке војнике. Тако се, бар привремено, одустало од употребе бојних отрова. Да се Немци неће тек тако одрећи једног оваквог средства, то је савезницима било јасно. Зато је требало што пре утврдити чиме намеравају да замене опасне и очигледно неподгодне облаке гасова. Овај, нимало лак задатак, додељен је Шарлу Луцијету, припаднику француске обавештајне службе.

Опремљен лажним документима, са позамашном сумом новца, Луцијето се обрео у Манхајму јер се у овом граду налазила велика фабрика хемијских производа. Већ после неколико дана приметио је да са фабричког дворишта велики број металних боца негде одвози. Наравно, потрудио се да сазна где. Боце су из Манхајма путовале у Есен. Упркос томе што је знао да је тамо прилично врућ терен за савезничке агенте, предузимљиви Луцијето се није двоумио. Надао се да ће успети да измакне замкама немачке контраобавештајне службе која је исплела густу мрежу у граду где су се налазила Крупова постројења за производњу оружја. Рационални Француз није гајио илузије и да ће успети да се увуче у фабричке хале: свако ко је прекорачио „Крупов" праг налазио се под строгом контролом. Морао је да се ненаметљиво придружи, снађе на неки други начин. Који, одлучио је после једне пробдевене ноћи.

ЋАСКАЊЕ УЗ ПИВО

Луцијето је био човек средњег раста, смеђ, обичног лица. Његов изглед, понашање, одело, ничим нису скретали пажњу на себе. Био је сличан гомили оних који су промицали крај њега. Одлучио је да то искористи на најбољи могући начин. Прво што је урадио по доласку у Есен било је да пронађе стан: одабрао је јефтин пансион у предграђу у коме се осим њега налазило још десетак станара. Власница, средовечна жена скромних материјалних могућности, била је превише заузета послом да би обраћала пажњу на њега.

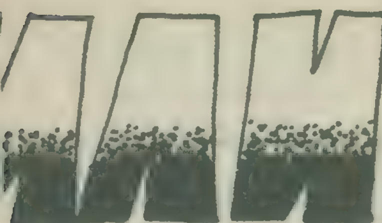
Проводио је време обилазећи крчме и гостионице у које су с посла навраћали службеници и радници фабрике оружја. Понекад му је успевало да им се ненаметљиво придружи, за подене разговор. Уз чашу пива, величао је Немачку, прорицао јој победу водећи ипак рачуна да не претера у одушевљењу: и оно је могло да скрене нежељену пажњу.

Три недеље после доласка у Есен успео је да се спријатељи са старијим полицајцем, једним од чувара у „Крупу". Седећи сатима у крчми, причали су о свему и свачему па и о рату: мишљења су им се у много чему „подударала". Нису нимало сумњали да ће за Немачку настати благостање кад се све ово једном оконча: у славу светле будућности обично би наручили нову туру пива. Разуме се, Луцијето је био тај који се чешће машао за новчаник што би увек гануло његовог пријатеља.

ЈА СЕ ПРЕВАРИО?

Једног дана, пошто су обојица наручили купус са кобасицама, полицајац се нагнуо преко стола и поверљиво прошапутао.

— Верујем да ће се рат ускоро завршити!

— Откуд знате? — упитао је радознало Луцијето.

— Направили смо нешто чиме ћемо десетковати непријатеља — осећајући да је можда претерао, полицајац се исправио — или га бар у одлучујућем тренутку онеспособити. — Затим, не чекајући да му пријатељ постави ново питање, додао је — у питању су гасна зрна...

— Гасна зрна? — Луцијето није крио неверицу. — Али, како? Из чега?

— Из обичних пољских топова — одговорио је његов пријатељ.

Обавештење је било колико неочекивано толико и невероватно. Бојни отрови у зрнима! Немогуће.

— Слушајте, пријатељу, мора бити да сте се преварили — рекао је гласно Луцијето.

— Ја се преварио? Ни случајно! — побунио се полицајац.

— Уосталом, доказаћу вам.

— Не, не могу да верујем — поновио је Француз и то је искрено мислио.

— Ипак, говорим истину — остао је при своме полицајац.

— Хоћете ли да се кладимо?

— У 2000 марака? — упитао је Луцијето. Договор је потврђен чврстим стиском руке.

Два дана касније, када су се у уобичајено време срели у крчми, полицајац је имао победоносан израз на лицу.

— Сутра у 10 — рекао је значајно.

Мада је гореo од радозналости, Луцијето га није много испитивао шта ће се то догодити. У његовом послу човек је морао да има много стрпљења.

ВИЛХЕЛМ — ЛИЧНО!

Кад су се сутрадан нашли у договорено време два пријатеља су најпре попила пиво а онда, предвођени полицајцем, кренули кроз град. Пола часа касније успели су да се неопажено завуку у жбуње малог узвишења у чијем је подножју владала необична живост. Тек што су се њих двојица сместили, доле су почели да пристижу аутомобили. Највише је било војних. Одједном, полицајац је гурнуо лактом Луцијета и прошапутао:

— Погледајте, кајзер!

Луцијето је напрезао све своје снаге да прикрије узбуђење које га је обузимало. Било је очигледно да ће се догодити нешто изузетно: у супротном никако се не би могло објаснити присуство самог Вилхелма II. Одмах после церемонијалног дочека на пољану су изгурана два топа, један, пољски, од 75 мм и други поморски. Цеви су им биле уперене ка стаду оваца на падини удаљеној око 1200 метара. Први хитац опаљен је из пољског топа: зачула се тупа експлозија нимало слична оној која настаје распрскавањем шрапнела. Онда се огласио и поморски топ. Ниједно зрно није експлодирало у близини оваца, али се после сваке експлозије подизао облак жућкастог дима који их је убрзо обавијао. Кад се коначно разишао, све овце остале су да леже непомично на земљи: трава испод њих као да је била спржена.

— Ово је изванредно ... чиме ћемо добити рат — шапутао је полицајац. Луцијато је морао да се прави да дели његово одушевљење.

СВАКОМ ПО ЈЕДАН

— Друже, потпуно сте заслужили опкладу — рекао је вадећи из џепа 2000 марака. — Само, никако не разумем како су успели да зрна напуне гасом.

— То нико не зна осим радника који на томе раде — објаснио је полицајац.

— Па, разуме се — сложио се Луцијето — то је заиста нешто што се мора чувати као највећа тајна. Али, шта мислите, да покушамо да пронађемо једно од ових зрна како бисмо сачували успомену на овај велики дан?

Овај предлог се веома допао полицајцу:

—Зашто да не? Само мислим да не би ваљало да пођемо заједно. Ја сам у униформи али ви ... Неко би могао погрешно да нас схвати. Пођи ћу сам а ви ме сачекајте у крчми: настојаћу да што пре дођем.

Нашавши место у углу крчме, Луцијето је нестрпљиво чекао полицајца. Прошло је доста времена пре него што га је угледао. Самозадовољан израз лица речито је говорио да је нашао оно што је тражио.

— Свакомпо један — рекао је спустивши на сто два парчета гасних зрна.

Луцијето се потрудио да свој комад одмах пошаље шефовима: три дана касније он је већ био у Паризу. Његова мисија успешно је завршена; хемичари Антанте одмах су почели да раде на проналажењу ефикасног средства за заштиту. Резултат тог рада био је натријум—тиосулфат који су савезници користили све до почетка 1917. године када су Немци коначно одустали од употребе хлора.

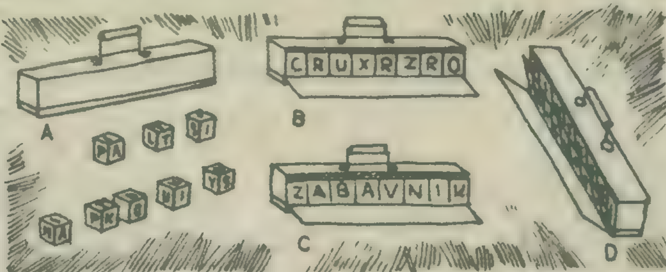
Припремила:
Олга Вукадиновић

ТРИКОВИ БИГ ПАЛЕТА

РЕЧ ПО ЖЕЉИ

За овај трик пре свега потребно вам је неколико коцкица које можете и сами да направите од картона и на страницама испишете слова и једна кутија

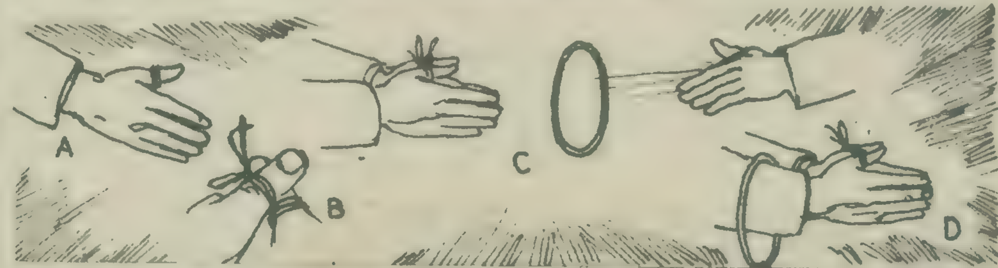
(и њу можете да направите ако већ не нађете одговарајућу величину) у коју те коцкице треба да стану (цртеж а и b). То све мора да буде припремљено пре него што пожелите да трик покажете некоме. А у чему је штос са коцкицама? Када неко дође, показаћете му да сте у кутију поређали коцкице без икаквог реда, односно да слова исписана на њима не дају никакву смисаону реч (цртеж b). Кад сте показали те коцкице, затворите кутију и реците да ћете уз неколико магичних речи успети да промешате коцкице (запамтите, коцкице су тесно поређане једна уз другу и не постоји никаква могућност да се оне мешају, то мора да буде јасно ономе коме се показује!) тако да добијете једну реч, на пример да се појави исписан назив једног листа.

Наравно да вам у то нико неће поверовати, а и како би? Ви ћете поново отворити кутију и — коцкице ће, на пример, формирати назив „Забавник" (цртеж c). Како је то могуће? Страница која се на кутији отвара је дупла. Када некоме будете показивали коцкице отворићете обе те странице и открити измешане коцкице. А кад је поново будете отклопили, урадићете то тако да страница остане приљубљена уз коцкице и да на њој већ стоји исписана нека реч (у овом случају „Забавник"). Та страница треба да буде направљена од истог картона као што су и коцкице и мора бити издељена да би стварала утисак да није изједна већ да је издељена на осам делова, односно да изгледа као поређане коцкице (цртеж d). Пуно успеха, Биг Лале!

ПОГЛЕДОМ ОТВАРАТЕ КРУГ?

Када се окупи друштво у вашем стану, покажите им овај трик који сигурно неће успети да открију, наравно под условом да сте га ви претходно добро увежбали. Завезаћете палчеве леве и десне руке и рећи ћете било коме да вам на дланове набаци неки круг (било какав) као на цртежу c. Сви ће нормално очекивати да вам је круг навучен на обе руке, али он ће висити само на десној! Зачуђени сте? Објаснићу вам у чему је штос.

Пре него што су се ваши другари сакупили, ви ћете око палца десне руке обмотати мало конопца (цртежа), истог онаквог каквим ћете се мало касније послужити да каобајаги за вежете оба палца. Када су сви већ ту, узећете конопац, ставити га испод левог палца којим ћете брзо прекрити десни на коме је већ обмотан конопац, увијаћете руке да изгледа као да се мучите да обмотате палчеве, а онда ћете дати неком да вам оне слободне крајева конопца неко веже у чвор (цртеж b). Дакле, свима ће изгледати као да су вам палчеви добро увезани, док ће они у ствари бити растављени. Тако ћете, у оном тренутку кад вам неко буде набацивао круг на дланове, ви неприметно раздвојити палчеве и круг ће склизнути само на десну руку. Док сви гледају да круг случајно није на расклапање, ви их убедите да имате специјалну моћ да једним погледом отворите круг.

Онда развежите конопац на левом палцу док ћете онај обмотан око десног неприметно свући са прста, ставите на пример руку у џеп.

Желим вам пуно успеха! Ваш Биг Лале.

КАКО СТИЋИ ЈАПАНЦЕ

ИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТРИ У СР НЕМАЧКОЈ ПОТРОШЕ ГОДИШЊЕ 22 МИЛИЈАРДЕ МАРАКА — ВИШЕ ЧАК НЕГО ЊИХОВЕ КОЛЕГЕ У ЈАПАНУ. РЕЗУЛТАТ — ПРАКТИЧНЕ И ШТЕДЉИВЕ, АЛИ, СКУПЕ. НОВОТАРИЈЕ,

Компјутерсна машина за прање рубља

Микро-компјутер и сензорска техника побринули су се да најновији модел аутоматске машине за прање рубља „Миеле" — само што не пева. Уз помоћ космичке технологије ова фирма за производњу беле технике из Вестфалије избацила је на тржиште потпуно нову генерацију аутомата за прање рубља, који као да припадају следећој деценији. Температура воде контролише се електронски, компјутер сам одређује и најкомпликованије програме прања — међу којима и један за штедњу енергије. Ова савршена техника резултат је упорног истраживачког рада који је трајао преко дванаест година.

Штедљива сијалица

Добити што виши степен осветљења са што мање утрошене електричне енергије — тако некако могла би да гласи формула сијалице будућности. Јер енергија је све скупља. Фирма „Осрам" је управо због тога уложила у истраживања огромну суму од 60 милиона марака и освојила производњу потпуно нове генерације сијалица »circolux« од 25 вати које светле као „нормалне" од 75 W. При том троши две трећине мање електричне енергије од њених претходника, а и траје дуже. Ту су и нове сијалице »lumilux« истог произвођача од 36 вати које дају чак исти светлосни учинак као и стандардне сијалице 200!

Сладолед од дрвета

Дрво, односно целулоза и скроб, сировине су будућности. Биљке, као што знате, производе и огромне количине угљених хидрата, али су ти природни извори досад били недовољно коришћени. Научноистраживачки центар великог западнонемачког хемијског концерна „Хенкел" управо је из неких досад некоришћених биљака добио сировину за производњу пудинга, сладоледа, мајонеза. Ове сировине постају све значајније у козметичкој, текстилној и још неким гранама индустрије.

Ласерски микроскоп

Снови будућности полако али сигурно постају стварност: „Ласер-Скан-Микроскоп" ради на сличном принципу као и електронски само што се за посматрање користи ласерски зрак. Научници убудуће неће морати да арче очи гледајући кроз микроскоп већ ће тако добијене слике моћи да посматрају на телевизијском екрану неколико хиљада пута увећане.

Да не пукне гума

Чим гума на аутомобилу почне да испушта ваздух, на командној табли испред возача пали се специјална сигнална лампица која га упозорава на то. Фирме „Бош" и „Порше" радиле су заједнички на изналажењу овог сигурносног система. Још више „Порше" је инвестирао у потпуно нову врсту „дуплог мењача". Наиме, док досадашњи систем мењања брзина односи одређену снагу — и тиме троши енергију — у новом механизму измена брзина изводи се истовременим искључивањем једног и укључивањем другог степена преноса уз помоћ хидраулике. Више неће бити тзв. „празног хода" између брзина. Возач неће морати да притиска куплунг, нити да скида ногу са папучице за гас. Средином ове деценије оба ова техничка детаља почеће да се уграђују и у аутомобиле серијске производње. Боље је не рећи колико коштају.

Универзална писаљка

Писаљка друге половине наше деценије биће „мултимедијална". Стручњаци фирме „Фабер-Кастел" успели су да конструишу малу направу која по потреби може да пише као обична оловка, налив-перо, хемијска оловка, а ту је и рапидограф перо. Осим ових силних система за писање ту су уграђени још мали диктафон или рачунар. У изгледу је и скора производња једне писаљке без икакве течности за писање?! Наравно, сви детаљи

о овом производу чувају се још као најстрожа пословна тајна.

Суперлокомотива

Име јој је „Плава муња", а развија брзину преко 350 километара на час. Представља право чудо у светској производњи локомотива. Званична ознака модела је »DE 2500 UM AN«, а на њеној конструкцији радили су - заједнички стручњаци неколико фабрика и института. Управо ових дана почеле су пробне вожње на прузи између Гитерлоха и Нојбекума — истина, „само" брзином од 250 километара на час. Потпуно нова погонска и саобраћајна техника са специјалним осовинама, као и посебан дизел-мотор од 2750 KS чине локомотиву сигурном и економичном у исто време. Средином осамдесетих година ова локомотива треба да буде „зрела" за серијску производњу.

Тепих „чистунац"

Која домаћица о томе још није сањала: сва могуће прљавштина и мрље на тепиху убудуће више немају никакве шансе — једноставно ће бити збрисани. У сарадњи са произвођачима влакана, од којих се праве теписи и друге подне облоге, фирма „Пегулан" произвела је и недавно тестирала влакно које не дозвољава да се тепих испрља. Наиме, он је превучен специјалним заштитним пластичним плаштом који га штити од прљавштине. Лакше се пере и може лако да се промени. Тепих, наравно, остаје нов. Већ ове године на тржишту треба да се појави нова врста тепиха и таписона названа „шампион"

Канцеларија и по

Један једини уређај владаће убудуће канцеларијом: специјални екран, у коме су сједињени телефон и писаћа машина, диктафон, рачунар, апарат за копирање и ко зна још шта. Сви ови канцеларијски апарати досад су радили независно један од другог што је захтевало компликован ток информација, стајало доста времена и новца. У оваквом интегрисаном систему на једном месту могу лако да се обраде информације било које врсте, да се распореде, ставе у архиву. Један такав „биро будућности" потрудили су се да направе стручњаци великог западнонемачког произвођача компјутера »Nixdorf«

М. Ш.

ИЗ ДОСИЈЕА НЕСТАЛИХ ЛИЦА

НА ТРАГУ „МРТВОГ" УБИЦЕ

По законима који владају у Великој Британији нестала особа се, по истеку времена од седам година, проглашава правно мртвом. „Забавник" је у броју 1612 од 19. 11. 1982. под насловом „ГДЕ ЈЕ НЕСТАО ПЛЕМЕНИТИ УБИЦА", писао о случају Ричарда Џона Бингјема, шестог лорда Лукана, енглеског пера и члана Дома лордова Британског парламента, који је почетном новембра 1981. проглашен правно мртвим. Он је осумњичен за убиство и покушај убиства 7. новембра 1974. у ноћи над је нестао без трага и гласа.

И широка јавност и они који су га добро познавали никада нису поверовали да је препредени лорд извршио самоубиство, а још мање да је тек тако испарио. Само месец дана пошто је правно умро, у канцеларију новинара Ерика Марсдена у Јоханесбургу ушао је белац из Боцване и изнео прилично уверљиве доказе да свог енглеског племића и бизнисмена у Боцвани и Јужној Африци прикривају и штите некадашњи пословни партнери, све сами богати и утицајни људи. Сходно томе он се савршено слободно креће, наравно под другим именом, и недавно је виђен у коцкарници Сан Ситија у лепом женском друштву

Почиње велики лов

Боцвана је једна од најпространијих афричких земаља с малом густином насељености — има свега око милион становника — и слабим везама са иностранством, поготово Европом. Другим речима, место као поручено за некога ко жели да нестане.

Новинар је одлучио да крене у „велики лов", добро се о свему обавестио и марта месеца отпутовао у Боцвану. Тамо је, у граду Габоронеу, сазнао да је Лукан виђен како спокојно пијуцка виски у једном луксузном локалу Тјули Блока, области у источном делу Боцване. Норман Чендлер, новинар „Јоханесбург Санди Тајмса", добио је у међувремену поверљиво обавештење да је лорд ишао у посету својој фарми у Тјулију, област која је позната по лову на крупну дивљач, сафаријима и најдуљивијим слоновима на свету.

Овакво место богу иза леђа тешко се може замислити као привлачно за енглеског племића који је од ране младости навикао на монденска уживања. С друге стране, помислили су новинари, Тјули лорду Лукану пружа баш оно што му је неопходно: дивљину далеко од радозналих очију и брзу везу са Сан Ситијем и Мбатосом, два чувена казина у оближњој Бофутацвани где високо јоханесбуршко друштво радо проводи викенде.

Због веома опасног и тешког терена новинари су се придружили десетодневном сафарију по Тјулију. Убрзо су их зауставиле јаке кише које су уништиле путеве. Доживели су и напад слонова разјарених муњама; неколико сати пречучали су на гранама дрвећа изнад реке Лимпопо док је њихов ненаоружан водич бацао на слонове конзерве пива

Пљунути он, само без бркова

Ни даље није ишло лако. На многим богаташким фармама до зуба наоружани чувари ускратили су им приступ; полиција их је пратила око сто километара, заустављала и испитивала. Истина, у Тјулију је неколико особа на фотографији коју су понели препознало лорда Лукана или у најмању руку његовог „двојника", али су новинари ипак закључили да је мало вероватно да се ишчезли племић стално крије у тој дивљини.

У хотелу у Габоронеу, где су се вратили, особље и многи редовни посетиоци хотелског бара рекли су им у поверењу да је човек на фотографији коју су им показали, ако се изузму бркови, пљунути власник фабрике дечије конфекције из Јоханесбурга. Познају га јер доста времена проводи у Боцвани.

Мала истрага показала је да је власник фабрике боравио у хотелу у Габоронеу током јануара, марта и априла. Имао је резервисану собу и од 3. до 6. маја, али је у последњем часу отказао. Каква случајност! Баш тих дана хотел је био препун страних новинара који су пратили преговоре између Замбије и Јужне Африке.

Власник фабрике оставио је хотелу своје две адресе: стана и пословних просторија у центру Јоханесбурга. Новинари су, по повратку, покушали на обе. Стан је био закључан. Особље у канцеларији обавестило их је да се газда дуже време није појављивао, али нико није знао ни где је отишао ни кад ће се вратити

Алиби или случајност?

Више од недељу дана на телефон у стану нико није одговарао, а онда је, у петак 4. јуна, власник лично подигао слушалицу. Новинар Ерик Марсден му је објаснио да је, вероватно грешком, цењени господин замењен за друго слично лице и питао га да ли би пристао да се састану и провере о чему се ради како би се одстранила свака сумња

Господин је лаким јужноафричким нагласком одговорио да би му радо изашао у сусрет, али, на жалост, има заказан хитан пут за Кејптаун. Договорено је да се састану следећег понедељка пре подне.

У заказани понедељак Луканов „двојник" се није појавио, нити је ико подизао телефонску слушалицу у стану. Новинар је отишао до његове куће где му је портир саопштио да је господин отказао стан. Ускоро је сазнао и да су пословне просторије фабрике затворене а особље исплаћено. Претпостављало се да је газда право из Кејптауна отпутовао у Њујорк или Буенос Аирес, а да се његов партнер преселио у Натал.

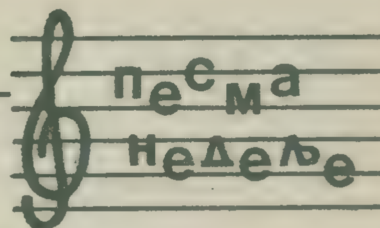
Исти новинар случајно је дознао да је млађи брат лорда Лукана Хју Бингјем само неколико месеци раније долетео из Лондона у Јоханесбург и да живи на око километар од бившег стана тајанственог „двојника". Али, он је први пут дошао у Јужну Африку још 1975, истина годину дана пошто му је брат ишчезао, но радио је извесно време у управи једног рудника близу јужне границе Намибије. Осим тога, или можда као алиби, о свом кретању благовремено је обавестио полицију, па се сматра да није био ни у каквој вези с евентуалним лордом Луканом нити је имао појма где се овај налази.

Ово је, засад, крај приче о неуспелом новинарском „сафарију" који је ипак бацио ново светло на „случај Лукан" и добио велики публицитет у британској штампи. Неки људи из Јужне Африке, земље у којој влада један од најозлоглашенијих режима на свету и где је заиста све могуће, тврде да се ишчезли енглески племић још крије у дивљим ловиштима Боцване под окриљем својих моћних пријатеља.

Б. Д.

ИЗНЕНАЂЕЊЕ СЕ ЗОВЕ — NAYA

ЖИВОТ ЈЕ ПРОСТА СТВАР

Пре неколико недеља својим првим албумом домаћој публици представио се дует NAYA који предводе Мирослав Глишић и Бранко Сретеновић. Поред њих на плочи су сарађивали Влада Неговановић и Хонорио Гомез Семедо, док је продуцент првог албума био Алпајн Грант, млађи брат славног Едија Гранта који је последњих неколико месеци необично популаран у Енглеској. Занимљиво је да је Еди Грант специјално за дует NAYA написао две песме и, како чујемо, био врло задовољан резултатом.

Албум је сниман у Београду, у студију „Друга маца" чији је власник Енцо Лесић. Он је од почетка до краја учествовао у реализацији овог пројекта.

Чим се албум појавио у продаји, композиција „Лидија" брзо се издвојила и одмах нашла на многим домаћим топ-листама Радио-станице прихватиле су песму „Лидија" као редован прилог у својим емисијама што говори да је NAYA првом плочом успела да се допадне музичним сладонусцима, нудећи необичну али квалитетну музику, друкчију од свега осталог на домаћој музичкој сцени.

Са првог албума групе NAYA, поред песме „Лидија", треба поменути још три нумере: „Живот је проста ствар", „Плава песма" и „Демони" у којима су Мирослав и Бранко показали сав свој таленат. Као куриозитет треба навести да у песми на енглеском језику »Rice Hate« главни вокал има Алпајн Грант који се овде исказао и као певач.

Први тираж плоче „NAYA" продат је за неколико недеља, а већ ових дана у продавницама ће се појавити нови, доштампани тираж албума који је, поменимо на крају, обја-

Puno pozdrava čitaocima Politikinog zabavnika od Branka i Steres grupa „NAYA"

ЛИДИЈА

(М. Глишић — Б. Сретеновић)
Пева: група NAYA

Огрни ме својом добротом,
Засени ме својом лепотом,
Пољуби ме.
Отпевај ми још једну песму
И иди тек кад заспим.
Загрли ме.

Ти то тако добро радиш,
Лидија,
Ти то тако често хоћеш,
Лидија,
Ти то тако много волиш,
Лидија.

Не спомињи своју прошлост
И не питај шта ће с нама бити,
Опусти се.
Желим да устанем са осмехом
И покажем свету ново лице.
Пољуби ме.

Ти то тако добро радиш,
Лидија,
Ти то тако често хоћеш,
Лидија,
Ти то тако много волиш,
Лидија.

РОК-ДАТУМ

8. АПРИЛ

На данашњи дан 1947. године у Енглеској је рођен Стив Хоув (Steve Howe). Каријеру гитаристе почео је 1967. у протресивној групи Тумороу (Tomorrow). Постаје познат 1971. када прелази у квинтет Јес (Yes). У славној групи остаје до њеног издисаја 1980. године. Од 1975. снима и солистичке плоче. Важи за једног од највећих колекционара гитара. Од маја 1981. гитариста је и вођа супер-квартета Азиа (Asia).

marquee
90 Wardour St., W.1
01-437 6603

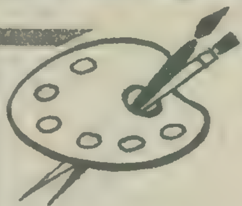
Најчувенији лондонски рок-клуб током априла слави четврт века свог постојања. Значај овог, иначе малог, концертног простора у срцу енглеске престонице је у томе што је током свих ових година био и остао лансирна рампа са које су узлетела многа позната имена. Споменимо само Ролингстоунсе, Ху, Јардбирдсе, Кинксе, Крим, Спенсер Дејвис Груп, Кинг Кримсон, Џетро Тал, Тен Јирс Афтер, Тeист, Џени... Приликом планирања јубиларних концерата власници су се суочили са непријатним проблемом: како изабрати учеснике програма а да сви буду задовољни? Наиме, кандидата који би чак и бесплатно свирали има толико да су организатори запали у грдне муке. Нама остаје податак да је у суботу 25. фебруара 1973. у том познатом клубу са пуно успеха наступила наша Yu група.

КОЈА ЈЕ ГРУПА ЗГОДНИЈА?

Све европске тинејџерке тренутно су у великој дилеми: коме да поклоне своје симпатије. Да ли групи Дуран Ђуран (Duran Duran) која је захваљујући прошлогодишњем албуму „Рио" доспела у сам врх најпопуларнијих или новом енглеском лепотанском саставу чудног имена Каџа Гу Гу (Kaja Goo Goo) који је током последња два месеца напречац освојио сјајне позиције синглом „Сувише стидљива"? Да ли је, опет, могуће волети обе групе истовремено? Погледајте слике, па сами одлучите.

хит ГАЛЕРИЈА

Аутор: Владимир Грујић
Насеље „Збратимљених градова“ 6/II
14000 Ваљево

Енди Самерс (Полис)

Род Сојер (Др. Хук)

Марк Нопфлер (Даер Стрејтс)

Мишо Ковач

Елвис Присли

Пол Макартни

Аутор: Ванчо Чаушовски,
М. Тита 179 92330 Берово

Зовем се Сузана Радосављевић, идем у трећи разред средње школе у Крагујевцу. Волим добру музику, пре свега рок, џез, амерички кантри. Моја топ-листа изгледа овако:

ДОМАЋЕ

1. ЈЕДНОЈ ЖЕНИ — Златко Манојловић
2. ВОЛИ ТЕ ТВОЈА ЗВЕР — Дивљи Анђели
3. ОБИЧНА ЉУБАВНА ПЈЕСМА — Аеродром
4. ГРАЦИЈА — Азра
5. ЗБОГ ЈЕДНЕ ЦРНЕ ЖЕНЕ — Ћићо Слабинац

СТРАНЕ

1. CHILD IN TIME — Deep Purple
2. LET THE SUNSHINE IN — Музика из филма „Хаир"
3. WHEN MAN LOVES A WOMAN — Persy Sledge
4. IMAGINE — John Lennon
5. STAND BY ME — John Lennon

ЈЕДАН НОВИ РЕКОРДА

Амерички певач Митлоуф (Meatloaf) управо поставља један рекорд са својим првим соло албумом »Bat Out Of Hell«. Ова плоча се на енглеској листи најтраженијих налази тачно 257 недеља. Посебна је занимљивост да током свог петогодишњег боравка на топ-листи ова плоча никада није стигла на вишу позицију од 9. места! Али, то јој ни најмање није сметало да се прода у преко милион и по примерака само у Британији. Иначе, овај албум је широм света премашио тираж од десет милиона. Занимљиво да је у Холандији „отишао“ у 700.000 примерака што практично значи да је сваки 20. становник те земље власник Митлоуфове плоче! Још нешто, за сада постоји само пет албума са дужим стажом боравка на енглеској листи најтраженијих. Нема сумње да ће „Месна векна“ ускоро скинути макар два рекордера испред себе.

ГИЛАНОВА МАШКАРАДА

Јан Гилан — вођа истоимене популарне енглеске групе пошто је растурио своју групу — тренутно се одмара и тражи људе за нови бенд. У паузи између трагања, Гилан се сликао у карактеристичном карневалском расположењу: можда и зато што се већ увелико прича да се придружује групи Блек Сабат...

ШТА РАДИ ГРУПА КВИН?

ОДМОР, ПА РАД

Група КВИН, један од најпопуларнијих светских рок-састава, почела је ових дана снимање своје нове ЛП плоче. Како је новинарима објаснио Фреди Меркјури, певач групе КВИН, *„састав је после заслуженог одмора прионуо на рад“*, па се верује да ће се нови ЛП у продавницама широм света појавити већ почетком лета, за када су КВИН заказали и нову турнеју.

БИМ И БУМ

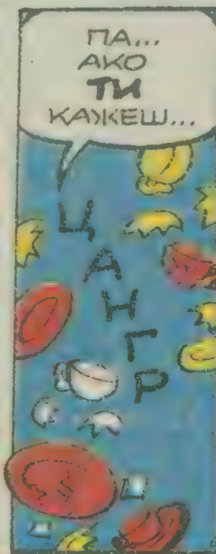

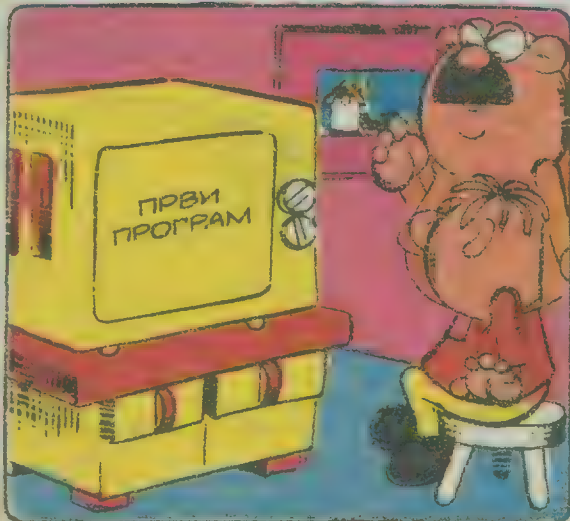

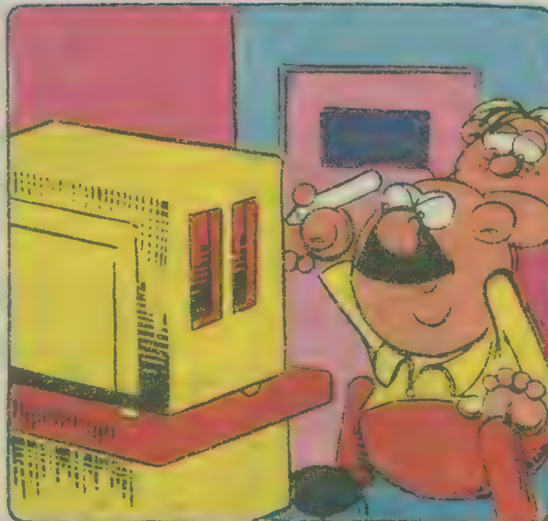

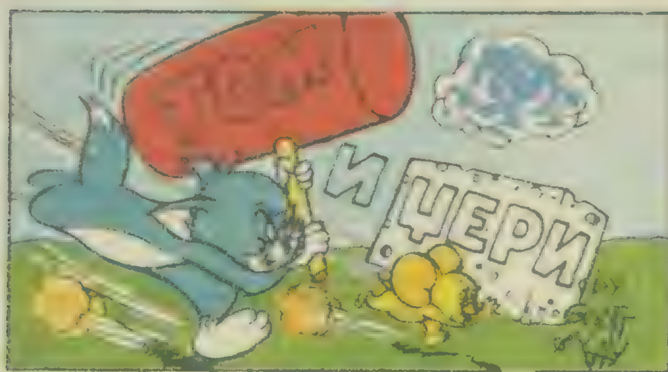

ТРАПОЉЕ

И ЏЕРИ

ХИ-ХИ! МИШЕВИ МИСЛЕ ДА САМ ГЛУП! АЛИ, ОВО ЋЕ ИХ НАУЧИТИ ПАМЕТИ!

ЈЕ Л' ТОМ ЈОШ ТУ?
ЈОШ!

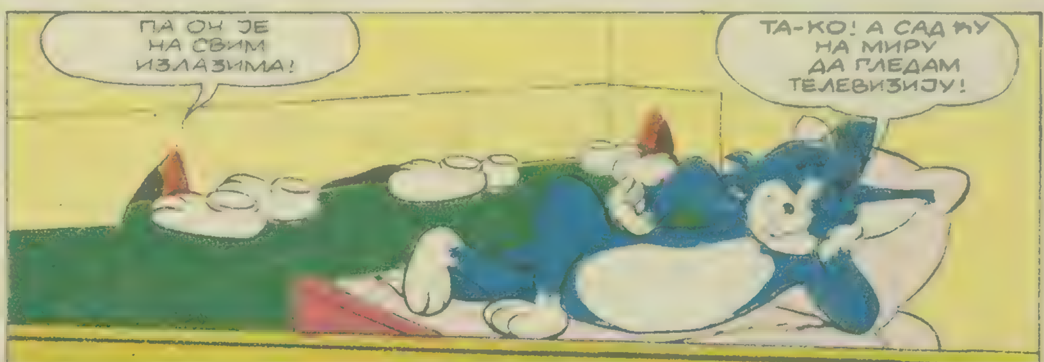

ГЛУПАНДЕР! ОН МИСЛИ ДА СЕ САКРИО...

МОРАЋЕМО НА ПОМОЋНИ ИЗЛАЗ!

ОООПСС! ОПЕТ ОН!

АЛИ, ОН НЕ ЗНА ЗА НАШ ТАЈНИ ПРОЛАЗ!

ЗНА, ЗНА!

ПА ОН ЈЕ НА СВИМ ИЗЛАЗИМА!
ТА-КО! А САД ЋУ НА МИРУ ДА ГЛЕДАМ ТЕЛЕВИЗИЈУ!

ИСТИНИТА ДЕТЕКТИВСКА ПРИЧА

КО?

Ноћ је била веома хладна, без месечине а на месту где је избио пожар сјатило је цело село. Инспектор Митровић се питао да ли је, и ко, од окупљених људи подметнуо ватру.

Хало, је ли то Станица милиције? — викао је узбуђени мушки глас с друге стране жице тако да је дежурни инспектор Милош Митровић морао да одмакне слушалицу од уха.

— Да, реците...

— Друже, јављам вам се из Месне заједнице села Р. Овде код нас је, у кући Јове Тодоровића, избио пожар. Већ смо обавестили ватрогасце и они су кренули.

Милош је примио поруку, затражио још неке податке и затим завршио разговор. Десет минута касније већ је био на путу ка Р.

Када је стигао пред Тодоровићеву кућу, шупа и слама су догоревали. Упркос томе што је ноћ била веома хладна окупило се скоро цело село. Док су мушкарци помагали ватрогасцима, жене су препричавале шта се догодило. Гледајући их, Милош се питао: да ли је неко од њих подметнуо ватру

Свађа због земље

Мада није познавао домаћина, није му било тешко да га препозна: од осталих га је издвајала самртна боја лица.

— Хтео бих да вам поставим неколико питања - рекао је пришавши му.

— Да уђемо у кућу - предложио је Јова.

Милош се ћутке сложио и пошао за њим.

Кухиња у коју су ушли била је прилично велика и хладна али ипак много угоднија за разговор.

— Шта мислите, да ли је можда неко намерно подметнуо пожар? — упитао је инспектор смештајући се на столицу поред већ давно угашеног шпорета.

— Не знам, не знам ни сам шта да мислим ...— раширио је немоћно руке Јова.

— А комшије? Да нисте у свађи са неким од њих?

— Не. Са свима сам добар. Поштујемо се и помажемо. Фамилија којој припадам је велика па је тако, практично, пола села у сродству. Не памтим да се скоро неко у њој замерио.

— Па ипак, можда сте се с неким споречкали — инсистирао је Милош.

— Нисам ни то. Истина, мој кум Жика Инић, наљутио се што нисам њему продао једно парче земље него другом. Само, не верујем да би он због тога ...

— Да ли сте у време кад је избио пожар приметили да се неко мува около?

— Не. Ми рано лежемо, око осам, а ватра је избила после десет.

Милош је уздахнуо: још ако техничари не наиђу на неки траг ...

Да ли Богдан зна?

Таман је устао и спремао се да крене кад га је Јова зауставио

— Овај, инспекторе, хтео бих нешто да вам кажем — снебивао се. — Један од првих који ми је притекао у помоћ је мој комшија Богдан. Не бих хтео ништа лоше да вам кажем о њему јер је добар човек али код њега се често окупљају мештани који не воле да раде. Често се по целу ноћ картају. Зато сам га питао да можда неко вечерас није био код њега. Ништа ми није одговорио, само је ставио прст на уста и дао ми знак да ћутим. Можда он нешто зна.

— Добро, поразговараћу с њим — рекао је Милош и изишао напоље. Није му било тешко да пронађе Богдана, овај као да га је очекивао

— Ако имате мало времена, хтео бих да вам нешто кажем. Можда ће вам бити од користи. Моја жена је вечерас, баш некако пре него што је избио пожар, видела Јовиног кума Жику Инића: прошао је кроз наше двориште и отишао у воћњак. А одмах до воћњака је Јовина шупа и слама.

Богданове речи потврдила је његова жена:

— Већ неколико ноћи више сам будна него што спавам. Тако и вечерас нисам могла да заспим: вртела сам се по кревету кад сам одједном чула неки туп удар као кад неко падне. Изишла сам напоље да видим ко је али нисам никог приметила. Вратила сам се у кућу и упалила сијалицу у дворишту: кад сам поново изишла видела сам Жику Инића како замиче у воћњак. Није прошло много а људи су почели да вичу да је избио пожар.

Шал и качкет

— Да ли бисте могли да опишете шта је човек кога сте видели имао на себи? — заинтересовао се Милош.

— На ногама је вероватно имао цокуле: чуло се како одзвањају по леду. Панталоне и капут били су му тамни. На глави је носио качкет а врат је умотао у дугачак црвени шал. Сигурна сам да је то био Жика Инић а и по ходу сам га познала.

У међувремену, док је разговарао са Богдановом женом, ватра је угашена а мештани се разишли. Криминалистичка екипа је завршила свој део посла и била спремна да крене: чекала је још само Милоша.

Захваливши Богдану и његовој жени на помоћи инспектор је застао на вратима: слаба сијалица која је осветљавала двориште била је упаљена и видела се, сва залеђена, бара на којој се, по речима Богданове жене, Жика Инић оклизнуо Милош је неколико тренутака нетремице гледао у бару а затим се поново обратио Богдановој жени:

— Где је био ваш муж кад сте чули кораке поред куће?

— Ту, спавао је. Цело поподне је нешто напољу радио, па је прозебао и отишао раније да легне. Ја сам га пробудила кад сам чула вику

— Јесте и сигурни да је баш тако било? — упитао је Милош.-

— Јесам — одговорила је жена.

— Е, ја нисам. Поновићете целу причу али у Станици: надам се да ћете овог пута говорити истину

Знате ли на основу чега је инспектор Митровић посумњао у причу Богданове жене? Проверите на страницама „Мале поште". да ли су и вама пали у очи исти детаљи.

ОБУЦИТЕ ХОГАРА И ХЕЛГУ

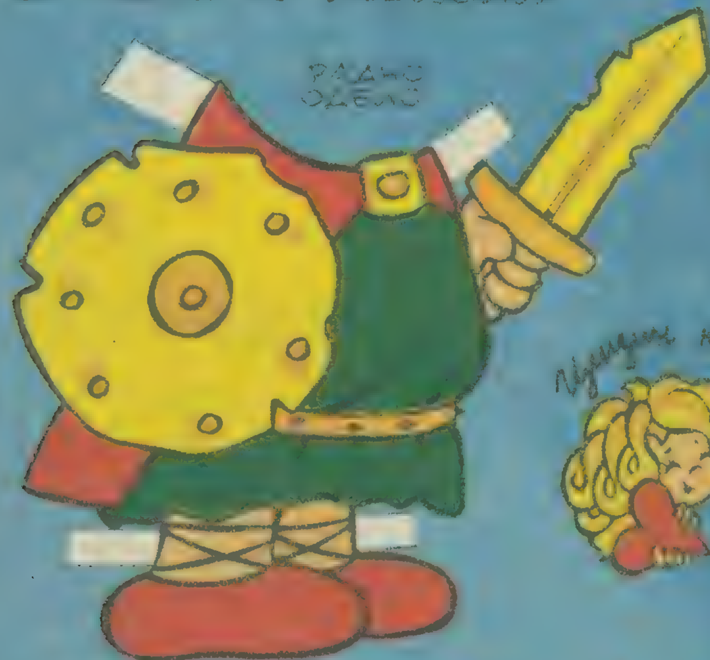

АДЕКВАТНА ОДЕЋА СА КАПОМ ЗА ПЉАЧКУ ПО СРЕДОЗЕМЉУ

ХОГАРА И ХЕЛГУ ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН, ПА ИСЕЦИТЕ. ХАЉИНЕ НЕ ЛЕПИТЕ НА КАРТОН.

РАДНО ОДЕЛО

МЛАДАЛАЧКА ПИЏАМА

ТЕВТОНСКИ ИМИЏ (ХЕЛГА ГА ВОЛИ ЈЕР НЕ МОРА ДА СЕ ПЕГЛА)

МАРАМИЦА ЗА ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ВИТЕЗА СРЦА СВОГ

СВЕЧАНА ХАЉИНА ЗА ТУРНИРЕ

БИЋА СА ТРЕЋЕ ПЛАНЕТЕ

Нико се није сећао кад је племе кренуло на своје дуго путовање. Велике плодне долине у којима су некад живели представљале су за нове генерације само магловит сан прошлости. У време кад је Шан живео кренули су преко ниских брда и светлуцавих језера и најзад стигли пред планински ланац. Морали су га прећи у току лета да би дошли до јужних крајева. Нису имали времена за губљење. Бели ужас који им се приближавао са Северног пола прождирући континенте и претварајући их у смрзнуту прашину пратио их је у стопу заостајући за њима само дан хода. Шан се питао могу ли глечери да се попну уз стрме, готово усправне планинске литице. У срцу му је заиграла искра наде: ти масиви могли би бити препрека против које чак ни свемоћни лед не може ништа. Јужне земље ће можда, како каже легенда, постати уточиште његовог народа.

Недељама су тражили прелаз преко планина који би био проходан за Шанове следбенике и животиње. Половином лета логоровали су у усамљеној долини удишући чист ваздух док су ноћу кристалне звезде сијале јаче и лепше него игде.

Пред крај лета Шан и његова два сина кренули су да испитају последњу деоницу пута. Три дана су се пели да би најзад дошли до самог врха планине. У свитање су се ћутке приближили последњем узвишењу са кога ће им поглед открити будућност: хоће ли њихов народ, последњи и најотпорнији изданак људског рода, преживети или бити заувек уништен.

Шан задрхта: пред њим је лежала плодна долина, велика кривудава река и бујно зеленило, баш како је легенда описивала. Али, на далеком хоризонту искрила се светлост леда који надире. Шан је схватио да ће током следеће генерације, кад се ледене масе Северног и Јужног пола споје, његов род заувек нестати.

Јужни глечери ипак нису стигли у Долину опстанка све док синови Шанових синова нису одрасли. Тог последњег лета на Земљи Шанови унуци однели су благо племена на врх планине да га закопају. Нико од њих није схватио значење светих предмета, јер су потицали из тако далеке прошлости о којој нико више ништа није знао. Порекло им се губило у магли која је окруживала Златно доба човечанства, није се знало ни како су ови предмети доспели у руке последњег племена на Земљи. Некада су чувани због свог симболичног значења за човека. Слова старих књига избледела су, а оно мало читљивог текста нико није умео да прочита јер стотине генерација нису имале потребе да знају шта су логаритми, атлас света или ноте Сибелијусове Седме симфоније. Ови људи на Земљи борили су се само за голи живот.

Списи су смештени у кутију, а са њима златни и платински новчићи, сломљен фото-објектив, један сат, батеријска лампа, микрофон, ножић за електрични бријач — све то потицало је из доба када је плима цивилизације престала да расте. Кутију су затворили, а на њу положили још три предмета. Комад метала чудног облика, чија је боја сведочила да је био изложен високој температури, представљао је најузбудљивији део колекције симбола прошлости јер је говорио о човековом највећем достигнућу и светој будућности коју је могао достићи. На малој сребрној плакети са постољем од махагонија писало је: „Са свемирског брода Јутарња звезда, Земља — Месец, 1985. година н. е.“

Други предмет био је котур провидне пластике са фантастичним сребрним облицима утиснутим на њој а у центру мала капсула синтетичког радио-елемента. Све док материја буде активна котур ће представљати мали радио-одашиљач и слати сигнале у свим правцима. Човек Златног доба направио је само неколико оваквих „кљунова“, а служили су да одреде орбите астероида. Међутим, никад није стигао до астероида, па су ови апарати остали неупотребљени.

Последњи предмет била је пљосната метална кутија, чврсто запечаћена у којој је нешто звечало када би се продрмала. Нико није знао шта је у њој јер је владало веровање да би страшна казна сустигла племе када би се отворила. У ствари, садржавала је неки производ уметности од пре више од хиљаду година.

Све су закопали и лагано сишли низ планину. Чак и ови последњи људи са Земље покушали су да оставе нешто могућој будућности!

Лед је навалио с обе стране, јужне и северне, и сусрео се у Долини опстанка. Људи су нестали под белином дебелог покривача.

Прошло је хиљаду зима, најзад је хладноћа почела да попушта. Врхови највиших Земљиних планина израњали су из дебелог белог замрзнутог океана. Али, лагано попуштање леденог доба није више могло помоћи човеку који је заувек нестао са лица Земље.

Тако су пролазили векови и најзад се десило нешто што се мора одиграти бар једном у историји сваког света у свемиру ма колико био удаљен и усамљен.

Брод са Венере ушао је у Земљину орбиту са закашњењем од око 5.000 година. Његова посада није знала ништа о историји Земље осим да Трећа Планета, како су је звали, светлуца јаче од свих других у галаксији због огромних ледених маса. Осим неколико планинских врхова, све Земљине природне лепоте — шуме, језера, мора и пустиње — биле су можда заувек закопане под леденим покривачем.

Пет дана брод је кружио Земљином орбитом на око 1.000 миља раздаљине и помоћу прецизних камера прикупљао податке које ће научници Венере проучавати годинама.

Нису планирали да се спусте јер за то нису видели никаквог разлога. Међутим, шестог дана један панорамски монитор, појачан до максимума, открио је радијацију „кљуна“ старог 5.000 година. Током свих својих векова он је одашиљао сигнале све мањом снагом свог умирућег радиоактивног срца.

Само неколико тренутака касније Венерин брод се спустио на тло Земље. После кратког времена откривене су координате одашиљача и пронађени свети предмети давно несталог човечанства.

НАУЧНИЦИ СА ВЕНЕРЕ ПОСМАТРАЛИ СУ СА СТРАХОПОШТОВАЊЕМ СНИМАК ИЗ ПРОШЛОСТИ ДОК ЈЕ СА ЕКРАНА МАЛИ ДВОНОЖАЦ ЗУРИО У ЊИХ С КАРАКТЕРИСТИЧНИМ ИЗРАЗОМ ЉУТИНЕ НА ЛИЦУ.

Можда су Венеријанци једноставно имали среће у свом развојном путу, па нису никад као Земљани прошли кроз Мрачно Доба које их је држало заробљене готово хиљаду година. Они су једноставно прескочили дуг заобилазни пут преко хемије и механике и кренули директно на законе физике. Док се човек вукао кроз мучан прогрес од пирамида до свемирских бродова, Венеријанци су из пољопривреде ускочили директно у антигравитацију, тајну коју Човек никад није открио.

Топли океани миловали су обале Венериних нових континената. Ни песак није стигао довољно да се иситни, толико је био свеж и млад.

Тог топлог поподнева научници су лежали до паса у води. Њихова дивна гуштераста тела светлуцала су на сунцу. Највећи мозгови са свих страна планете сакупили су се на овој обали да сазнају нешто о Трећој Планети и мистериозној раси која ју је настањивала пре Леденог доба.

Историчар је стајао на песку уз помоћ „водене прскалице“ која му је омогућавала да и по неколико сати не улази у воду. Јер, инструменти које је требало да употреби за своју де-

монстрацију нису подносили воду. Поред њега налазила се велика машина која је привлачила погледе многих колега. Очигледно, неки оптички инструмент који се састојао од многих сочива, требало је да пројектује слике на платну постављеном на неколико метара испред машине.

Историчар је укратко описао шта је откривено у вези са Трећом Планетом и њеним становништвом. Поменуо је деценије безуспешног рада Венериних лингвиста на дешифровању њиховог писма. Трећа Планета је била настањена расом високих техничких знања што је закључено на основу ископаних предмета.

— Не знамо зашто је таква цивилизација пропала — наставио је. — Свакако нису знали како да опстану током Леденог доба, али са степеном развоја науке који су постигли могли су се за то спремити. Можда их је неки други фактор, нама непознат, нека болест или дегенерација у томе спречио. Неки сматрају да су се племенски сукоби, које смо и ми познавали у преисторијско доба, на Трећој Планети наставили и после технолошког напретка.

— Не смемо занемарити чињеницу — прекину га водећи филозоф — да технолошки напредак не значи увек и висок степен цивилизованости. Теоријски је могуће да ратови постоје и у друштву које је овладало законима механике. Таква концепција је страна нашем начину размишљања, али морамо рачунати на њену могућност. Ратови би могли бити разлог или један од повода пропасти људске расе.

— Увек се сматрало да нећемо ништа сазнати о облику и изгледу бића са Треће Планете — настави историчар. — Столећима су наши уметници сликали призоре из мртвих светсва са бићима фантастичних облика која су увек помало личила на нас. Ипак, често је наглашено да ако смо ми рептили, то не мора да значи да сваки интелигентан облик живота има такву форму.

— Али, ми сада имамо одговор на једно од најзначајнијих проблема историје. После сто година проучавања можемо вам показати бића ТРЕЋЕ ПЛАНЕТЕ!

Међу научницима се зачуо узбуђен жамор. Неки су заронили у океан, што су сви Венеријанци чинили у тренуцима узбуђења. Историчар је сачеко док су му се колеге вратиле у елемент који нису нарочито волели — на суво.

— Најзагонетнији предмет који је нађен пре једног столећа на Трећој Планети био је запечаћен котур у коме се налазила пластична трака, перфорирана по ивицама и чврсто увијена. У почетку је трака изгледала потпуно празна, али нови субелектронски микроскоп показао је да то није тачно. Откривене су, за наше очи невидљиве, стотине слика избледелих од времена, уцртане неким непознатим хемијским процесом. Те слике нам свакако откривају начин живота на планети док је на њој цивилизација још напредовала. Слике нису независне једна од друге. Сврха њиховог брзог приказивања је очигледна: добијање илузије непрекидног кретања.

Сцене које ћете ускоро видети воде нас неколико хиљада година уназад, у дане кад је нова суседна планета била моћна. Оне показују комплексну цивилизацију чије многе активнсоти још не можемо ни да наслутимо. Живот им је изгледа био веома убрзан, пун насиља и енергије. Све што ћете видети је запањујуће.

Планета је била настањена разним облицима живота, али ниједном гуштерском врстом. Наравно, то је ударац за наш понос, али је и непобитна чињеница. Доминирајући тип је двоножац усправног хода са две руке. Тело покрива неким материјалом, вероватно да се заштити од хладноће јер је Трећа Планета и пре леденог доба имала хладнију климу од наше. Али, да вас више не држим у неизвесности ... Погледајте сами!

Научници су без даха посматрали екран на коме се појавило биће слично спису, са два ока и великим кљунастим устима која су се стално затварала и отварала. Потпуно запањени посматрали су како се биће уплиће у безброј фантастичних авантура, невероватно грубих сукоба са сличним бићима, у којима је све водило ка уништењу и сигурној смрти, али када би се све завршило, сва бића су остајала жива. Чудна возила са четири точка јурила су невероватном брзином, а радња је постајала све компликсванија што је време више одмицало.

Свима је било јасно да ће за проучавање овог материјала бити потребне стотине година рада који ће научнике Венере можда приближити истини о несхватљивој пропасти и изумирању људског рода на Трећој Планети.

После приказивања завладала је тишина. Уздрмани невероватним виђењем живота на Земљи, онога о чему су генерацијама могли само да нагађају, научници су се немо гледали.

— Праве се хиљаде копија овог материјала — наставио је историчар. — Тимсви врхунских стручњака радиће на многобројним програмима заснованим на овим сликама. Психолози ће, свакако, одиграти важну улогу о откривању многих кључних решења ... Они, као и сви ми, имају озбиљан задатак пред собом.

— Сигуран сам да ћемо успети — рече психолог — и да ће следеће генерације наших научника моћи да прошире велико знање које је поседовала ова значајна и, ако ми дозволите да приметим, борбена цивилизација. Али, пре него што се разиђемо, погледајмо још једном наше удаљене суседе чија је мудрост свакако превазилазила нашу, али о којима засад знамо тако мало.

Још једном је приказан филм, а историчар је зауставио последњу слику на екрану. Научници су са страхопоштовањем посматрали снимак из прошлоти, док је са екрана мали двоножац буљио у њих са карактеристичним изразом љутине и агресивнсоти.

Све док Венеријанци постоје, тај лик ће симболизовати људска бића! Психолози ће анализирати, стотине књига биће написане, филозофи Венере ће покушавати да открију људско понашање.

Али, нико неће знати све док постоји свемир да је сав овај напор узалудан јер нико неће моћи да прочита последње речи на целулоидној траци: WALT DISNEY PRODUCTION

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	КАД. ЗВ., ПОРЕД	РАСПЛИНУТОСТ	НАЉУТИТИ, НАЈЕДИТИ	ДЕЧЈА ХРАНА	МУШКО ИМЕ	ГРАД У ТУРСКОЈ	СПЕЦИЈАЛНА БОЛНИЦА
ПРОКЛАМАЦИЈА							
ПОДРОБНИЈА ОБРАДА ПЛАНА							
ОПИЊАО, ОТРЦАН							
СКЛАДНОСТ, СЛОЖНОСТ	ГРАД У ШВАЈЦАРСКОЈ						
ГРАД У ФРАНЦУСКОЈ НА ЛОАРИ				ОРУЖАНИ СУКОБ / РАВНИЦА НИЗИНА			
ЕНГЛЕСКИ ХУМАНИСТ РОБЕРТ					ЖЕНСКО ИМЕ ОД МИЉА	НУЛА / ГРЧКО СЛОВО	
НАШ ИСТОРИЧАР И РЕВОЛУЦИОН. ВЛАДИМИР							
СЛОЖИТИ У НИЗ, НАНИЗАТИ							
ДОДИР, ДОДИРИВАЊЕ / "ПИКО"							
						ДЕО ТВ ПРИЈЕМНИКА	
ЈАКА ЖЕЉА СТРАСТ / ГРЕБЕН			КО СЕ БАВИ ЕСТЕТИКОМ КАО НАУКОМ		А.М. / ИЗОБЛИЧЕНИ ОРИГИНАЛ		
ЗНАК ЗА ЊУТН		ЧИСТУНАЦ (ЛАТ.)		"КРАПИНА" / УПОРНОСТ (ЛАТ.)			СКРАЋЕНИЦА АКАДЕМСКЕ ТИТУЛЕ
БОРИТИ СЕ ЗА ЖИВОТ							
ДЕО ЗГРАДЕ ИСПОД ПРИЗЕМЉА							
СИСТЕМАТСКО ВЕЖБАЊЕ							
ВРСТА ПЧЕЛЕ	ПОСТОЈБИНА ОДИСЕЈА / АНТУН НАЛИС						НАЈВЕЋА ПРИТОКА САВЕ
						ГРЧКИ БОГ РАТА	
КОЈИ ЈЕ МНОГО ЧИТАО							
РЕКА У ИТАЛИЈИ	РОБА КАО ПЛАТЕЖНО СРЕДСТВО						
ПИСМЕНО МИШЉЕЊЕ О ТРГОВАЧ. СПОРУ							"ТОНА"
"OPUS COMPARATUM"			ЖЕНИН ОТАЦ, ПУНАЦ				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Мастило, устанак, стрпати, капетан, У, Тика, локатив, Асирија, тон, са, угоде, С, рото, см, авеније, скелет, окарина, Ве, Мин, опатица, салвета, арт г, он, орао, ви, Ванг, анданте, нерц, Ин.

ЛЕКОВИТО БИЉЕ

ВРАЋАЈУ СЕ ТРАВЕ

НАУЧНИЦИ ВЕЋ ГОДИНАМА УПОЗОРАВАЈУ: ПРЕТЕРАНА УПОТРЕБА ЛЕКОВА МОЖЕ ВИШЕ ДА ШТЕТИ НЕГО ШТО КОРИСТИ. А СВЕТ КАО ДА ЈЕ ЗАБОРАВИО ДА СЕ НАЈБОЉИ ЛЕКОВИ НАЛАЗЕ У ПРИРОДИ — САМО ТРЕБА ПОЋИ У ПОЉЕ ИЛИ У ШУМУ И, НАРАВНО, ЗНАТИ КОЈЕ ЈЕ БИЉЕ КОРИСНО. „ЗАБАВНИК“ ОД ОВОГ БРОЈА ПОЧИЊЕ СЕРИЈУ О НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈИМ ЛЕКОВИТИМ БИЉКАМА НАШЕГ ПОДНЕБЉА.

Јесте ли јутрос попили чај? Или гунђате што нема кафе и не помишљајући да би вашем организму пријало да отпочне дан мирисним и укусним чајем од камилице, липе или нане, шипка, зове, рузмарина. Последњих година свуда у свету поклања се све већа пажња природним лековима, па тако и биљу које је деценијама било запостављено пред најездом такозваних синтетичких лекова (добијених хемијским путем, не од природних састојака). Међутим, показало се да претерана употреба, рецимо антибиотика, може довести до низа нежељених последица и лекари света упозоравају: треба се враћати што је могуће више на старо добро лековито биље.

„Забавник“ зато од свог броја почиње серију написа о лековитом биљу које се може наћи у нашим крајевима, водиће је доктор **Момчило Горуновић**, професор на Фармацеутском факултету у Београду.

Познавање и сакупљање лековитог биља има веома дугу и занимљиву историју — дугу као историја људског рода. Зато најпре нешто о томе...

Цареви — траваори

Још у праdавна времена, док су се хранили плодовима и биљем и тражили међу овима помоћ у невољама од разних болести, људи су запазили како су неке биљке опасне и смртоносне, а друге благотворне. Научници сматрају да су наши давни преци имали много развијеније чуло мириса него ми данас. Тако су почели да стичу прва искуства о лековитом деловању трава. Знање се преносило с колена на колено... Ипак, ово су само претпоставке. Први документи о лековитом биљу су писани споменици од пре шест хиљада година, са Далеког истока, из јужне Азије и североисточне Африке.

Тако се на плочицама од иловаче купастог облика које се чувају у Британском музеју у Лондону налазе подаци писани старим семитским језиком који се говорио у Асирији и Вавилонији. Ове плочице представљају копију начињену у 7. веку пре нове ере о заповестима асирског краља Асурбанипала, али и копије докумената од пре пет до шест миленијума у којима се спомиње лековито биље: опијум, галбанум, аза фетида, мандрагора и буника.

И чувени законодавац асирске државе краљ Хамурабије помагао је и подстицао гајење лековитог биља. Време: две хиљаде година пре наше ере...

Међу најстарије писане споменике на свету спадају кинески списи о лечењу биљем из 3000. године пре наше ере. Кинески владар Кин-Хонг познавао је и сам многе лековите биљке и подстицао науку о природним лековима (данас се она зове фармакогнозија). То су чинили и други кинески цареви, а један од њих Шен-Хунг написао је 2700. године пре наше ере књигу о лековитом биљу. Неки природни лекови који се спомињу у тој прастарој литератури — и данас се користе у медицини: кинески реум и цимет.

Чувај се нунуте

У старом свету Индија је била позната по зачинима и биљним бојама које су се тада користиле — индигу и чивиту. Скупоцене биљке путовале су великим караванским путевима у друге земље. Колико су зачини и мирисне индијске сировине били на цени показује и податак да су се око њих не само водили ратови већ су побеђени народи морали да плаћају ратну одштету у натури: бибером, циметом, морским орашчићем...

И Египћани су много користили мирисно и лековито биље — о томе најбоље сведочи чувени Еберов папирус из 1553. године пре наше ере а исто тако налази из фараонских гробница, рељефи и слике на њима. Египћани су користили биље које је расло око Нила, а много су и увозили. Знали су за дејства бунике, приморског лука, рицинусовог и маслиновог уља, шафрана белог и дивљег пелена, тамјана, мире, балсама, гуме и других природних средстава.

Различите биљке различито се и суше и чувају. Зато се са развојем апотекарства развила и наука о врстама посуда, класификацији биљака, распореду у ормарима. На слици је очувана стара апотека у француском месту Вилфраншу на Саони. Апотеке су обично — имале сопствени ботанички врт — у којем је апотекар гајио биљке да би справљао лекове.

Овако је изгледао шпански лекар у 17. веку — периоду највећег процвата ове земље која је била толико велика да у њој „Сунце никада није залазило". Шпанска медицина и фармација тога доба биле су на великом гласу захваљујући знањима добијеним од великих арапских учитеља, а исто тако и због примене новог лековитог биља из Јужне Америке. На овој репродукцији лекар-конситадор на обали неке америчке реке.

У Еберовом папирусу спомиње се вештина балсамовања, па чак и начин добијања природних мириса и прављење парфема.

У грчкој и римској цивилизацији већ се била развила права наука о лечењу и употреби лековитог биља. Тако је у делима оца медицине Хипократа (459—370. пре наше ере) набројано око три стотине лековитих биљака. Хипократ их је чак поделио према њиховом физиолошком деловању, на пример против грознице пелен и кичица, а против црвених паразита — лук. Наркотична средства издвојио је у посебну групу: опијум, буника, велебиље и мандрагора. Средства за чишћење органа за варење су: рицинус, кукурек, калоцинтус, тиква, скамонијум, а за изазивање повраћања: кукурек и копитњак и тако даље... У Грчкој је нарочито била позната кукута као судски отров: окривљеном је даван напитак од те биљке, па ако преживи, сматрали су га невиним!

Европљани бају, Арапи лече

Чувена је и Теофрастове „Историја биља" писана на прелазу из 4. у 3. век пре наше ере у којој су била изнета сва дотадашња знања. Али, најпознатији старогрчки познавалац лековитог биља био је Диоскорид. Он је живео у 1. веку наше ере и био је оно што би данас звали — глобтротер! Рођен у Малој Азији, Диоскорид је пропутовао не само своју домовину него и Египат, Северну Африку, Италију и Шпанију. Био је чувен лекар, а његово дело познато нам је из превода на латински начињеног у 15. веку под насловом »Materia medica« (Лековите материје). Ту је Диоскорид описао чак 500 природних лекова.

Код Римљана је најпознатији антички познавалац лековитог биља био Целзус (1. век). О лековитом биљу писао је и Плиније Старији у својој „Историји природе", а Галена, лекара из 2. века сматрамо оцем фармације — вештине израде лекова. Гален је дао низ рецепата за прављење природних лекова и његов утицај на развој медицине Запада вековима је био пресудан.

Обично кажемо да је после пропасти Западног Римског Царства (5. век) у Европи настао период мрачњаштва. И заиста, кад је реч о лековитом биљу, као да су све тековине великих античких цивилизација пале у заборав, а завладали магија и врачање. Али, исто то доба у арапском свету значило је процват и грозничаву научну активност. Арапи су тада имали велике научнике као што су Гебер и Разес, те чувене лекаре Авицену, Авензоара и Авероеса. Управо арапски преводи обезбедили су да човечанство не изгуби велика дела грчке, римске и индијске цивилизације, на основу којих су арапски научници наставили рад. Ибнбејспар, лекар из 13. века оставио је дело у којем је описао већ преко две хиљаде природних лекова, од којих је 1700 било биљног порекла.

Дубровчани на гласу

Међутим, то је већ доба када се у Западној Европи поново буди дух науке. У 14. веку постала је надалеко чувена медицинска школа у италијанском граду Салерну. У Француској се лековитом биљу поклања изузетна пажња већ вековима — још од наредбе Карла Великог да се оно гаји. Први пут у историји одвојила се фармација од медицине: француски краљ Луј IX дао је 1258. године апотекарима статус и од тада су никле дрогерије — прве апотеке — у којима су се продавали зачини и биље пореклом са Истока. Лекове су смели да праве и продају само апотекари...

Неколико векова касније почели су да ничу и први ботанички вртови у којима се гајило лековито биље, нарочито око самостана и приватних апотека.

Најстарије апотеке на нашем тлу појавиле су се у 13. веку. Прва је отворена у Трогиру 1271. године, одмах следеће и у Дубровнику, па нешто касније у Задру, Котору, Загребу. Рад апотекара ценио се изузетно. Тако је статутом града Трогира било предвиђено на који начин се морају бирати апотекари који се потом нису смели удаљавати из града без дозволе кнеза. Међутим, ти први апотекари били су Италијани, али већ 1395. године Дубровчанин Ратко Озренић имао је апотеку у Котору.

Дубровачки апотекари дуго су били на гласу далеко ван своје државе. Тако је и цара Душана лечио дубровачки апотекар Жанин „шпичар". Утицај дубровачке фармације продро је и у Босну, Херцеговину и Македонију.

Под турском окупацијом почео је да се осећа утицај арапске медицине али само у прво време док је још турска империја била јака и у надирању.

Много доцније, постепеним ослобађањем од Турака, дошло је до наглог развоја фармације у нашим крајевима. Али недостатак високе школе осећао се и у оним крајевима који су били под Турцима, као и у другим — под Аустријом. После неколико пропалих покушаја основан је Фармацеутски течај на Филозофском факултету у Загребу 1882. године, прва високошколска установа све науке на тлу наше земље.

Познавање лековитог биља и његових својстава одржавало се, мимо науке, кроз векове, у свим народима. Знање су се преносила с колена на колено, све до савременог доба када су, нарочито градски људи, готово потпуно заборавили да оно и постоји... Можда ће Забавникова серија „Лековито биље" подстакнути поново интересовање за дарове природе који су свима надохват. Уосталом, многи народни лекови постали су научно признати па и данас чине основ појединих лекова.

У наредним бројевима научићете да препознате, осушите и употребите многе биљке. Дани су све топлији, па ће и њих бити све више!

ЗАБАВНИКОВА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

КЛЕКА

Juniperus communis L.

Остала народна имена: вења, боровица, баровица, боровац, брика, брење, клековина, обична боровица, смрек, смрека, смрековина, смреч, смрика, смрича, смркза, фења, црна смрекиња, црна смреква, смреква.

Опис биљке

Зимзелен, густо и неправилно разгранат грм од 1 до 3 метра, или дрво високо и до 8 метара. Листови су сребрнозелене боје, у пршљеновима по три, издужени, узани, зашиљени у оштар врх, као бодља. Плод — бобичаста шишарица је меснатa округла бобица. Плодови клеке сазревају у лето друге године тако да на биљци увек има и зелених и зрелих клекиња. У првој години бобице су зелене боје, а у другој почињу да тамне и полако добијају рђастољубичасту, а крајем лета и почетком јесени боја постаје интензивно плаво-љубичаста. Зрели плодови превучени су беличастом воштаном превлаком.

Налазишта

Клека је у нашој земљи веома распрострањена, а нарочито по брдским и планинским пашњацима, суватима, крчевинама и запуштеним, необрађеним местима. У планинским крајевима клека је ниска и неправилно разграната док је у низијама висока и правилнија.

Берба

Крајем лета и током јесени сакупљају се потпуно зреле бобице, али не руком јер је то веома споро и тешко. Најбоље је да се испод дрвета нешто простре, а затим мотком пажљиво стресају зреле бобице. Зелене се одбацују јер нису лековите.

Сушење

Клекиње се суше слично као жито, на таванима или у другим погодним просторијама, распоређене у танком слоју и уз често превртање дрвеном лопатом.

Пребирање

Осушене бобице се лакше чисте од сирових. Игличасти листови, гранчице и нечистоћа најлакше се одстрањују тријерисањем као жито. Зелених плодова не сме бити, они се одвајају сејањем кроз погодно сито или ручно. Зелени плодови су ситнији, мрке боје и нису мирисни.

Осушене и очишћене бобице клеке могу се и класирати по величини тако да се добија роба различитог квалитета која се према томе и цени. Најважније је да роба буде добро осушена и чиста. Пакује се у јутене или папирне вреће, у сандуке или картонску бурад.

Употреба

Плодови клеке користе се за чај. Из њих се дестилацијом са воденом паром може добити мирисно етарско уље које утиче на варење масти и лучење мокраће, а лековито је и за извесне кожне болести. Наша земља извози клеково уље у Велику Британију и Немачку где се од њега прави џин. У народу се од клекиња прави позната ракија — клековача. Када се суви плодови ставе на извор топлоте, из њих се шири пријатан мирис који освежава просторију. Неки употребљавају плодове и као зачин за рибу, печење и кисели купус. Плодови клеке могу бити корисна сировина у фармацеутској индустрији јер садрже око 30 процената инвертног шећера од којег се ферментацијом и дестилацијом може добити алкохол (етанол) — драгоцен антисептик чија се несташица у последње време осећа у нашој земљи.

Проф. др

Момчило ГОРУНОВИЋ

БЕОГРАД ***
11001 МАКЕДОНСКА 29

МАЛА ПОШТА
П.ФАХ 124

Смела одлука

Стални сам читалац „Политикиног забавника" и оно што ме интересује нисам успео нигде да сазнам па се зато обраћам теби. Четрнаестог новембра прошле године кренуо сам из Скопља за Истанбул одакле сам намеравао да продужим у Ирак и тамо нађем посао. На граничном прелазу код Криве Паланке цариници су ми одузели 60 марака и 3000 динара, дали ми потврду и рекли да ће ме накнадно позвати. Али од тада је прошло већ доста времена а они ме не позивају да ми врате новац. Коме да се жалим? Одузети новац сам позајмио и сада би требало да га вратим, а како кад га нисам добио? Да не говорим о томе да ми је пропала возна карта до Истанбула. И још нешто: потврду о плаћеном депозиту су ми најпре поништили а онда накнадно ставили печат и написали да није искоришћена због девизног прекршаја. Молим те да ми одговориш како да дођем до свог новца?

Ахмедин Софтић,
Пештерска 29,
Тутин

По важећим царинским прописима ти си приликом преласка границе могао да изнесеш само 1500 динара и то у апоенима од 100 динара. Преосталих 1.500 динара је требало да пријавиш и у том случају си могао да их депонујеш на самој граници. Пошто то ниси учинио, направио си прекршај. Што се тиче марака, и њих си могао да изнесеш али искључиво уз одговарајућу потврду банке. Како је очигледно да је ниси имао, направио си још један прекршај. Новац који се одузима у случајевима сличним твом шаље се савезном девизном инспекторату, у Булевару АВНОЈ-а 104 у Новом Београду. Инспекторат ће те свакако позвати да даш изјаву и на основу ње одлучити да ли ће ти новац бити враћен или не.

Депозит који си положио можеш да искористиш за неко друго путовање или да сачекаш да ти се по истеку годину дана врати. Према томе, дугове ћеш морати да вратиш од неког другог новца: и то је део цене коју ћеш морати да платиш за, рекли бисмо, прилично смелу авантуру у коју си намеравао да се упустиш.

Скије

Мене и моје другове Милана и Горана интересује како да по нижим ценама дођемо до скија? Да ли бисмо их добили јевтиније ако их наручимо од фабрике?

Владан Војиновић,
Хусни Зајми, 35,
Пећ

Једини начин да дођете до јевтинијих скија је да преко огласа купите половне. Фабрика „Елан"

их, колико нам је познато, не продаје преко наруџбеница.

Писмо недеље

МОРЕ ПОД МОСКВОМ

Недавно сам у једном разговору старијих чуо да испод главног града СССР-а постоји огромно море, али нисам повјеровао. Покушао сам да тај податак нађем у енциклопедији, али узалуд. О том мору нигде ни речи. Ако ти знаш нешто о томе молим те да ми одговориш.

Жарко Јовановић,
Никшић

Истина је, Москва се простире над морем које захвата територију од 700 хиљада квадратних километара. Пре неколико милиона година на простору од данашњег Смоленска на западу до Урала на истоку таласало се огромно Девонско море. Оно је тектонским поремећајима земљине коре делимично ишчезло, а делимично „побегло" у дубину Земље где се наталожило у облину огромних наслага соли. Море које се буквално налази под ногама Московљана испуњено је водом која је богата натријум-хлоридом.

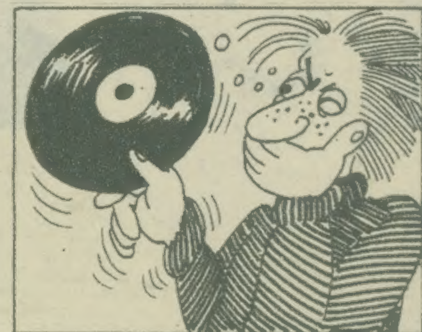
Ево и једног занимљивог поређења. Литар воде из Црног мора садржи 20 грама соли, а она извучена испод Москве више од 100 грама по литру! Наравно, ова вода из Девонског мора није погодна за лечење: пре употребе мора да се разблажи.

А како се она извлачи из дубина? Једноставно буше се рупе. На пример, дубина једне „лековите бушотине" износи — 350 метара. Из ње се извлачи минерална вода. Међутим, има и бушотина дубоких и 1100 метара, из њих избија вода препуна минерала која не сме да се користи за пиће. Она се једино користи за тзв. лековите купке. Све у свему, Девонско море на којем лежи Москва и данас је од користи становницима главног града СССР.

Да ли имате лектиру?

Твој сам редовни читалац и најрадије читам „Малу пошту". Јављам ти се јер бих хтела нешто да те питам: имам уџбенике и лектиру који ми више нису потребни а добро су очувани, па не бих желела да их бацим. Коме да

их пошаљем? Знаш ли адресу школе којој би користили? Ако знаш, објави је јер бих онда њој послала књиге.

Светлана Крстић,
Плитвичка 22/3
11000 Београд

Вероватно би твоја лектира и уџбеници добро дошли некој сеоској школи у неразвијеним подручјима. Међутим, ми не можемо да ти кажемо која би то школа била јер не располажемо сличним подацима. Твоје писмо ипак објављујемо јер смо уверени да ће ти се неко јавити, било од ученика, наставника или читалаца који ће моћи да те упуте на одређену школу.

Различите цене

Интересује ме због чега се једна иста ЛП плоча у Смедереву про-

Моја другарица и ја основале смо Клуб читалаца Забавника, али нам недостају старији бројеви па молимо читаоце за помоћ. **Бранка Билбија, 78000 Бањалука, Босанска 1а.**

Желим да размењујем романе, значке и марке. **Снежана Пајовић, 19000 Зајечар, насеље АВНОЈ-а Б-6 1/11.**

За стрипове Лунов магнус стрип, Златна серија, Стрип забавник, Спунк новости и Марвел нудим разгледнице. **Предраг Станковић, 18500 Врање, Ђуре Салаја 53.**

Молимо читаоце Забавника да нам пошаљу оне бројеве у којима је објављивана Мала школа риболова. нас тројица смо „основали" мали лексикон риболова. **Младен Микић, 56270 Жупања, Миливоја Пражића 1.**

Ко ми пошаље бројеве Забавника од 1600 до 1613 добиће од мене једну књигу и касету са забавном музиком. **Драган Амбалија, 79300 Требиње, Радована Шакотића 11.**

Страствен сам колекционар, занимам се филателијом, нумизматиком, значкама, затавицама, медаљама, орденима, разгледницама, хемијским оловкама, привесцима и календарима. пошто имам доста дупликата, хтео бих да размењујем. **Момчило Павловић, 18230 Сокобања, Ивана Вушковића 10, тел. (018) 830-372.**

ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

РЕШЕЊЕ

Инспектор Митровић је посумњао у причу Богданове жене јер је, упркос томе што је ноћ била без месечине, дала врло детаљан опис човека за кога је тврдила да је Жика Инић. Пожар је подметнула она желећи да се освети жени Јове Митровића са којом се посвађала неколико дана раније.

даје по цени од 170, а у Београду и Крагујевцу по 134 динара?

Зоран Милојевић,
Смедерево

Свакако је у питању различита висина општинског пореза.

Богиње

Молим те да ми одговориш шта је то вариола вера?

Сања Топалов,
Стевана Дивнина-Бабе 11,
Нови Сад

Вариола вера је латински назив за велике или, како их још зову, арапске богиње.

Не брини

Молим вас да ми одговорите јер ме већ годину дана мучи један проблем. Ствар је у томе што су ми се на препонама, с обе стране, појавиле жлезде величине зрна пасуља. Интересује ме зашто су се појавиле и да ли су весник неког тешког обољења?

ЧИТАЛАЦ из Беле Паланке

Појава жлезда које си описао није нимало необична и не треба да те брине. Ипак би било добро,

нарочито ако приметиш да се њихов број и величина повећавају, да се посаветујеш са лекаром.

Два имена у једном

Молим те да ми кажеш поријекло мог имена.

Маријана Претец,
Славонска Пожега

Име Маријана је састављено од Марија и Ана; оба су библијска, прво неизвесног значења, друго долази од хебрејског hanah, „милост".

Поново на фарбање

Не рекавши ми ништа отац је однео јакну на фарбање: мени се та боја не допада и хтео бих да је скинем. Како да то урадим? Пробао сам прањем, али не иде.

Ненад Богдановић,
Хероја Пинкија 27а
Вршац

Пошто ниси написао од каквог је материјала јакна, једино што можемо да ти препоручимо је да замолиш оца да је однесе да је префарбају.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

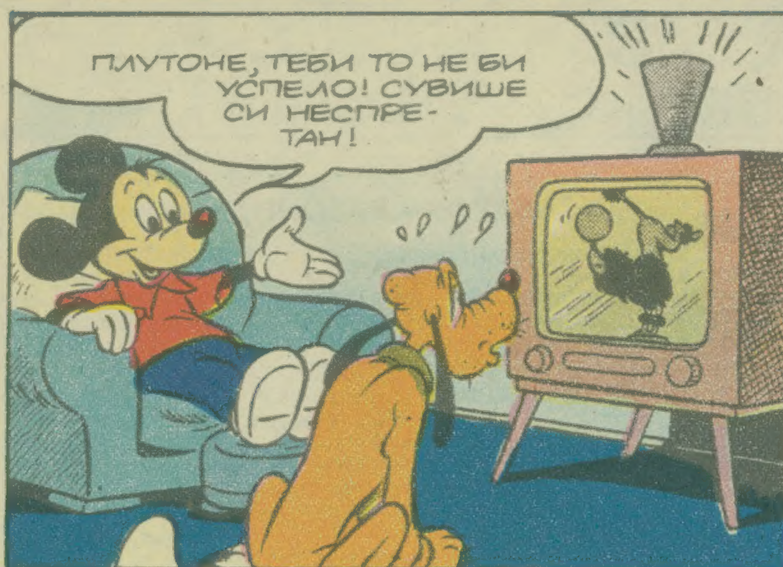
Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

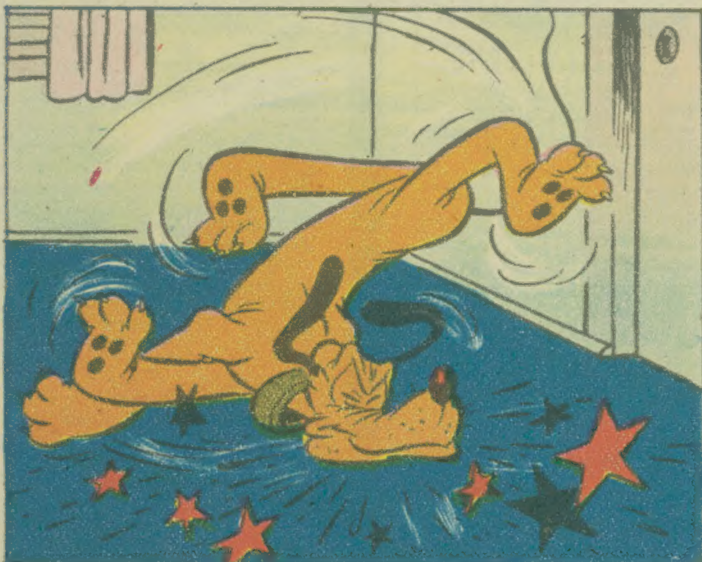
САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

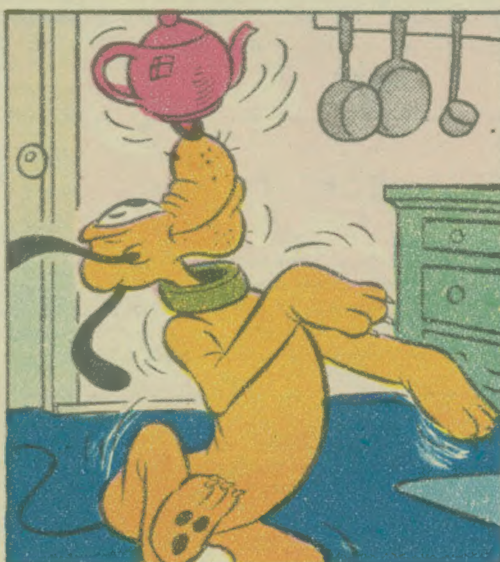
Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

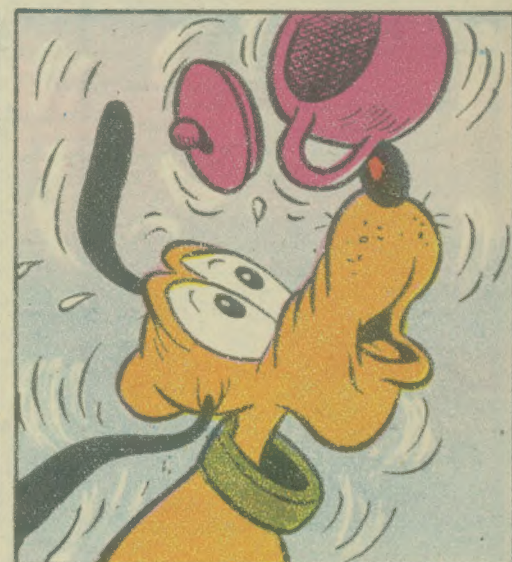

WALT DISNEY
МИКИ

ПЛУТОНЕ, ТЕБИ ТО НЕ БИ УСПЕЛО! СУВИШЕ СИ НЕСПРЕТАН!

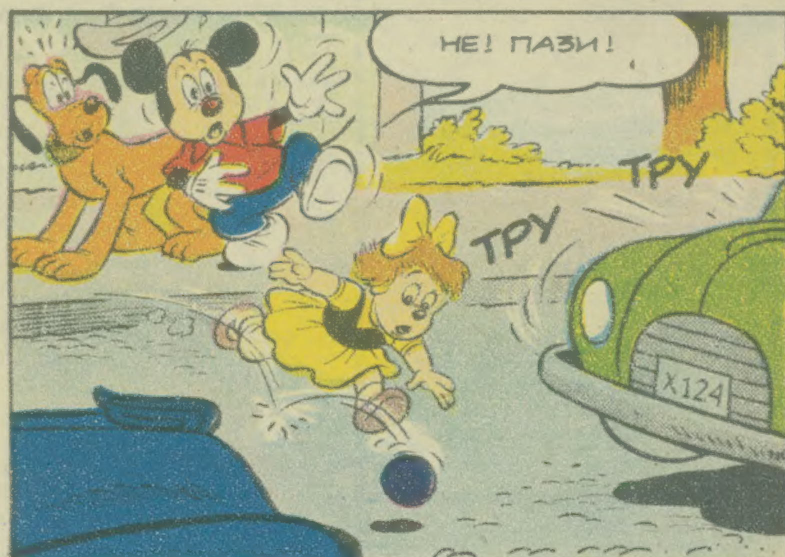

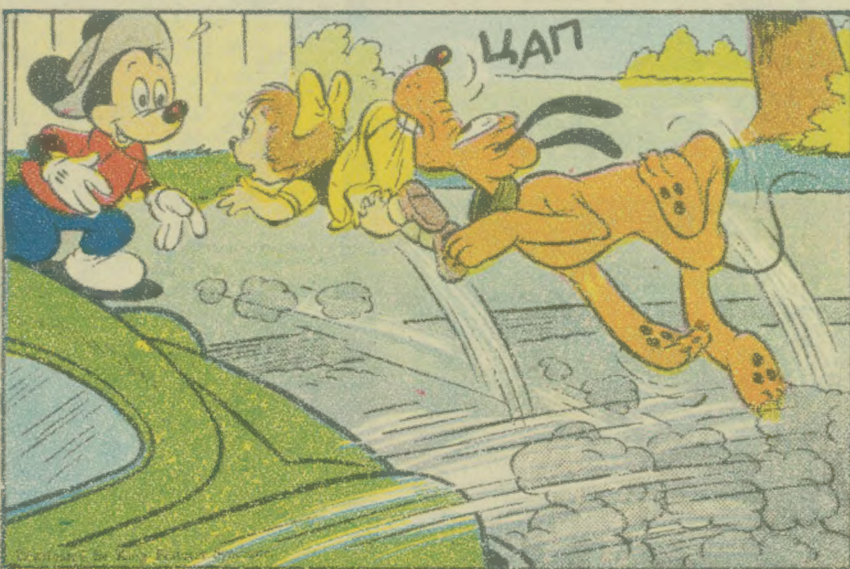

ПРЕСТАНИ, ПЛУТОНЕ! ВИДИШ ДА СИ ГЛУП ЗА ЖОНГЛИРАЊЕ!

НЕ! ПАЗИ!
ТРУ
ТРУ
X124

ЦАП

ДОБРА КУЦО! НЕ БИХ ЈА ТЕБЕ МЕЊАО НИ ЗА КАКВОГ ЖОНГЛЕРА НА СВЕТУ!
WALT DISNEY